

ROČENKA

2006

STÁTNÍHO
OBLASTNÍHO
ARCHIVU
V PLZNI

Státní oblastní archiv v Plzni 2007

Obsah

Zpráva o činnosti SOA Plzeň za rok 2006.....	3
Předarchivní péče a zpracování archiválií.....	4
Evidence a ochrana archiválií.....	5
Využívání archiválií.....	6
Řízení archivu, hospodářsko-správní agenda.....	7
Činnost státních okresních archivů v roce 2006.....	7
Personální stav SOA Plzeň v roce 2006.....	16
Přehled zaměstnanců Státního oblastního archivu v Plzni k 1. 4. 2007.....	18
SOA Plzeň.....	18
Státní okresní archivy.....	19
Vybrané ekonomické ukazatele Státního oblastního archivu v Plzni za rok 2006.....	22
Přehled množství a zpracovanosti archivních fondů ve Státním oblastním archivu v Plzni k 31. 12. 2006.....	24
Přehled archivních pomůcek zanesených do evidence NAD v roce 2006.....	25
Bibliografie pracovníků Státního oblastního archivu v Plzni za rok 2006.....	32
Zprávy a informace.....	37
Karlovarský symfonický orchestr a inventarizace jeho notového materiálu	38
Historie továrny Bojko na Přimdě.....	41
Pořádání knih fondu Archiv města Domažlice.....	44
Osobní fond kardinála Josefa Berana v plaském archivu.....	54
Dotace dvou urbářů fondu Velkostatek Defurovy Lažany.....	59
Sokol Přeštice.....	62
UNRRA na Rokycansku.....	65
Poezie s klotovými rukávy Poezie a literatura ve fondech SOkA Klatovy.....	68
Nové přírůstky rokycanského archivu.....	77
Vznik a vývoj landrátů na území Sudet, dochovanost a stav zpracování v rámci SOA Plzeň se zaměřením na landrát Aš.....	78
Archivář Heinrich Zimmermann.....	85
Stalinův pomník v Plzni.....	88
Adresář Státního oblastního archivu v Plzni.....	91

Zpráva o činnosti SOA Plzeň za rok 2006

Mimo zajišťování běžných archivních úkolů pokračoval Státní oblastní archiv v Plzni během roku 2006 intenzivně v opravách budov ústředního depozitáře v Nepomuku. V prosinci byla dokončena adaptace křídla A2, které bylo následně v lednu 2007 stavebním úřadem v Nepomuku řádně zkolaudováno. V křídle A2 je v současné době uloženo cca 6500 bm archiválií. Jde převážně o archivní soubory 1. a 5. oddělení SOA, dále cca 1200 bm představují archivní soubory SOkA Karlovy Vary a zatím cca 600 bm archivní soubory SOkA Plzeň-jih. V budově se nachází badatelna pro 21 badatelů s kompletním zázemím, místnosti ostrahy, kanceláře, pořádací místnosti a sociální zázemí pro pracovníky. Od ledna 2007 začíná v křídle A2 běžný provoz pro pracovníky SOA, první badatele uvítá objekt v únoru 2007, slavnostní otevření pro veřejnost se předpokládá v dubnu 2007.

Díky rychle pokračující adaptaci objektu v Nepomuku bylo možné uvolnit naprosto nevyhovující budovy ve Žluticích (4000 bm archiválií) a depozitář SOkA Plzeň-jih v Hradišti u Blovic (600 bm archiválií). Obě budovy jsou prázdné a v roce 2006 proběhlo vnitrozoborní i mimozoborní nabídkové řízení. Oprava dalšího křídla budovy v Nepomuku, která započne v roce 2007, poskytne dostatečnou rezervu na vyřešení kritické prostorové situace pobočky v Klatovech, která byla pro veřejnost v roce 2006 uzavřena a počítá se s jejím kompletním přesunem do Nepomuku. Vlastní SOA v Plzni se stále nachází v pronajatých prostorách budovy Policie ČR v Sedláčkově ulici v Plzni, které prostorově ani klimatickými podmínkami dlouhodobě nevyhovují účelům archivnictví. Archiv vlastní parcelu v Plzni-Slovanech, přednostní však je řešení výstavby nové budovy v Karlových Varech-Dvorech, která by měla vyřešit kritickou situaci v SOkA Karlovy Vary a SOkA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích, jak je naznačeno ve zprávě o činnosti SOkA Karlovy Vary.

V personální oblasti došlo během roku k významným změnám. V důsledku zrušení pracoviště ve Žluticích byla zrušena 4 pracovní místa, uzavřením badatelny v pobočce v Klatovech pro nemožnost dodržovat bezpečnostní opatření požadované zákonem byla pro rok 2007 zrušena 2 pracovní místa a 1 pracovní místo byla zrušeno v SOkA Rokycany. Nově bylo pro rok 2007 systemizováno 7 pracovních míst na nově budovaném pracovišti v Nepomuku. K 30. 9. 2006 požádal o uvolnění z funkce ředitele SOkA Cheb PhDr. Jaromír Boháč; novým ředitelem SOkA Cheb se stal po výběrovém řízení Mgr. Karel Halla. Od 1. 2. 2007 byla provedena změna na ředitelském postu v SOkA Tachov, kde byl po odvolání bývalé ředitelky PhDr. Markéty Novotné jmenován ředitelem Mgr. Jan Edl; dr. Novotná přitom v archivu dále zůstává jako archivářka. Uvedené personální změny byly dalším krokem v postupné restrukturalizaci SOA v Plzni, která bude dokončena v r. 2007. Podrobněji je o personálních změnách pojednáno v samostatné kapitole doplněné tentokrát i přehledem zaměstnanců zařazených v jednotlivých vnitřních organizačních jednotkách archivu. Vzhledem k rozsahu změn a jejich provádění na přelomu let 2006/2007 byl časový rozsah ročenky, jinak stanovený kalendářním rokem 2006, v uvedené oblasti rozšířen až do března 2007.

Na poli zpřístupňování archivního materiálu bylo dosaženo ještě lepších výsledků než v předcházejícím roce. V souhrnné tabulce a v jednotlivých zprávách o činnosti lze vysledovat množství i druhy archivních souborů, které byly v roce 2006 zpřístupněny. Je třeba zdůraznit práci SOkA Domažlice a Klatovy a 1. oddělení SOA v Plzni.

Pracovníci měli možnost prezentovat svoji odbornou práci na pravidelné konferenci, která se tentokrát uskutečnila ve dnech 2. – 4. října 2006 v Přimdě na Tachovsku. Výběr ze zde přednesených témat představuje podstatnou část náplně autorské části této ročenky. Na dalším z řady tematických seminářů, konaném 14. září 2006 v Nepomuku, jsme se začali zabývat systematickým zpracováváním archivních fondů národních výborů všech stupňů; toto téma bude pokračovat ještě v roce 2007.

Publikační činnost jednotlivých zaměstnanců je vypsána v příslušné kapitole. Mimo četné drobnější příspěvky publikovali rozsáhlejší studie Karel Řeháček, Petr Cais, Jan Edl a Lenka

Sýkorová. Kolektiv archivářů ze SOkA Domažlice se podílel na sepsání publikace Historie a současnost podnikání na Domažlicku. Ředitelky rokycanského a tachovského archivu Hana Hrachová a Markéta Novotná mají zásluhu na vzniku reprezentativních obrazových publikací „Rokycansko na starých pohlednicích“, resp. „Plánsko na starých pohlednicích“, ředitel chebského archivu Karel Halla podstatnou měrou spolupracoval při vytvoření obsáhlého katalogu k mezinárodní česko-německé výstavě „Po stopách šlechtického rodu Notthafftů – Notthaffti v Čechách a v Bavorsku“. Vedoucí 5. oddělení SOA Ladislava Váňová přispěla k popularizování osobnosti poběžovické hraběnky Mitsuko Coudenhove-Kalergi vydáním jejích pamětí (společně s Alenou Vondrušovou).

Systematicky se pokračovalo i ve vytváření vlastního informačního systému a digitálních databází. Pokračovalo zavádění programu JANUS, naplňování knihovni databáze systému Clavius, dotváření vnitřního informačního systému SOANET a byla zpřístupněna první verze vlastních webových stránek SOA Plzeň na adrese www.soaplzen.cz.

Předarchivní péče a zpracování archiválií

Výsledky činnosti 1. i 5. oddělení SOA byly v roce 2006 do jisté míry ovlivněny pracemi souvisejícími s přestěhováním archiválií dosud uložených v depozitáři pracoviště ve Žluticích. Jednotliví pracovníci obou oddělení byli více či méně zapojeni jednak při vlastních přesunech archiválií, dále pak zajišťovali ukládání v Nepomuku a shromažďovali nutné podklady pro zpřesnění evidence a vytvoření lokace v novém depozitáři. Lze však konstatovat, že plánované úkoly oddělení byly v podstatě splněny, pouze v několika málo případech došlo ke zpomalení při dokončování jednotlivých úkolů.

V hodnoceném období byly plynule zajišťovány všechny běžné úkoly úseku předarchivní péče, především výběr archiválií ve skartačním a mimoskartačním řízení, včetně přebírání archiválií. Pracovníci 1. oddělení vyřídili celkem 153 skartačních návrhů, z toho 43 od původců povinných vést spisovou službu a zbytek od podnikatelských subjektů, a provedli 12 výběrů archiválií mimo skartační řízení; dalších 17 skartačních řízení vyřídilo klatovské pracoviště 5. oddělení. Evidence subjektů náležejících do péče oddělení prošla pravidelnou aktualizací, byla prováděna diferenciací archivního dohledu mezi SOA, SOkA a Národním archivem v Praze. Na žádost organizací byly poskytovány konzultace k problematice spisové služby v souvislosti s uplatňováním platných zákonných norem – proběhlo 22 připomínkových řízení k návrhům spisových směrnic. Pokračovalo řešení problematiky udělování koncese soukromým spisovným, projednávalo se zabezpečení dokumentů a archiválií likvidovaných podnikatelských subjektů. Na úseku bývalých podnikových archivů byly podle zpracovaného harmonogramu přebírány uzavřené archivní fondy vzniklé v období do privatizace dosud uložené mimo SOA, pracovníci oddělení spolupracovali s odborem archivní správy MV při jednáních k udělování akreditací podnikovým archivům.

Pořádání a inventarizace archiválií byla zaměřena zejména na dokončování rozpracovaných rozsáhlejších archivních souborů. Celkem bylo definitivně – tedy se schválenými pomůckami – inventarizováno 104,33 bm archiválií. Badatelům jsou nyní nově k dispozici archivní soubory poválečných internačních táborů a středisek z Plzeňska (Pracovní a sběrné středisko Karlov I, Internační středisko Třemošná, Internační tábor Stod) a Obchodní družstvo Plzeň, které zpracovával Miroslav Eisenhammer. Jiří Jelen zinventarizoval archivní soubory Mimořádný lidový soud Klatovy a Krajská volební komise Plzeň; práce na archivních souborech Mimořádný lidový soud Plzeň a Krajský soud Plzeň průběžně pokračují. Michael Pešťák zpracovával archivní soubory období socialismu (ČSM – krajský výbor Plzeň, ČSM – krajský výbor Karlovy Vary, SSM – krajský výbor Plzeň, SČSP – krajský výbor Karlovy Vary). Ludmila Novotná dokončila inventarizaci drobnějších církevních archivních souborů Františkáni Tachov, Obutí karmelitáni Tachov, Kapucíni Horšovský Týn a Kapucíni Sušice spolu s archivním souborem Krajská vláda Plzeň; mimo to pokračovala v naplňování počítačové databáze soupisu vedut pořízením záznamů k 1011 vedutám z archivního

souboru Nostická sbírka grafiky. Karel Řeháček inventarizoval mimo jednoho drobného spolkového fondu archivní soubory Úřední zastupitelství Cheb a Osidlovací úřad a Fond národní obnovy – likvidované živnosti Plzeňska; při zpracování tohoto souboru byla prováděna rozsáhlá vnitřní skartace. Průběžně byly inventarizovány i fondy Výzkumný ústav balneologický Mariánské Lázně (Eva Wasková) a Rodinný archiv Coudenhove (Karel Waska). Při započtení vnitřní skartace a dosud nedokončených archivních souborů zpracovalo 1. oddělení SOA Plzeň 222,43 bm archivního materiálu. 5. oddělení SOA zinventarizovalo během roku definitivně 10,25 bm archiválií náležejících do archivních souborů šlechtických velkostatků (Vs Prašný újezd, Kundratice, Svojsice, Kozolupy) a rodinných archivů (Rd Landwehrů, Windischgrätzů, Appeltauerů, Valentů), na jejichž zpracování se podíleli Ladislava Váňová a Jakub Mírka. Zatím bez schválené pomůcky zůstaly zpracované archivní soubory velkostatku Defurovy Lažany (Jakub Mírka), agrokombinátů Karlovy Vary, Sokolov a Cheb a Statky a lesy Lázně Kynžvart (Jitka Krejčová, Jana Důlovcová). Ve spolupráci obou oddělení byla ještě před převozem ze Žlutic do Nepomuka provedena rozsáhlá vnitřní skartace účetních materiálů v nezpracovaném souboru Likvidované živnosti Karlovarska a souboru Osidlovací úřad a Fond národní obnovy – oblastní úřadovna Karlovy Vary v celkovém rozsahu 680,05 bm (Karel Řeháček, Jakub Mírka, Jiří Volf). Při inventarizaci drobnějších fondů byl již využíván program JANUS. S výhledem do dalších let bylo započato s přípravou pořádání a inventarizace archivních souborů krajských národních výborů.

Do evidence byly zaznamenány všechny změny související se změnami stupně zpracovanosti archiválií, stejně jako veškeré přírůstky a úbytky, byly připraveny a realizovány potřebné delimitace archiválií, související především se scelováním archivních souborů. Do péče vlastníka byl předán archivní soubor Premonstráti Teplá II, menší část tvořená listinami (Premonstráti Teplá I) zůstala uložena na depozitní smlouvu i nadále v SOA Plzeň. Organizačně bylo zajištěno odborné setkání archivářů v Přimdě, pro které připravili pracovníci 1. a 5. oddělení celkem šest příspěvků zaměřených k problematice zpracovávané v rámci jejich pracovních náplní. Pro seminář ke zpracování fondů národních výborů všech stupňů byl zpracován a přednesen referát zabývající se problematikou fondů KNV uložených v SOA Plzeň. Pracovníci 1. oddělení se podíleli na práci poradního orgánu ředitele SOA pro archivní teorii a praxi, spolupracovali při hodnocení předkládaných archivních pomůcek, tvorbě archivních pomůcek v programu JANUS, podíleli se na přípravě obsahové náplně webových stránek archivu a interní směrnice pro provádění státní kontroly. Byla sestavena Ročenka SOA 2005, Karel Řeháček pracoval jako krajský koordinátor grantového projektu Kdo byl kdo v Říšské župě Sudety. Karel Waska dokončil přehled bohemikálních výzkumů v Bayerisches Hauptstaatsarchiv München pro Sborník archivních prací.

V prosinci 2006 se v 1. oddělení zapracovávali nově nastoupivší archiváři Mgr. Ivo Kadlec a Bc. Petr Jirák, kteří jsou od ledna 2007 zařazeni na pracovišti v Nepomuku. Od roku 2007 byl PhDr. Karel Waska vzhledem k obsahu jím zpracovávaných fondů formálně přeřazen z 1. do 5. oddělení, zůstává však nadále v centrále SOA v Plzni.

Evidence a ochrana archiválií

Základní evidence NAD vedená u SOA Plzeň obsahovala ke konci roku záznamy o 1290 archivních souborech (z toho 859 souborů ve správě 1. odd., 218 souborů pracoviště 5. odd. v Klatovech a 213 souborů pracoviště 5. odd. ve Žluticích), během roku bylo v návaznosti na příjem přírůstků, zpracování archivních souborů a delimitace mezi archivy založeno 58 nových evidenčních listů NAD a 35 jich bylo zrušeno. Do evidence archivních pomůcek přibýlo 23 nových, 20 jich bylo zrušeno a v evidenci se jich tak ke konci roku nacházelo 394. V druhotně vedené krajské evidenci je zaneseno 3039 záznamů o archivních pomůckách vlastního SOA Plzeň, státních okresních archivů, Archivu města Plzně a dalších institucí.

Fotodílna SOA Plzeň pokračovala v postupném nahrazování studijních mikrofilmů matričních knih digitálními kopiemi. Vyhотовování studijních mikrofilmů bylo značně omezeno, opravovaly se pouze poškozené filmy a fotografovaly staré či poškozené matriční knihy. Nově bylo vyhotoveno

4420 políček studijních kopií a 38 834 políček bezpečnostního mikrofilmu. V roce 2006 bylo zdigitalizováno 522 matričních knih, pro studijní účely bylo vyhotoveno 67 633 digitálních snímků. Digitalizované matriky budou součástí připravovaného modulu systému SOANET – modul Matriky. Zde kromě digitálních snímků matričních knih naleznou badatelé přesné popisy matričních knih a farností, podrobný lexikon obcí zachycující správní vývoj obcí, částí obcí a samot, systém umožní přiřazení farnosti ke konkrétní lokalitě a identifikaci hledané matriční knihy. Databáze lokalit bude využitelná pro další moduly SOANETu (modul Velkostatky). Kromě matrik byly digitalizovány a fotografovány na bezpečnostní mikrofilm také listiny v počtu 526 kusů. Pro badatelské účely bylo mimo to pořízeno celkem 292 fotografií.

Výsledky pravidelných kontrol teplotních a vlhkostních podmínek v depozitářích plzeňské centrály se nevymykaly minulým letům. Vykázaly množství odchylek od doporučených hodnot, trvá stav, kdy v zimních měsících je v depozitářích podstatně chladněji, v letních měsících naopak podstatně tepleji, než by bylo žádoucí. Vlhkost je vždy nižší než stanovuje norma. Z těchto důvodů jsou nově restaurované archiválie (zejména listiny) po uložení do nových alkalických krabic deponovány v klimatizovaném depozitáři mimo Plzeň.

Restaurátorská a konzervátorská dílna plzeňského pracoviště SOA Plzeň během roku zcela zrestaurovala 110 kusů listin a stejný počet pečeti, desinfekce a částečné vyčištění listin proběhlo v 70 případech, navíc bylo zrestaurováno 32 kusů dřevěných schránek na pečeti, 570 folií aktového materiálu a tři knižní vazby. Ke všem listinám byly vyhotoveny zabezpečovací mikrofilmy a studijní digitální snímky. Předkládání originálů listin se nadále nepředpokládá.

V souvislosti se stěhováním pracoviště Žlutice do Nepomuku byl prověřen fyzický stav veškerého listinného materiálu. Vzhledem k jeho neutěšenému stavu způsobenému technicky i klimaticky nevhodným uložením v průběhu posledních desetiletí byla zjištěna značná degradace pergamenů i pečeti, proto bylo rozhodnuto provést alespoň základní konzervační zásah (dezinfekce, čištění) na všech listinách pracoviště Žlutice, což představuje cca 700 listin nejrůznějšího stáří.

Využívání archiválií

V badatelně plzeňského pracoviště SOA Plzeň se vystřídal během roku 700 badatelů (z toho 207 cizinců) při 3310 badatelských návštěvách. Pro badatele bylo uskutečněno 61 výpůjček archivního materiálu z jiných archivů, ve 33 případech byl archivní materiál zapůjčován do jiných institucí. Pro potřebu úřadů bylo vypracováno 202 rešerší, pro soukromé účely 780 rešerší (z toho 366 zpoplatněných). Za placené rešerše bylo účtováno celkem 105 895 Kč, dalších 59 548 Kč zaplatili žadatelé za kopie z archiválií, kterých bylo vyhotoveno 6286 kusů. Z úřední strany jsou tradičně četné žádosti o vyhotovení matričních dokladů, soukromí žadatelé mimo dokladů o době zaměstnání stabilně projevují největší zájem o rodopisné záležitosti, přestože archiv vyřizování tohoto typu agendy již v minulých letech radikálně omezil a poskytuje ve většině případů jen výchozí údaje umožňující bezproblémové zahájení výzkumu přímo žadatelem nebo rodopisnou agenturou. Badatelna klatovské pobočky zaznamenala 110 badatelských návštěv, v průběhu roku došlo z bezpečnostních důvodů k jejímu uzavření a archivní materiál klatovského pracoviště 5. oddělení je po předchozí objednávce zpřístupňován badatelům v Plzni, resp. od února 2007 nově i v Nepomuku.

Do knihovny SOA Plzeň přibylo 519 přírůstků knih, do elektronické evidence Clavius bylo zaevidováno 4787 svazků knih a 1630 svazků periodik. Knihovna klatovské pobočky má vyhotoveny elektronické záznamy k 1565 svazkům knih, z čehož za rok 2006 jich vzniklo 965.

Príslušní pracovníci 4. oddělení SOA se zúčastnili nejrůznějších školení a seminářů určených pro jejich odbornost, mj. setkání archivářů v Přimdě, počítačových školení, celostátní konference knihovníků, školení a seminářů pro fotografy, konzervátory aj. Oddělení se podílelo na stěhování pracoviště Žlutice do Nepomuku, na tvorbě internetových stránek archivu, modulu Matriky pro SOANET a dalších činnostech společných celé instituci.

Řízení archivu, hospodářsko-správní agenda

Se základními údaji o rozpočtu a hospodaření archivu seznamují samostatné tabulky. Podobně jako v roce 2005 bylo maximum možných prostředků soustředěno na rekonstrukci objektu v Nepomuku. Autopark centrály SOA obohatily dva vozy Škoda Octavia získané převodem v rámci státní správy, dvě starší Škody Fabia Combi byly převedeny do SOkA Klatovy a Plzeň-sever. Dva tímto způsobem z okresních archivů uvolněné automobily Škoda Felicia a Škoda Felicia Combi zatím zůstávají v majetku SOA a podle potřeby jsou využívány při činnosti nepomuckého pracoviště.

Činnost státních okresních archivů v roce 2006

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně

V roce 2006 archiv provedl 38 skartačních řízení a 2 výběry archiválií mimo skartační řízení, při nichž bylo do archivu převzato celkem 10,7 bm dokumentů.

Pokračovalo zpřístupňování rozsáhlých archivních souborů, s jejichž inventarizací se začalo v předešlých letech, a to ONV Domažlice (zpracovatelka Monika Žáčková), AM Domažlice (zpracovatelé Marie Bretlová a Tomáš Fencel) a KSC – okresní výbor Domažlice (zpracovatelka Monika Žáčková). Práce na posledním jmenovaném souboru byly během roku dokončeny a uzavřeny schválením archivní pomůcky, stejně jako u archivního souboru AM Koloveč (Marie Bretlová) a základních organizací KSC okresu Domažlice (Monika Žáčková). Lenka Strádalová započala s pořádáním archivních souborů místních národních výborů, jichž je rozpracováno 26. Celkem bylo během roku inventarizováno 182,7 bm archivního materiálu, z toho 22,5 bm definitivně (tedy schválenou archivní pomůckou). V rámci pořádání fondu Archiv města Domažlice bylo vyhotoveno 1150 katalogizačních záznamů ke 13 evidenčním jednotkám.

Během roku navštívilo badatelnu horšovskotýnskému archivu 147 badatelů (z toho 10 cizinců) při celkem 492 badatelských návštěvách. Archiv vyhotovil 169 rešerší pro úřední potřebu a 152 pro soukromou potřebu žadatelů.

V průběhu roku se pracovníci archivu zúčastnili školení a seminářů pořádaných SOA v Plzni (setkání knihovníků, doškolení k modulům SOANETu, semináře k pořádání fondů národních výborů, setkání západočeských archivářů v Přimdě); na posledních dvou jmenovaných seminářích vystoupil Tomáš Fencel s příspěvkem na téma pořádání fondů ONV (přípraveno společně s Monikou Žáčkovou) a zkušeností z pořádání Archivu města Domažlice. Konzervátorky absolvovaly odbornou stáž v Národním archivu v Praze, v SOA v Třeboni konzultovaly práci s laminátorem, dále se zúčastnily XIII. semináře restaurátorů a konzervátorů v Třeboni a X. mezinárodního semináře Společenstva českých knihařů v Lanškrouně. Svoji kvalifikaci si prohlubuje Tomáš Fencel, který studuje archivnictví na FF UK v Praze. Archiv dále umožnil vykonání povinné praxe třem vysokoškolským studentům.

Naplňování databáze elektronické evidence knihovny v programu Clavius pokračovalo pořízením 527 nových záznamů.

Prověrky fyzického stavu archiválií byly vykonávány v souvislosti s výběrem materiálu určeného ke konzervaci a restauraci ve zdejší konzervační dílně.

V závislosti na výkyvech počasí dochází v některých depozitářích i nadále k občasnému překročení hodnot teploty a vlhkosti doporučených pro uložení archivního materiálu. Prostorová rezerva archivu včetně depozitářů v Srbech a Horšově je dostatečná.

Konzervační dílna pokračovala v restaurování a konzervaci ohrožených písemností z archivních souborů SOkA Domažlice (Archiv města Domažlice, Archiv města Kdyně, Archiv města Poběžovice) a z fondů SOA v Plzni, SOkA Plzeň-jih, SOkA Tachov, SOkA Rokycany, SOkA Karlovy Vary a SOkA Klatovy. Celkem bylo ošetřeno 5 ks pergamenových listin, 7 pečeti,

9 historických vazeb (tj. 990 dvojlistů), 1519 ks aktového papíru doléváním, doplňováním japonským papírem a studenou laminací, 250 ks aktového papíru teplou laminací a 2559 ks aktového papíru prošlo základním čištěním.

V lednu 2006 došlo v budově SOkA čp. 10 v Horšovském Týně k zamrznutí odpadů v půdní vestavbě. Při opravě byly přeinstalovány i ostatní rizikové rozvody vody vedené vnitřkem konzervační dílny. V budově depozitáře v Horšově bylo rekonstruováno schodiště a vyměněny vchodové dveře. Kotelna v objektu depozitáře v Srbech byla opatřena zařízením signalizujícím poruchové stavy topného režimu pomocí GSM.

Státní okresní archiv Cheb

Chebští archiváři provedli během roku celkem 36 skartačních řízení a 30 výběrů archiválií mimo skartační řízení, odborná archivní prohlídka se uskutečnila ve 34 případech.

V rámci pořadacích a inventarizačních prací byl v uplynulém roce dokončen archivní soubor Landrát Aš, z rozsáhlého korpusu Archivu města Cheb byla dokončena část Magistrátní soud. Zinventarizováno bylo šest archivních souborů MNV (Sítiny, Milíkov, Tuřany, Starý Rybník, Mokřiny, Zádub-Závišín), Archiv obce Plesná a SOU řemesel Cheb. Definitivně zinventarizováno tak bylo 72,59 bm archiválií. Navíc bylo z rozsáhlého archivního souboru ONV Cheb průběžně zinventarizováno 20 bm. Do evidence archivních pomůcek bylo zaneseno 25 nově schválených inventářů k archivním souborům, jejichž zpracování bylo dokončeno během roku 2005.

SOkA Cheb navštívilo v roce 2006 celkem 106 badatelů (z toho 21 cizinců) při 312 návštěvách. Pro úřední i neúřední účely bylo provedeno celkem 140 rešerší. Do archivu bylo vypůjčeno 20 evidenčních jednotek archivního materiálu, mimo archiv jiným institucím zapůjčeno 80 evidenčních jednotek.

23 fondů bylo očištěno a nově uloženo. Kontrolované archiválie nevykazovaly žádné poškození. Průběžně a pravidelně prováděné záznamy měření teploty a vlhkosti v depozitářích nevykazovaly hodnoty vybočující z předepsaných norem.

Byly zhotoveny bezpečnostní digitální kopie k Haberzettlově sbírce fotografií (archivní soubor NAD 761) v celkovém počtu 1398 kusů.

SOkA Cheb se výrazně spoluautorsky podílel na mezinárodním výstavním projektu „Po stopách šlechtického rodu Notthafftů – Notthaffti v Čechách a v Bavorsku“, který společně pořádala města Cheb a Marktredwitz (19. 5. – 5. 11. 2006 Krajské muzeum Cheb, 20. 5. – 5. 11. 2006 Egerland-Museum Marktredwitz). Výstavu doplňuje rozsáhlý výpravný dvoujazyčný katalog, jehož spoluautorem je ředitel archivu Karel Halla. Bývalý ředitel archivu Jaromír Boháč se podílel na přípravě výstavy „Proměny Poohří“ v rámci Krajinné výstavy 2006. Karel Halla mimo to přednesl pro Historischer Verein für Oberfranken Wunsiedel dvě přednášky na téma technologie výroby papíru a historie chebské papírny. Marie Bortelová se o zkušenosti s pořádáním archivního souboru Landrát Aš podělila v příspěvku předneseném na semináři západočeských archivářů v Přimdě. Publikační činnost archivářů je uvedena v celkovém přehledu.

Pokračovala evidence knihovního fondu všech tří knihoven (studijní, regionální i německé) v programu Clavius pořízením 759 záznamů, celkem je v Claviu uloženo již 32 110 záznamů knižních publikací a 8910 záznamů periodik.

Z majetku archivu byl vyřazen osobní automobil Mazda, místo něj byla do Chebu převedena Škoda Fabia Combi ze SOkA Domažlice.

Státní okresní archiv Karlovy Vary

V průběhu roku 2006 provedli pracovníci archivu celkem 136 skartačních a mimoskartačních řízení, z toho 78 s odbornou archivní prohlídkou. V rámci 104 skartačních řízení převzali 24,58 bm přírůstků, v rámci 22 mimoskartačních řízení 25,67 bm přírůstků; úbytky archiválií představovaly

0,34 bm. V důsledku zrušení pobočky SOA ve Žluticích bylo do SOkA delimitováno celkem 28 fondů (převážně úředních soudů, landrátů a národní fronty) v rozsahu 127 bm.

Odborní pracovníci archivu zpracovali během uplynulého roku celkem 85,77 bm archiválií, z toho 67,64 bm bylo inventarizováno. Antonín Mařík inventarizoval spisy a evidenční pomůcky Archivu města Karlovy Vary. Petr Cais pokračoval v inventarizaci fondů archivů měst Krásné Údolí a Jáchymov. Jarmila Valachová inventarizovala fondy národních výborů – MěstNV Ostrov a MNV Služetín. Simona Pelcová inventarizovala fondy KSČ – okresní výbor Toužim a KSČ – městský výbor Karlovy Vary. Petra Sofronová spolu s Milanem Augustinem inventarizovala fond Karlovarský symfonický orchestr. Po zapracování recenzních připomínek byly dokončeny některé rozpracované pomůcky, jak je uvedeno v příslušném přehledu.

V rámci spolupráce s poradním orgánem ředitele SOA pro archivní teorii a praxi vypracovali Milan Augustin a Petr Cais posudky na celkem 7 konceptů archivních pomůcek (inventářů).

V průběhu roku bylo zaevidováno 111 přírůstků archiválií (z toho 56 nových fondů) a 6 úbytků, zaevidováno bylo 47 nových archivních pomůcek – 30 vlastních inventářů a 17 inventářů převzatých spolu s inventarizovanými archivními soubory delimitovanými ze zrušené žlutické pobočky SOA Plzeň. Archivní materiál byl zapůjčen mimo archiv v 5 případech, dále byly provedeny 2 výpůjčky. Podařilo se dohledat další fond postrádaný při GI v roce 2001 - Zemědělské strojní družstvo Žďár (Doupov).

Pro celostátní databázi evidence archivních pomůcek byla provedena revize 15 zpracovaných archivních fondů v porovnání s elektronickou evidencí PEvA a tištěnými pomůckami.

Za rok 2006 se v badatelně uskutečnilo celkem 464 návštěv. Celkový počet badatelů dosáhl počtu 172, z toho 158 tuzemských a 14 zahraničních. Celkem bylo poskytnuto 92 výpisů a opisů a dále 67 rešerší, z toho 33 pro úřední a 34 pro soukromé účely. Archiv zhotovil pro žadatele celkem 125 kopií archiválií, za poplatky bylo vybráno 780 Kč. Antonín Mařík přednesl na XVI. historickém semináři Karla Nejdla v Karlových Varech příspěvek na téma Pozemkové knihy Archivu města Karlovy Vary. Ředitel Milan Augustin vystoupil s přednáškou na téma „Minulost, současnost a budoucnost SOkA Karlovy Vary“ s ukázkou zajímavých archiválií, mimo to spolupracoval s Českou televizí při přípravě pořadů na téma pochodů smrti na Karlovarsku a stavby lanovky na Tři kříže v Karlových Varech. Archiv navštívila jedna exkurze studentů Gymnázia Karlovy Vary.

Evidence knih archivní knihovny v programu Clavius se rozšířila o 1349 záznamů (celkem 13 127 záznamů, z toho 8546 knih a 4581 periodik); během roku přibylo archivu 718 nových publikací a stav knihovního fondu činil ke konci roku 19 277 evidovaných položek.

Pracovníci SOkA se zúčastnili v roce 2006 pracovního semináře k pořádání fondů národních výborů v nepomucké pobočce SOA a semináře - konference pracovníků SOA Plzeň v Přimdě, kromě toho příslušní pracovníci absolvovali školení v obsluze nových programových aplikací a školení řidičů.

V rámci údržby budovy bylo vyměněno celkem 21 starých rozpadlých oken v depozitáři 5 – 6, výměníku a pracovnách 11 – 15; pracovny byly nově vymalovány. Péčí údržbáře SOkA J. Kubáně byly obroušeny, zakytovány a znovu natřeny vstupní dveře do pracoven 11, 13, 14 a 16.

Prostorová situace archivu se mírně zlepšila díky možnosti využít depozitní prostory v nové pobočce SOA Plzeň v Nepomuku, kde byly v průběhu ledna až září 2006 postupně vyjmuty z palet a uloženy archivní fondy převezené na podzim 2005 ze zrušeného depozitáře v Jáchymově. Definitivní vyřešení neuspokojivého stavu však může přinést teprve novostavba plánovaná na parcele v areálu ve Dvorech. Podle jednání uskutečněných během roku 2006 bylo navrženo přepracování projektu tak, aby budova zvýšená o jedno patro poskytla zázemí i státnímu okresnímu archivu Sokolov, jehož současné umístění v jindřichovickém zámku též nepředstavuje do budoucna perspektivní řešení.

Státní okresní archiv Klatovy

V průběhu roku poskytoval archiv podle potřeby konzultace v oblasti vedení spisové služby. Připomínkoval návrhy šesti spisových a skartačních řádů (mj. městské úřady Nýrsko a Plánice, Nemocnice Sušice, Finanční úřad Klatovy), vydal stanovisko k udělení koncese na koncesovanou živnost pro firmu Agentura Berm, s. r. o. a dále zodpovídal četné telefonické dotazy k uvedené problematice. Vyřízeno bylo 36 skartačních řízení a 18 posouzení hodnoty dokumentů mimo skartační řízení, dále byl vydán jeden trvalý skartační souhlas a v devíti případech projednáno zabezpečení dokumentů likvidovaných společností.

V oblasti pořádání a inventarizace pokračovaly práce na některých započatých archivních souborech. Lenka Sýkorová inventarizovala spisy Archivu města Kašperské Hory z let 1850 – 1945, Michal Tejček dokončil inventarizaci spisů Archivu města Hartmanice a pokračoval v práci na archivním souboru Archiv města Sušice, Jana Sýkorová pořádala archivní soubor ONV Sušice, inventarizovala archivní soubor KSČ – základní organizace Rabí a upravovala podle připomínek pomůcky ke zpracovaným archivním souborům okresních výborů KSČ Klatovy a Sušice. Eva Ulrichová dokončila úpravy 2. dílu skupinového inventáře k archivním souborům škol (H – Keply) a inventarizovala 12 archivních souborů škol z obvodu města Klatovy, které budou obsaženy ve 3. dílu zmíněné pomůcky. Praktikant Lukáš Kopecský pořádal archivní soubor Měšťanská beseda Sušice. Celkem bylo během roku zpracováno 139,40 bm archivního materiálu, z toho 19,05 bm definitivně inventarizováno a 11,9 bm průběžně inventarizováno.

V programu PEvA bylo během roku zaevidováno 57 přírůstků, z toho 10 nových archivních souborů; celkem do archivu přibylo 43 bm archiválií. 1,07 bm bylo vyřazeno vnitřní skartací v rámci 17 úbytků. Z významných přírůstků zaslouží zmínku pergamenová listina Vladislava II. z r. 1518, pergamenová listina Maxmiliána Valentina z Martinic z r. 1661 a 13 typářů (nejstarší z r. 1510).

Do evidence archivních pomůcek byl zapsán jeden inventář a jeden skupinový inventář.

Pracovníci archivu připomínkovali v rámci recenzního řízení SOA celkem 46 konceptů archivních pomůcek.

Pomocí knižního scanneru bylo vyhotoveno celkem 2478 zajišťovacích a studijních reprodukcí z archivních souborů archivů měst Kašperské Hory, Horažďovice, Velhartice a Klatovy, Archiv obce Javorná a OÚNZ Klatovy, dále byly vyhotoveny kopie tří listin z archivních souborů Archiv města Kolinec, Archiv města Plánice a Cech pekařský a mlynářský Plánice. Pro badatele bylo pořízeno 487 zpoplatněných kopií (z archiválií), za které bylo na místě vybráno dle platného ceníku služeb a úkonů 4973 Kč, za 8 zpoplatněných rešerší vybráno 3237 Kč; celkem bylo pro zájemce vyhotoveno 51 rešerší.

Ochrana archiválií byla kromě pravidelného sledování jejich stavu a podmínek uložení zajišťována předáním jedné pergamenové listiny a šesti dalších archiválií na restaurování do konzervátorské dílny SOkA Domažlice, další čtyři listiny se nacházejí na restaurování v konzervátorské dílně SOA v Plzni a jedna v Národním archivu v Praze.

Archiv navštívilo 242 badatelů (z toho 5 cizinců) při 471 badatelských návštěvách. Pro badatele bylo provedeno 16 výpůjček archiválií z jiných archivů, v pěti případech byl zapůjčen vlastní archivní materiál mimo SOkA. Archiv se podílel na celostátní soupisové akci k „akci K“ (kulaci).

Pracovníci archivu se účastnili semináře k pořádání fondů národních výborů v Nepomuku, na kterém přednesli příspěvky ke zpracování archivních souborů ONV (Jana Sýkorová) a MNV (Pavel Havlovič); Michal Tejček vystoupil s příspěvkem na podzimním celooblastním setkání archivářů v Přimdě. Lenka Sýkorová přednesla pro Severočeské muzeum Liberec referát o dějinách nýrských Židů. Archiv tradičně spolupracoval s místními školami formou posuzování prací středoškolské odborné činnosti (4) a účasti v komisi okresního kola této soutěže, dále provedl oponentský posudek jedné bakalářské práce a umožnil školní exkurzi po archivu spojenou s přednáškou o Klatovech. Dále uvítal ve svých zdech exkurzi kolegů ze SOA Zámorsk. Publikacní

činnost pracovníků je uvedena na příslušném místě této ročenky. V archivu dále vykonaly předepsanou praxi dvě středoškolské studentky (Lucie Havlovičová a Anna Janošťáková - zadávání dat do programu Clavius) a posluchač Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích Lukáš Kopecký, který uspořádal archivní soubor Měšťanská beseda Sušice.

Archivní knihovnu obohatilo během uplynulého roku 80 nových publikací a jejich celkový počet tak dosáhl 5447 titulů. Do elektronické evidence programu Clavius přibylo 579 zapsaných knih a 8 titulů periodik.

Mimo odborných akcí se jednotlivci podle potřeby účastnili školení k obsluze nových počítačových aplikací, školení řidičů, seminářů knihovníků apod. Všichni pracovníci využili možnosti kursu angličtiny, který proběhl od března do září v 16 lekcích.

Vybavení archivu bylo doplněno vysavačem Philips FC 9130 a dvěma kusy 19“ LCD monitorů ACER, dále byl na archiv převeden osobní automobil Škoda Fabia Combi výměnou za Škodu Felicii. V šesti kancelářích byla provedena výměna zátěžových kobereců.

Státní okresní archiv Plzeň-jih se sídlem v Blovicích

Vzhledem k převzetí dohledu nad spisovou službou a skartačními řízeními u původců z řad státních orgánů z území města Plzně prováděl SOKA Plzeň-jih i v roce 2006 rozsáhlá skartační řízení u Okresního soudu Plzeň-město a Okresního státního zastupitelství Plzeň-město, další skartační řízení proběhla u ÚZSVM Plzeň, Finančního úřadu Plzeň-jih a Úřadu práce Plzeň-jih. Celkem provedli archiváři 17 skartačních řízení (z toho 11 u tzv. určených původců, kterým archivní zákon ukládá vedení spisové služby) a dále 15 výběrů archiválií mimo skartační řízení. Odborná archivní prohlídka dokumentů byla provedena v 16 případech. Do archivu bylo převzato 30 přírůstků archiválií o rozsahu 59,18 bm. V osmi případech připomínkoval archiv návrhy spisových norem, mj. u MěÚ Nepomuk, MŠ Blovice, Štáhlavy a Přeštice, Evetronic s. r. o. Letiny. U MěÚ Nepomuk bylo mimo to provedeno školení všech pracovníků k jejich spisovému a skartačnímu řádu a plánu. Dohlídka spisové služby byla provedena pouze v případě ObÚ Losiná.

Za rok 2006 bylo zpracováno celkem 118,76 bm archiválií. Z tohoto množství bylo průběžně zinventarizováno 93,04 bm písemností - 73,27 bm písemností ONV Plzeň-jih, 15,28 bm písemností fondů MNV a 4,49 bm písemností zrušených hospodářských, živnostenských, průmyslových a učňovských škol; na zpracování jmenovaných archivních souborů se podíleli v případě ONV Markéta Járová, Alena Linhartová a Michal Peleška, v případě MNV a škol Jana Mašková a Michal Peleška. Definitivně bylo zinventarizováno 24,88 bm písemností - 0,79 bm písemností fondů základních organizací KSČ (zpracovatelka Markéta Járová), 21,70 bm písemností zrušených obecních, národních, základních devítiletých a základních škol, 1,97 bm písemností MŠR a ÚŠR a 0,42 bm písemností SRPŠ (zpracovatelka vesměs Jana Mašková). Z celkového počtu zpracovaných archiválií bylo vnitřní skartací vyřazeno 0,84 bm písemností.

Archiv vyřídil 78 rešerší pro úřední potřebu a 11 pro badatelské účely. Nejvíce rešerší se vyhotovovalo pro Pozemkový fond ČR, územní pracoviště Plzeň-jih a pro Katastrální úřad pro Plzeňský kraj, katastrální pracoviště Plzeň-jih (vlastnické vztahy k pozemkům), od léta také pro Okresní soud Plzeň-město (zejména rozvodové spisy). V rámci spolupráce s obecními úřady byly poskytnuty elektrografické, případně i digitální kopie pamětních knih obecním úřadům Zdemyslice, Chválenice, Dolní Lukavice, Honezovice, Řesanice, Týniště a Nová Ves (u Plzně). Městskému úřadu Nepomuk byly poskytnuty digitální fotografie vybraných listin z fondu AM Nepomuk pro zamýšlenou studii o historii města. Pro AS MV ČR byl zpracováván soupis nuceně vystěhovaných rodin tzv. zemědělských boháčů.

Badatelnu archivu navštívilo 111 zájemců o studium při 319 badatelských návštěvách; nejvíce využívané jsou tradičně sčítací operáty a kroniky. Pro správní účely bylo vyhotoveno 312 kopií, pro badatelské účely 218 kopií; 187 kusů bylo zpoplatněných. Celkem 36 evidenčních jednotek archivního materiálu bylo zapůjčeno mimo archiv; nejvíce pro OS Plzeň-město, ale rovněž i pro orgány obecní samosprávy.

Do archivní knihovny přibylo 223 nových knih, které byly ihned evidovány v systému Clavius, celkový počet záznamů v elektronické evidenci knihovny tak dosáhl čísla 4871.

Ředitelka archivu Petra Martínková se v rámci spolupráce s Muzeem jižního Plzeňska a Mikroregionem Úslava podílela na přednášce o historii regionu pro obecní kronikáře. V rámci spolupráce s Gymnáziem Blovice se v archivu pod vedením Markéty Járové konaly 3 historické semináře maturantů spojené s exkurzí. Na setkání západočeských archivářů na Přimdě přednesl Michal Peleška referát na téma archivní fond Sokol Přeštice a pro seminář zpracovatelů fondů národních výborů v Nepomuku si připravila referát o archivních souborech národních výborů a stavu jejich zpracování v SOkA Plzeň-jih Petra Martínková. Markéta Járová a Michal Peleška se dále zúčastnili konference pořádané katedrou PVH a archivního studia FF UK, Národním archivem v Praze a Archivem hlavního města Prahy „Pragmatické písemnosti v kontextu právním a správním“. Mimo uvedené akce využili zaměstnanci archivu možnosti počítačových školení v IMS v Benešově a účastnili se interních školení k programovým aplikacím používaným SOA Plzeň.

V restaurátorské dílně v SOkA Domažlice se sídlem v Horšovském Týně byly restaurovány tři listiny z archivních souborů Archiv města Dobřany, Cech koželuhů Dobřany a Archiv města Nepomuk. Mechanicky očištěn od prachu a nově zabalen byl archivní soubor Okresní úřad Přeštice. U hřbetů některých knih archivních souborů LS Stod, OÚ Přeštice a ONV Plzeň-jih bylo zjištěno napadení plísní, po poradě s pracovníky restaurátorské dílny SOkA Domažlice bylo provedeno jejich očištění směsí lihu s ajatinem. Archiválie, které byly ze stejného důvodu ošetřeny v roce 2005, nevykazovaly známky nového poškození.

28. 6. 2006 došlo vinou dlouhotrvajícího deště k promáčení střechy nad depotní částí archivní budovy a k zatečení vody do archiválií uložených v regálech pod místem havárie. Havárií postižená část střechy byla opravena, dále byly opraveny zatékající střešní podhledy, vyměněny dva plynové kotle včetně regulačního čidla, některé části archivu byly vymalovány. Kvůli záměru vybudovat ze stávající knihovny druhou pořádací místnost byla na zakázku zadána výroba knihovniček do badatelný.

Během roku byla provedena z Archivu města Plzně delimitace archivních souborů z provenience státní správy, které podle současného archivního zákona již nenáleží do péče AMP, v celkovém rozsahu 270,03 bm – šlo o celý archivní soubor Okresní soud Plzeň-město a části písemností archivních souborů Německý úřední soud v Plzni, Školský úřad Plzeň-město a Okresní úřad Plzeň. Uvedený materiál byl uložen v nových prostorách objektu SOA Plzeň v Klášteře u Nepomuku. Zároveň bylo z hlavní budovy archivu do depozitáře v Klášteře přesunuto dalších 136 bm archiválií a z depozitáře v Hradišti 470 bm archiválií. Vesměs se jednalo o archivní soubory původců z oblasti justice. K jejich přestěhování došlo za účelem scelení fondů a zároveň s cílem získat v hlavní budově prostor pro umístění knih z archivní knihovny, neboť dosavadní prostory knihovny budou v průběhu roku 2007 upraveny a využity jako druhá pořádací místnost. Nejvýznamnějším důsledkem však bylo uvolnění zcela nevyhovujících prostor depozitáře v Hradišti, který SOkA Plzeň-jih v říjnu 2006 definitivně opustil. Rezerva ukládací kapacity v budově SOkA Plzeň-jih je v současné době 106 bm. Vzhledem k předpokládanému průměrnému ročnímu objemu přírůstků od původců působících na území bývalého okresu Plzeň-jih o rozsahu 15 bm, je tato kapacita dostačující na dalších 7 let. Archiválie z produkce původců, kteří přešli pod archivní dohled SOkA Plzeň-jih z působnosti Archivu města Plzně, budou nadále ukládány v budově SOA v Klášteře u Nepomuku.

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích

Během roku 2006 provedli pracovníci Státního okresního archivu Plzeň-sever 26 výběrů archiválií ve skartačním řízení a 24 mimo skartační řízení. Pořádací a inventarizační práce byly zaměřeny na drobnější archivní soubory archivů obcí (mj. Chrást, Kyšice, Líně, Tlučná, Úherce, Vejprnice, Vochov, celkem 35 obcí), dále na archivní soubory ONV Plasy a Okresní soud Kralovice. Celkem bylo zinventarizováno 109,94 bm archivního materiálu, z toho 48,46 bm definitivně a 57,83 bm průběžně.

Archiv navštívilo 55 badatelů (z toho 1 cizinec) při 126 badatelských návštěvách. Archiv provedl zápůjčky 16 evidenčních jednotek jiným institucím, v jednom případě byla archiválie vypůjčena do archivu. Pro úřední účely bylo vyhotoveno 299 rešerší, dalších sedm pro soukromé zájemce.

Během roku bylo pořízeno celkem 6622 kusů studijních kopií z archiválií fondů Archiv obce Horní Bělá, ZDŠ Vochov, Archiv obce Dolní Bělá, Farní úřad Manětín, SDH Všeruby a Farní úřad Křečov. Pro úřední potřebu vyhotovil archiv 2998 kusů kopií archiválií, zejména v rámci rešerší pro Pozemkový fond ČR, Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, Pozemkový úřad Ministerstva zemědělství a Krajský úřad Plzeňského kraje. Konzervace a restaurování nebylo prováděno. Fyzický stav archiválií byl kontrolován při celkem 52 prověrkách, žádná poškození nebyla zjištěna. Prostorové rezervy v depozitářích jsou dostatečné.

Archiváři publikovali četné drobné příspěvky zejména v regionálních zpravodajích, jak je uvedeno v přehledu bibliografie. Účastnili se regionálních odborných setkání a seminářů v Přimdě a v Nepomuku; na prvním z nich přednesla Martina Matušková příspěvek o osobním fondu Josef Beran a o stavu zpracování archivních souborů národních výborů hovořil na druhém z nich ředitel archivu Petr Hubka. Zaměstnanci archivu zajistili během roku čtyři exkurze pro žáky základních škol v Plasích a Žihlí.

V knihovně archivu přibylo 318 svazků knih, evidence knihovny je již zcela převedena do programu Clavius.

Pro potřeby archivu byl předán z plzeňské centrály SOA automobil Škoda Fabia Combi, starší Škoda Felicia Combi byla přesunuta ze SOkA Plasy na pracoviště SOA Plzeň v Nepomuku.

Státní okresní archiv Rokycany

V uplynulém roce bylo provedeno 11 skartačních řízení (Finanční úřad Rokycany, Okresní správa sociálního zabezpečení Rokycany, Městský úřad Rokycany, Rokycanská nemocnice, a. s. aj.) a 19 výběrů archiválií mimo skartační řízení.

Činnost archivářů se zaměřila zejména na pořádání a inventarizaci. Definitivně byly zpřístupněny všechny archivní soubory bývalé KSČ (okresní výbor, městské výbory, závodní, vesnické a základní organizace), dále Socialistického svazu mládeže a Československého svazu mládeže. Zpřístupněny byly i některé archivní soubory škol (I. národní škola Rokycany, Farní škola Rokycany, Německá lidová škola Rokycany, Německá lidová škola Radnice, Veřejná odborná škola pro ženská povolání Rokycany, Zemědělské odborné učiliště Rokycany a Učňovská škola Holoubkov). Celkem bylo badatelům zpřístupněno 41,38 bm dokumentů. Markéta Švecová a Pavel Souček inventarizovali archivní soubory místních národních výborů (Veselá, Osek, Klabava, Břasy a Holoubkov), Hana Hrachová zpracovávala archivní soubor Okresní kulturní středisko Rokycany. Podle pokynů posuzovatelů přepracoval Jindřich Fajt pomůcky k archivním souborům Městský národní výbor Rokycany a ROH – okresní odborová rada Rokycany. Na základě požadavků Archivní správy MV ČR byl vyhotoven soupis nuceně vystěhovaných zemědělců z území okresu.

Archiv navštívilo při 320 návštěvách 83 badatelů, dále zde opakovaně proběhly exkurze žáků Základní školy ul. Míru v Rokycanech. Badatelé se zajímali především o obecní kroniky, fotografie, materiály na své diplomové či seminární práce zde studovali především posluchači PF ZČU v Plzni. Instituce se spolupodílela na realizaci výstav „Sokol v Rokycanech“ a „Z krejčovských dílen a salonů“ v Muzeu Dr. B. Horáka v Rokycanech. Pracovníci archivu pronesli na interních seminářích několik přednášek; Pavel Souček hovořil na semináři západočeských archivářů v Přimdě na téma Ostatní materiál ve fondu OV KSČ Rokycany a Markéta Švecová tamtéž přednesla příspěvek Organizace UNRRA na Rokycansku a Opavsku. Ředitelka archivu Hana Hrachová opakovaně přednášela o špitálu v Rokycanech v raném novověku (PF ZČU Plzeň, Muzeum Dr. B. Horáka Rokycany, Archiv hl. města Prahy). Vladimíra Týcová se účastnila zasedání knihovnické komise, Hana Hrachová se podílela na činnosti redakční rady archivní ročenky SOA. Pracovnice archivu publikovaly v regionálních periodikách, jak je uvedeno v příslušném přehledu.

Klima v depozitářích bylo pravidelně kontrolováno, zvýšená vlhkost byla regulována pomocí dvou vysoušečů převedených ze zrušeného depozitáře SOkA Plzeň-jih v Hradišti. Pokračovala spolupráce s konzervátorskými dílnami, záchrany se dočkaly některé nejvíce poškozené archiválie, např. ihned byl konzervován převzatý nález objevený při rekonstrukci budovy bývalé školy v Cheznovicích. V knihvazačské dílně rokycanského archivu byly vázány časopisy a inventáře pro všechny archivy Plzeňského a Karlovarského kraje (celkem 573 svazků), vytištěna byla Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni 2005 v počtu 276 kusů.

Realizována byla kompletní výměna systému EZS, rekonstrukce se dočkala i zdejší badatelna. Opraven byl chodník podél druhé budovy archivu. Zakoupen byl jeden nový počítač.

Státní okresní archiv Sokolov se sídlem v Jindřichovicích

Pracovníci SOkA Sokolov provedli během roku 34 průzkumů spisoven spojených s odbornou archivní prohlídkou v rámci skartačního řízení u 23 institucí (zejména městské a obecní úřady, školská zařízení, Nemocnice Sokolov, Úřad práce Sokolov, Celní úřad Sokolov aj.), v rámci prohlídek i mimo ně bylo provedeno 26 instruktáží o spisové službě. U sedmi institucí bylo provedeno posouzení návrhů spisového a skartačního řádu. Mimo to byly provedeny tři výběry archiválií mimo skartační řízení. Ve dvou případech bylo vydáno potvrzení o zabezpečení dokumentace zanikajících společností podle § 93 zákona č. 499/2004 Sb. Předarchivní péče, případně přejímání dokumentů u hospodářských a podnikatelských subjektů byly prováděny na základě iniciativy těchto institucí.

Pořádací a inventarizační práce byly v roce 2006 zaměřeny na archivní soubory městských národních výborů Březová, Habartov, Horní Slavkov, Loket, Nové Sedlo a na archivní soubory českých menšinových škol okresu Sokolov (celkem 20). Dále byla pořádána část map a plánů z archivního souboru Archiv města Loket, část archivního souboru Farní úřad Chlum Svaté Maří a delimitovány a nově adjustovány zápisy z plén a rad MNV a MěNV uložené v archivním souboru ONV Sokolov. Úhrnem bylo zpracováno 68 bm archivního materiálu, z toho 43,77 bm inventarizováno. Vypracováno bylo 9 archivních pomůcek k inventarizovaným fondům; do evidence budou postupně zařazeny po jejich posouzení a schválení. Archivní soubor Soudobá dokumentace se rozrostl o 0,25 bm dokumentů.

Archiv zaznamenal během roku 41 přírůstků archiválií v rozsahu 30,84 bm a jeden úbytek delimitací o rozsahu 0,02 bm. Dokumenty byly předány zejména od městských a obecních úřadů, škol, Okresního soudu Sokolov, Hasičského záchranného sboru Karlovarského kraje – územního odboru Sokolov, soukromé spisovny Rubikon, s. r. o. Ostrov, Sokolovské uhelné, a. s. a dalších soukromých subjektů. Další přírůstky byly získány delimitacemi od jiných archivů.

Pro různé účely využívání bylo zpracováno 1622 kopií formátu A 4 a A 3; poplatky za kopie v roce 2006 činily celkem 15 555 Kč.

Pravidelně byly prováděny kontroly stavu objektu archivu a jednotlivých prostor pro uložení archiválií, včetně kontroly protipožárních opatření. Po dobu provádění prací na opravách a údržbě budovy archivu byla v provozním křídle a depozitáři archivu zajišťována zvýšená osobní ostraha prostor i materiálu. Stav klimatu byl v depozitáři archivu vyrovnáván v roce 2006 13 odvlhčovači, jimiž se vcelku dařilo dosahovat při proměnlivosti teploty příznivějšího vývoje relativní vlhkosti.

Badatelnu archivu navštívilo během roku 80 badatelů (z toho 9 cizinců) při 118 badatelských návštěvách. Mimo využívání vlastního archivního materiálu byly realizovány 3 výpůjčky archiválií z jiných archivů, vlastní materiál byl zapůjčen jiným institucím ve čtyřech případech. Pro úřední potřebu bylo vyhotoveno 21 rešerší a dále bylo vydáno 50 písemných informací. Hlavním obsahem této činnosti byly záležitosti státního občanství, pobytu obyvatel, majetku státu a dokumentace stavebních objektů. Mimo to poskytl archiv řadu informací telefonicky.

Knihovnu archivu obohatilo 375 přírůstků. Do elektronické evidence programu Clavius přibýlo 1282 záznamů zpřístupňujících mimo nově přibývší knihy i 907 starších svazků, celkem bylo ke

konci roku evidováno 6011 knih a kompletů periodik. V dílně SOkA Rokycany bylo svázáno 80 svazků periodik.

Ředitel SOkA Sokolov pracoval ve funkci zástupce ředitele SOA v Plzni, člena gremia ředitele SOA v Plzni a vedoucího poradního orgánu ředitele SOA v Plzni pro archivní teorii a zpracování archiválií.

Mimo školení technicko-hospodářského charakteru a školení k obsluze výpočetní techniky se pracovníci archivu účastnili semináře k problematice zpracování fondů národních výborů a semináře západočeských archivářů v Přimdě. Na obou setkáních vystoupila s příspěvkem Eva Vlasáková.

Běžné udržovací práce na budově jindřichovického zámku a k němu náležejících pozemků byly v roce 2006 zkomplikovány zatékáním vody z tajícího sněhu do deponiáře a provozních prostor, které si vyžádalo stěhování archivního i jiného materiálu, opravy střechy, malování a mimořádnou revizi elektrické instalace. Přepětí v elektrické síti způsobilo poškození počítačového vybavení archivu, což částečně omezilo i odbornou práci. Byla natřena některá vnější okna, opraveny poškozené vchodové dveře, některá elektrická zařízení a akumulční kamna a také okapní svody a vzdušníky, které se staly objektem zájmu zlodějů barevných kovů. Z přírůstků technického vybavení zaslouží zmínku nákup kopírovacího stroje Konica Minolta 210 s příslušenstvím.

Státní okresní archiv Tachov

Pracovníci archivu poskytovali metodickou pomoc původcům při organizování spisoven, resp. tvorbě spisových směrnic, včetně jejich připomínkování (Inotech Tachov, Základní škola Zářečná Tachov, Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy Tachov, MŠ P. Holého, semináře o vedení spisové služby pro ředitele mateřských, základních a středních škol Tachovska a Stříbrska, MŠ Stadtrovská). Pro obchodní rejstřík bylo vypracováno 5 vyjádření k likvidovaným společnostem dle § 93 zákona č. 499/2004 Sb. Vyřízeno bylo 35 skartačních návrhů, z toho 22 podaných přímo původci či nástupnickými subjekty (s odbornou archivní prohlídkou – mj. Finanční úřad Tachov, Muzeum Tachov, Ústav sociálních služeb Tachov, Městský úřad Tachov – 3 návrhy, Poliklinika Tachov, Katastrální úřad pro Plzeňský kraj – katastrální pracoviště Tachov, Celní úřad Tachov, Úřad práce Tachov, Okresní státní zastupitelství Tachov, Finanční úřad Bor, Jednota Tachov, RESPO Tachov, obecní úřady Lom a Záchlumí a 6 školských zařízení) a 13 podaných komerčními spisovny. Dále proběhla 3 mimoskartační řízení (Římskokatolická farnost Bor, AUREX Tachov s. r. o., Obecní úřad Hošťka). Archiv získal 29 přírůstků archiválií o celkovém rozsahu 38,18 bm. Z badatelsky žádaného materiálu přibylo do archivu mj. 11 kronik, z nichž jedna byla získána nákupem (Pamětní kniha obce Doly 1928 – 1937). Pět přírůstků bylo získáno delimitacemi z jiných archivů.

Zpracování a inventarizace se soustředily na archivní soubory KSC (okresní výbor Tachov a některé místní a základní organizace), MNV (14 zinventarizováno definitivně, 4 průběžně), archivy obcí (4 zinventarizovány definitivně, 9 průběžně) a zejména na zaniklé školy (79 zinventarizováno definitivně, 81 průběžně). Pokračovaly pořádací práce na rozsáhlém archivním souboru ONV Tachov. Celkem bylo zpracováno 113,68 bm archiválií, z toho 62,13 bm inventarizováno definitivně (106 schválených archivních pomůcek) a 37,92 bm inventarizováno průběžně (94 dosud nechtválených archivních pomůcek). V rámci inventarizačních prací bylo provedeno 18 vnitřních skartací o rozsahu 7,55 bm u definitivně inventarizovaných souborů, 4 vnitřní skartace o rozsahu 2,78 bm u průběžně inventarizovaných souborů a 3,3 bm vyčleněno v rámci manipulačních prací do jiných souborů. Soudobá dokumentace byla doplněna o 83 zaevidované položky na celkových 696.

Z 29 zaevidovaných přírůstků ze skartačních i mimoskartačních řízení včetně delimitací byly doplněny (28 případů) či nově založeny (13 případů) archivní soubory 41 původců. Proběhly dvě drobné delimitace do SOA Plzeň a SOkA Karlovy Vary o celkovém rozsahu 0,04 bm.

Týdenní kontroly deponitních prostor ukázaly, že vlhkost přesahovala po většinu roku stanovený

limit; teplota kolísala dle vnějších podmínek. Odpovídajících hodnot dosahuje mikroklima v depozitářích pouze v zimním období. Rozdíly vykazují jednotlivé depozitáře rovněž v závislosti na umístění v budově.

Proběhla další fáze spolupráce s restaurátorem p. Šimečkem ohledně skleněných negativů archivního souboru Fotoateliér Weps, Weinmann Planá; restaurováno bylo 410 negativů. Dále byly realizovány restaurátorské práce na archivním souboru Archiv obce Kočov (107 listů).

V archivní badatelně studovalo 143 badatelů (z toho 18 cizinců) při celkem 396 návštěvách. Průběžně byly navíc vyřízeny desítky dalších badatelských dotazů a konzultací telefonicky. Pracovníci archivu vypracovali celkem 159 rešerší, potvrzení a vyjádření pro fyzické i právnické osoby. Na příjmové účty bylo za 519 kopií, opisy, výpisy a rešerše odvedeno 5 856,- Kč. Souhrnně bylo zhotoveno 819 kopií archiválií (328 pro badatele, 491 v rámci vyřízených podání). Naskenována a digitálně zpracována byla kronika obce Doly (311 záběrů).

Byl proveden soupis archiválií týkajících se nuceně vystěhovaných zemědělských rodin (tzv. kulaků) v 50. letech 20. století.

Ze vzdělávacích akcí využili zaměstnanci počítačové kursy nabízené IMS v Benešově, dále se podle potřeby účastnili školení k programovým aplikacím pořádaným SOA Plzeň a knihovnického semináře SOA. Zástupci archivu se účastnili semináře k problematice zpracování archivních souborů národních výborů v Nepomuku; Jan Edl a Jana Zimová zde přednesli příspěvky na téma stavu archivních souborů okresních, resp. místních a městských národních výborů v péči SOkA Tachov. Jan Edl a Miroslav Vetrák vystoupili i na semináři západočeských archivářů v Přimdě (příspěvky Historie továrny Bojko na Přimdě 1945 – 1946, Přimda – historicko-archivní seznámení, Stav zemědělství v okresech Stříbro a Tachov ve světle písemností OV KSČ). Jan Edl se dále účastnil konference „Pragmatické písemnosti v kontextu právním a správním“ pořádané Národním archivem, Archivem hlavního města Prahy a katedrou PVH a archivního studia FF UK Praha. Mimo to proběhla běžná školení technického charakteru (řidičů, požární hlídky apod.)

Pokračovala tradiční spolupráce se základními i středními školami v rámci dějepisných seminářů včetně exkurze „Co je to archiv“, po dohodě zajistil archiv přednášky k úvodu do historie a pomocných věd historických i vedení žákovských seminárních prací.

Knižní fond SOkA zaznamenal přírůstek 460 titulů. Přírůstkový seznam knihovny tak ke konci roku vykazoval 10 920 položek, evidence databáze Clavius se rozrostla o 224 záznamů na celkových 10 985 položek.

Mimo běžných povinných revizí proběhla v rámci dlouhodobého plánu údržby a oprav objektu v říjnu oprava hromosvodů v celkové hodnotě 48 000 Kč. Dále byla provedena montáž a demontáž sádkkartonu, izolace vodovodního potrubí a výměna vadných obkladů WC, provedena drobná oprava výtahu a oprava závad po elektrovevizi. Stará telefonní ústředna byla nahrazena novou.

Personální stav SOA Plzeň v roce 2006

Skladba pracovníků SOA Plzeň doznala během roku 2006 značných změn, které se promítly ještě do začátku roku 2007 a vzhledem k jejich rozsahu a významu je výjimečně uvádíme také, přestože již přesahují časové vymezení tohoto svazku ročenky. Zrušení pobočky ve Žluticích vedlo k ukončení pracovního poměru výpovědí ze strany zaměstnavatele z organizačních důvodů k 30. 10. 2006 s archivářem Jiřím Volfem a manipulankou Marií Šimkaninovou a k 22. 11. 2006 s provozářkou Janou Volfovou. Po uzavření badatelný klatovského pracoviště 5. oddělení SOA byly z důvodu organizačních změn propuštěny archivářky Jitka Krejčová a Bc. Jana Důlovcová. Stav archivářů centrály SOA se rozšířil o tři vysokoškoláky poté, co byli od 1. 12. 2006 přijati pro pracoviště v Nepomuku Bc. Petr Jirák jako náhrada na dobu určitou za archivářku Ludmilu Novotnou, která nastoupila mateřskou dovolenou, Mgr. Ivo Kadlec také na dobu určitou po dobu mateřské dovolené archivářky Ladislavy Součkové ze SOkA Cheb a od 1. 3. 2007 Mgr. Marie

Marešová také jako náhrada na dobu určitou po dobu mateřské dovolené archivářky Jitka Mlsové Chmelíkové ze SOkA Cheb. První ze jmenovaných je zařazen v 1. oddělení SOA se zaměřením na inventarizaci archivních souborů průmyslových podniků, druzí dva v 5. oddělení SOA se zaměřením na pořádání archivních souborů zemědělsko-lesnických původců. Řady prvního oddělení SOA navíc posílily od 1. 1. 2007 archivářky Jitka Koželuhová a Gabriela Hartmannová a od 1. 3. 2007 archivářka Marie Berkovcová, všechny tři jsou zařazeny na pracovišti v Nepomuku. Pro zajištění provozu tamního objektu byly dále přijaty jako uklízečky a manipulantky Hana Hanková a Jana Fialová, každá na poloviční úvazek.

Státní okresní archiv Domažlice přivítal ve svém horšovskotýnském sídle od 1. 1. 2006 novou hospodářku Jaroslavu Faistovou a dále archivářku Lenku Tesařovou (Strádalovou), DiS. Ta nejprve zastupovala po dobu mateřské dovolené Miloslavu Svobodovou, která se vrátila zpět k 8. 12. 2006, a nyní zastupuje Moniku Žáčkovou, která nastoupila mateřskou dovolenou 26. 2. 2007. Pracovní poměr na dobu určitou zde ukončila k 31. 3. 2006 konzervátorka Miloslava Bauzová, místo ní nastoupila na dobu určitou Mgr. Jana Hlaváčová, jejíž pracovní poměr byl od 1. 2. 2007 změněn na stálý díky převedení jednoho pracovního místa z klatovského pracoviště 5. oddělení SOA Plzeň. K 13. 3. 2007 nastoupila zpět do zaměstnání po mateřské dovolené konzervátorka Ing. Lucie Šimková. Pavla Karásková, která ji po dobu mateřské dovolené zastupovala, nyní zastupuje Petru Vránovou, která se stále věnuje plnění mateřských povinností. V SOkA Cheb nastoupil na místo technického pracovníka od 1. 1. 2006 František Eschler. Na zástup po dobu mateřské dovolené paní Lepší nastoupila od 1. 2. 2006 archivářka Marie Turková, jejíž stálé místo bylo v roce 2005 zrušeno. Archivářka Ladislava Součková nastoupila mateřskou dovolenou a její místo bylo dočasně převedeno centrále SOA stejně jako místo Jitky Mlsové Chmelíkové (též mateřská dovolená). V SOkA Plzeň-sever byl ukončen výpovědi ze strany zaměstnavatele k 10. 2. 2006 pracovní poměr uklízečky a manipulantky Miluše Vorlové a její pracovní místo bylo pro rok 2006 v důsledku nařízené restrikce zrušeno (už uvedeno v loňské ročence jako odchod ke konci roku 2005); z tohoto archivu odešla do starobního důchodu i hospodářka Marie Löffelmannová, která zde do 31. 12. 2006 zůstala jako síla na dobu určitou. V SOkA Rokycany odešla k 19. 2. 2006 do starobního důchodu uklízečka a manipulantka Jaroslava Fialová, na její místo nastoupila 20. 2. 2006 Vlasta Olšanová, která však k 30. 6. na vlastní žádost opět odešla a uvolněné místo obsadila od 1. 7. 2006 Jana Vorlíková. Rokycanský archiv dále opustil v důsledku výpovědi ze strany zaměstnavatele z důvodu organizačních změn k 31. 12. 2006 archivář Mgr. Jindřich Fajt, jehož místo bylo převedeno ve prospěch nepomuckého pracoviště centrály SOA. Ze SOkA Tachov odešla po výpovědi ze strany zaměstnavatele ze zdravotních důvodů do invalidního důchodu ke 30. 6. 2006 manipulantka Alena Nečilová, na její místo byla přijata od 1. 7. 2006 Květoslava Hájková.

Ve státních okresních archivech Karlovy Vary, Plzeň-jih a Sokolov k žádným personálním změnám nedošlo. Celkový počet 124 systemizovaných míst zůstal přes všechny výše popsané přesuny v roce 2006 (s přesahem do 1. 4. 2007) nezměněn.

Přehled zaměstnanců Státního oblastního archivu v Plzni k 1. 4. 2007

Na prvním místě je uveden vedoucí pracovník vnitřní organizační jednotky (s výjimkou 2. odd. a SOkA Sokolov, jejichž vedoucí pracovníci jsou zároveň zástupci ředitele SOA), následují odborní pracovníci – archiváři, resp. konzervátoři aj., dále hospodářští a obslužní pracovníci. Pracovnice na mateřské dovolené jsou uvedeny zvlášť. (Nep. = pracovníci zařazení nastálo na pracovišti Nepomuk)

SOA Plzeň

PhDr. Petr Mužík, ředitel

Ing. Miloš Widimský, zástupce ředitele (současně vedoucí 2. odd.)

PhDr. Vladimír Vlasák, zástupce ředitele (současně ředitel SOkA Sokolov)

Ing. Jindřich Burian, kontrolor

1. oddělení fondů krajské a oblastní státní správy a samosprávy, průmyslových a hospodářských organizací a osobních fondů

Mgr. Eva Janoušková

Marie Berkovcová (*Nep.*)

Mgr. Miroslav Eisenhammer

Gabriela Hartmannová (*Nep.*)

Mgr. Jiří Jelen

Bc. Petr Jirák (*Nep.*)

Jitka Koželuhová (*Nep.*)

Mgr. Michael Pešťák

PhDr. Karel Řeháček

PhDr. Eva Wasková

2. oddělení ekonomicko-správní a provozní

Jiřina Ponocná

Erika Běličová

Alena Haasová

Hana Brklová

Lenka Kasíková

Miroslav Pluhovský

Ing. Libor Lehký

Ing. Jana Dubinová

Bc. Petr Kocourek

Jiří Mařík (*Nep.*)

Hana Hanková (*Nep. - 0,5 úvazku*)

Jana Fialová (*Nep. - 0,5 úvazku*)

3. oddělení sekretariátu ředitele archivu

Jaroslava Pluhovská

Jana Baranová

Alena Vodičková

Alena Bednářová

Jana Pelcrová

Václav Pelcr

4. oddělení metodiky, evidence, ochrany a využívání Národního archivního dědictví

Mgr. Jana Kopečková
Jaroslava Kloudová
Hana Vildová
Bc. Petr Kolář
Jiří Jíša
Martina Václavíková
Petr Mašek
Ivan Mladenov
Iva Bauerová
Jana Beková

5. oddělení – zemědělsko-lesnické fondy a sbírky Plzeňska a Karlovarska (se sídlem v Klatovech)

Mgr. Ladislava Váňová
Mgr. Ivo Kadlec (*Nep.*)
Mgr. Marie Marešová (*Nep.*)
Mgr. Jakub Mírka (*Nep.*)
Jana Myslivcová
PhDr. Karel Waska

Státní okresní archivy

SOkA Domažlice

Mgr. Radka Kinkorová
Mgr. Marie Bretlová
Tomáš Fencel
Miloslava Svobodová
DiS. Lenka Strádalová
Jaroslava Faistová
Ing. Lucie Šimková
Jana Hlaváčová
Pavla Karásková
Jiřina Vasiová
Eliška Borníková
Martin Váchal

SOkA Cheb

Mgr. Karel Halla
Mgr. Dana Václavů
Ing. Marie Boháčová
Marie Bortelová
Petr Matyáš
Blanka Písková
Bc. Jana Rájková
Marie Turková
Karla Bočková
Milena Zapletalová
František Eschler

SOkA Karlovy Vary

Mgr. Milan Augustin
Mgr. Petr Cais
PhDr. Antonín Mařík
Simona Pelcová
Petra Sofronová
Mgr. Jarmila Valachová
Květuše Lippertová
Hana Jiráčková
Josef Kubáň

SOkA Klatovy

Mgr. Pavel Havlovič
PhDr. Lenka Sýkorová
Jana Sýkorová
Mgr. Michal Tejček
Eva Ulrichová
Ludmila Dušátková
Jana Blažková
Zdeněk Petráš

SOkA Plzeň-jih

Mgr. Petra Martínková
Mgr. Markéta Járová
Alena Linhartová
Jana Mašková
Bc. Michal Peleška
Irena Vargová
Jana Vaníková

SOkA Plzeň-sever

Mgr. Petr Hubka
Karel Rom
Mgr. Šárka Babincová
Mgr. Martina Matušková
Mgr. Kateřina Nová
Veronika Brožková
Lenka Šubrtová
Miloslav Hercik

SOkA Rokycany

Mgr. Hana Hrachová
Mgr. Pavel Souček
Mgr. Markéta Švecová
Vladimíra Týcová
Petr Kabelka
Alena Vítová
Jana Vorlíková
Petr Hybner

SOkA Sokolov

Eva Vlasáková

Mgr. Milada Čermáková
Eliška Krejčíková
Jitka Trčová
Lenka Komárková

SOkA Tachov

Mgr. Jan Edl
PhDr. Markéta Novotná
Miroslav Vetrák
Dana Bízová
Jana Zimová
Eva Dombrovská
Květoslava Hájková
Teodor Gita

Pracovnice na mateřské dovolené

Ludmila Novotná (SOA Plzeň)
Monika Žáčková (SOkA Domažlice)
Petra Vránová (SOkA Domažlice)
Martina Lepší (SOkA Cheb)
Jitka Mlsová Chmelíková (SOkA Cheb)
Ladislava Součková (SOkA Cheb)
Eva Havlovičová (SOkA Klatovy)
Milena Ševečková (SOkA Tachov)

Vybrané ekonomické ukazatele Státního oblastního archivu v Plzni za rok 2006

Majetek Státního oblastního archivu v Plzni (v tis. Kč)

A K T I V A	Stav k 1.1.	Stav k 31.12.
Stálá aktiva	229 780	235 191
Dlouhodobý nehmotný majetek	2 711	2 751
Software	871	992
Drobný DNM	1 840	1 759
Dlouhodobý hmotný majetek	227 069	232 440
Pozemky	17 756	17 744
Umělecká díla a předměty	88	88
Stavby	144 761	144 761
Samostatné movité věci	29 565	28 775
Drobný DHM	34 899	35 161
Nedokončený DHM	0	5 911
Oběžná aktiva	7 073	6 831
Zásoby	44	77
Materiál na skladě	44	77
Pohledávky	1 599	1 212
Finanční majetek	5 430	5 542
Účet FKSP	285	438
Běžné účty	3 688	4 682
Účet rezervního fondu	1 457	422
Aktiva celkem	236 853	242 022

Zdroje krytí majetku Státního oblastního archivu v Plzni (v tis. Kč)

P A S I V A	Stav k 1.1.	Stav k 31.12.
Vlastní zdroje	233 136	237 326
Majetkové fondy	229 849	235 260
Fond dlouhodobého majetku	229 779	235 190
Fond oběžných aktiv	70	70
Kapitálové fondy	1 880	988
FKSP	423	566
Rezervní fond	1 457	422
Výsledek hospodaření	1 407	1 078
Saldo výdajů a nákladů	1 379	1 052
Saldo příjmů a výnosů	28	26
Cizí zdroje	3 717	4 696
Krátkodobé závazky	3 717	4 696
Přijaté zálohy	70	73
Závazky vůči zaměstnancům	2 229	2 598
Závazky ze soc. a zdr. pojištění	1 056	1 559
Závazky z ost. přímých daní (zam.)	362	466
Pasiva celkem	236 853	242 022

Přehled rozepsaných závazných ukazatelů Státního oblastního archivu v Plzni (v tis. Kč)

Ukazatel	Rozpočet		Skutečnost
	schválený	po změně	
a	1	2	3
Příjmy	100	100	764
Výdaje celkem	59 996	64 574	64 453
Běžné výdaje celkem	51 314	50 659	50 656
Ostatní provozní výdaje	10 321	10 013	9 848
Mzdové prostředky celkem	30 176	31 263	31 119
Povinné pojistné plac. zaměstnavatelem	10 232	10 647	10 647
Převod fondu kulturních a sociálních potřeb	585	601	601
Výdaje na financování programů a reprodukci	8 682	13 915	13 797

Přehled rozepsaných závazných ukazatelů mzdových a souvisejících výdajů (v tis. Kč)

Ukazatel	Rozpočet R 2 upravený	Skutečnost
a	1	3
Mzdové prostředky celkem	31 263	31 119
z toho:		
platy zaměstnanců	30 030	30 030
ostatní platby za provedenou práci	1 233	1 089
Povinné pojistné plac. zaměstnavatelem	10 647	10 647
z toho:		
povinné pojist. na soc.zabezp. a přisp. na st. pol. zam.	7 910	7 910
povinné pojist. na veřejné zdravotní pojištění	2 737	2 737
Limit počtu zaměstnanců	124	123,87
Platový průměr (v Kč)	20 181	20 203
Převod fondu kulturních a sociálních potřeb	601	601

Přehled investic v SOA v Plzni (v tis. Kč)

program 214 031 Pořízení, obnova a provozování ICT státních archivů	
obnova výpočetní techniky SOA Plzeň + všechny SOkA	884
obnova komunikační techniky SOA Plzeň + všechny SOkA	76
Celkem 214 031	960
program 214 032 Reprodukce nemovitého majetku státních archivů	
Stavební úpravy Klášter u Nepomuka II. etapa	2327
Stavební úpravy Klášter u Nepomuka III. etapa	500
Stavební úpravy Klášter u Nepomuka IV. etapa	2119
Celkem 214 032	4993
program 214 033 Reprodukce movitého majetku státních archivů	
Multifunkční zařízení SOkA Sokolov	59
Podlahový mycí stroj SOA - pracoviště Klášter	101
Celkem 214 033	160
INVESTICE CELKEM	6113

Čerpání rozpočtu podle VOJ (v tis. Kč)

	rozpočet R1	rozpočet	skutečnost
SOA Plzeň celkem	10 321	10 013	9 848
SOA Plzeň	3 502	3 107	2 971
SOkA Domažlice	722	846	846
SOkA Cheb	1 719	1 782	1 781
SOkA Karlovy Vary	638	629	627
SOkA Klatovy	843	700	700
SOkA Plzeň-jih	394	385	364
SOkA Plzeň-sever	797	846	845
SOkA Rokycany	608	634	633
SOkA Sokolov	434	424	422
SOkA Tachov	664	660	659

**Přehled množství a zpracovanosti archivních fondů
ve Státním oblastním archivu v Plzni k 31. 12. 2006**

Archiv	Celkem archiválií		Zpracovanost v bm	
	Počet fondů	Rozsah v bm	Uspořádáno	
			celkem	Z toho invent.
SOA Plzeň	1290	14 503,16	5887,04	4813,65
SOkA:				
Domažlice	1576	2820,87	721,24	681,88
Cheb	1186	5072,71	2332,66	1741,75
Karlovy Vary	1697	3620,79	995,12	784,22
Klatovy	1869	3899,13	965,22	965,22
Plzeň-jih	1229	2504,53	948,48	834,39
Plzeň-sever	1140	1721,10	309,67	291,14
Rokycany	1230	2872,25	772,87	732,07
Sokolov	1436	3813,46	614,83	614,83
Tachov	1028	3109,26	567,99	464,01
SOkA celkem	12 391	29 434,10	8 228,08	7841,61
SOA + SOkA celkem	13 681	43 937,26	14 055,12	12 655,26

(Jde o celkovou metráž archiválií s evidenčním statutem 1, 2, 3, tj. včetně archiválií na depositní smlouvu uložených v archivu a mimo archiv. V počtech není zahrnut archivní soubor Premonstráti Teplá II o rozsahu 256,50 bm, který byl v roce 2006 předán centrálou SOA Plzeň vlastníkům a je archivem pouze evidován, tj. náleží mu evidenční status 4.)

Přehled archivních pomůcek zanesených do evidence NAD v roce 2006

Přehled obsahuje všechny pomůcky zaevidované během roku 2006 s uvedením názvu pomůcky, časového rozsahu fondu, druhu pomůcky (PIS = prozatímní inventární seznam), zpracovatele, roku vzniku a evidenčního čísla pomůcky v rámci jednotlivých archivů.

Státní oblastní archiv v Plzni

- Interniční tábor Mirošov, (1943) 1945, inventář, M. Eisenhammer, 2006, ev. č. 534
- Mimořádný lidový soud Klatovy, (1787) 1945–1948 (2004), inventář, J. Jelen, 2006, ev. č. 535
- Obutí karmelitáni Tachov, 1664–1670 (1819), inventář, L. Novotná, 2006, ev. č. 539
- Františkáni Tachov, (1512) 1587–1950, inventář, L. Novotná, 2006, ev. č. 540
- Velkostatek Kundračice, (1765) 1778–1947, inventář, J. Mírka, 2006, ev. č. 541
- Kapucíni Horšovský Týn, 1651–1948, inventář, L. Novotná, 2006, ev. č. 542
- ČSM – krajský výbor Plzeň, 1945–1969, inventář, M. Pešťák, 2006, ev. č. 543
- ČSM – krajský výbor Karlovy Vary, 1949–1960, inventář, M. Pešťák, 2006, ev. č. 544
- Krajská volební komise Plzeň, 1992, inventář, J. Jelen, 2006, ev. č. 545
- Krajská vláda Plzeň, (1814) 1849–1855, inventář, Z. Hledíková, L. Novotná, 2006, ev. č. 546
- Kapucíni Sušice, [1700] 1765–1949, inventář, L. Novotná, 2006, ev. č. 547
- Velkostatek Prašný Újezd, 1765–1875, inventář, J. Mírka, 2006, ev. č. 548
- SČSP – krajský výbor Karlovy Vary, 1950–1960, inventář, M. Pešťák, 2006, ev. č. 549
- SSM – krajský výbor Plzeň, 1970–1989, inventář, M. Pešťák, 2006, ev. č. 550
- Svaz československých horních a hutních inženýrů – krajská sekce Plzeň, 1926–1937, inventář, K. Řeháček, 2006, ev. č. 551
- Osídlovací úřad a fond národní obnovy – oblastní úřadovna Plzeň. Likvidované živnostenské a průmyslové podniky plzeňského a českobudějovického kraje, 3. díl, (1938) 1945–1952 (1954), inventář, K. Řeháček, 2006, ev. č. 552
- Interniční tábor Stod, 1945–1946, inventář, M. Eisenhammer, 2006, ev. č. 553
- Interniční středisko Třemošná, (1868) 1945–1947 (1949), inventář, M. Eisenhammer, 2006, ev. č. 554
- Pracovní a sběrné středisko Karlov I, (1856) 1945–1947 (1949), inventář, M. Eisenhammer, 2006, ev. č. 555
- Obchodní družstvo, s. r. o., Plzeň, 1902–1948 (1952), inventář, M. Eisenhammer, 2006, ev. č. 556
- Rodinný archiv Landwehrů z Wehrheimu, 1833–1945, inventář, L. Váňová, 2006, ev. č. 557
- Rodinný archiv Windischgrätzů, sv. 2 – dodatky, 1691–1945, inventář, L. Váňová, 2006, ev. č. 558

Státní okresní archiv Domažlice

- KSČ – okresní výbor Horšovský Týn, 1945–1960, inventář, M. Žáčková, 2006, ev. č. 183
- KSČ – okresní výbor Domažlice, 1945–1989, inventář, M. Žáčková, 2006, ev. č. 184

Archiv města Staňkov, 1639–1945 (1950), inventář, R. Kinkorová, 2006, ev. č. 185

KSČ – základní organizace okresu Domažlice, skupinový inventář, 1945–1982, M. Žáčková, 2006, ev. č. 186

Archiv města Koloveč, 1785–1945, inventář, M. Bretlová, 2006, ev. č. 187

Státní okresní archiv Cheb

Místní národní výbor Krapice, 1945–1960, inventář, M. Lepší, 2006, ev. č. 1451

Místní národní výbor Lipoltov, 1945–1950, M. Lepší, 2006, ev. č. 1452

Místní národní výbor Mokřina, 1945–1960, M. Lepší, 2006, ev. č. 1453

Křižovníci s červenou hvězdou Cheb, 1530–1944, inventář, K. Halla, 2006, ev. č. 1454

Farní úřad sv. Bartoloměje Cheb, 1820–1945, inventář, K. Halla, 2006, ev. č. 1455

Místní národní výbor Potočiště, 1945–1975, M. Lepší, 2006, ev. č. 1456

Místní národní výbor Stará Voda, 1945–1976, inventář, J. Rájková, 2006, ev. č. 1457

Okresní národní pojišťovna Mariánské Lázně, 1913–1953, inventář, M. Lepší, J. Rájková, 2006, ev. č. 1458

Místní národní výbor Sítiny, 1947–1964 (1965), inventář, M. Lepší, 2006, ev. č. 1459

Místní národní výbor Starý Rybník, 1945–1954, inventář, J. Rájková, 2006, ev. č. 1460

Archiv obce Dolní Paseky, 1878–1945, inventář, D. Václavů, 2006, ev. č. 1461

Archiv obce Klimentov, 1921–1945, inventář, D. Václavů, 2006, ev. č. 1462

Místní národní výbor Pomezí nad Ohří, 1945–1976, inventář, M. Lepší, 2006, ev. č. 1463

Místní národní výbor Okrouhlá, 1952–1975, inventář, M. Lepší, 2006, ev. č. 1464

Buhl Emil, Ing., 1930–1943, inventář, J. Mlsová Chmelíková, 2006, ev. č. 1465

Harlfinger Leopold, 1904–1942, inventář, J. Mlsová Chmelíková, 2006, ev. č. 1466

Putz Ferdinand, 1917–1946, inventář, J. Mlsová Chmelíková, 2006, ev. č. 1467

Spiegl Lazar, (1823) 1826–1877 (1885), inventář, J. Mlsová Chmelíková, 2006, ev. č. 1468

KSČ – okresní výbor Mariánské Lázně, 1949–1960, inventář, J. Mlsová Chmelíková, 2006, ev. č. 1469

KSČ – okresní výbor Aš, 1945–1960, inventář, J. Mlsová Chmelíková, 2006, ev. č. 1470

Ahavath Zion Cheb, (1897) 1906–1938, inventář, J. Mlsová Chmelíková, 2006, ev. č. 1471

Hanika Josef, Dr., 1928–1944, inventář, J. Mlsová Chmelíková, 2006, ev. č. 1472

Státní ústav pro rekonstrukci památkových měst a objektů Praha – pobočka Cheb, (1963) 1970 – 1993, dílčí inventář, M. Lepší, J. Rájková, 2006, ev. č. 1473

Fritsch Adolf, Prof., 1937–1939, inventář, J. Mlsová Chmelíková, 2006, ev. č. 1474

Mayer Josef, (1876) 1901–1937, inventář, J. Mlsová Chmelíková, 2006, ev. č. 1475

Státní okresní archiv Karlovy Vary

Městský národní výbor Teplá, 1945–1990, inventář, J. Valachová, 2005, ev. č. 280

Místní národní výbor Služetín, 1946–1964, inventář, J. Valachová, 2006, ev. č. 281

Místní správní komise a místní národní výbory v oblasti Vojenského újezdu Hradiště, (1908) 1945 – 1953, skupinový inventář, S. Pelcová, 2006, ev. 282

- KSČ – okresní výbor Karlovy Vary, 1945–1989, inventář, S. Pelcová, 2006, ev. č. 283
- Úřad zemského rady Jáchymov, 1938–1943, inventář, J. Fiala, 1961, ev. č. 284
- Úřad zemského rady Nejdek, 1938–1945, inventář, J. Fiala, 1959 (+ dodatek P. Cais, 2006), ev. č. 285
- Úřad zemského rady Žlutice, 1938–1945, inventář, J. Fiala, 1961, ev. č. 286
- Městský národní výbor Nová Role, 1945–1990, inventář, J. Valachová, 2006, ev. č. 287
- Archiv města Horní Blatná, 1535–1945 (1954), inventář, P. Cais, 2006, ev. č. 288
- Archiv města Karlovy Vary, knihy, (1370) 1580–1945, dílčí inventář, A. Mařík, 2006, ev. č. 289
- KSČ – okresní výbor Toužim, 1949–1960, inventář, S. Pelcová, 2006, ev. č. 290
- Okresní finanční ředitelství Karlovy Vary, 1945–1948 (1949), inventář, K. Haubertová, 1990, ev. č. 291
- Úřední soud Bečov nad Teplou, (1920) 1938–1945, inventář, L. Ševčíková, 1964, ev. č. 292
- Úřední soud Horní Blatná, 1938–1943, inventář, E. Rychtaříková, 1964, ev. č. 293
- Úřední soud Jáchymov, 1938–1945, inventář, L. Ševčíková, 1964, ev. č. 294
- Úřední soud Karlovy Vary, (1935) 1938–1945, inventář, L. Ševčíková, 1964, ev. č. 295
- Úřední soud Nejdek, 1938–1945, inventář, E. Rychtaříková, 1964, ev. č. 296
- Úřední soud Teplá, (1937) 1938–1945, inventář, L. Ševčíková, 1964, ev. č. 297
- Úřední soud Žlutice, (1920) 1938–1945, inventář, J. Fiala, 1964, ev. č. 298
- Národní fronta – jednotný výbor Karlovy Vary, 1948–1954, inventář, J. Fiala, 1961, ev. č. 299
- Národní fronta – okresní akční výbor Jáchymov, 1948–1951, inventář, J. Fiala, 1961, ev. č. 300
- Národní fronta – městský výbor Karlovy Vary, 1954–1960, inventář, J. Fiala, 1961, ev. č. 301
- Úřední soud Bochov, (1926) 1938–1945, inventář, E. Rychtaříková, 1964, ev. č. 302
- Úřední soud Doupov, 1938–1945, inventář, E. Rychtaříková, 1964, ev. č. 303
- Národní fronta – okresní akční výbor Nejdek, 1948–1949, inventář, J. Fiala, 1961, ev. č. 304
- Karlovarský symfonický orchestr Karlovy Vary, [1850]–1957, dílčí inventář, M. Augustin, P. Sofronová, 2006, ev. č. 305
- KSČ – městský výbor Karlovy Vary, 1947–1960, inventář, S. Pelcová, 2006, ev. č. 306

Státní okresní archiv Klatovy

- Zrušené školy okresu Klatovy, I. svazek, A–H (Horažďovice), 1783–1977, skupinový inventář, E. Ulrichová, 2005, ev. č. 61
- KSČ – okresní výbor Sušice, 1946–1960, inventář, J. Sýkorová, 2005, ev. č. 62

Státní okresní archiv Plzeň-jih

- Zrušené obecné, národní, základní devítileté a základní školy okresu Plzeň-jih, (1799) 1869 – 2004, skupinový inventář, J. Mašková, 2006, ev. č. 406
- Místní a újezdní školní rady okresu Plzeň-jih, (1862) 1868–1949 (1950), skupinový inventář, J. Mašková, 2006, ev. č. 407
- SRPŠ při zrušených základních a základních devítiletých školách okresu Plzeň-jih, (1947) 1948 – 1989, skupinový inventář, J. Mašková, ev. č. 408

Státní okresní archiv Plzeň-sever

- KSČ – okresní výbor Plasy, 1945–1960, inventář, P. Hubka, K. Nová, 2005, ev. č. 161
KSČ – okresní výbor Plzeň-sever, 1960–1990, inventář, P. Hubka, K. Nová, 2005, ev. č. 162
KSČ – městský výbor Kralovice, 1945–1971, inventář, K. Nová, 2005, ev. č. 163
KSČ – místní výbor Chrást, 1950–1964, inventář, K. Nová, 2005, ev. č. 164
KSČ – vesnická organizace Líšťany, 1966–1967, inventář, K. Nová, 2005, ev. č. 165
Okresní soud Kralovice I., 1850–1897, dílčí inventář, J. Pankraz, 2006, ev. č. 166

Státní okresní archiv Rokycany

- I. národní škola Rokycany, 1842–1953, inventář, P. Cironis, M. Švecová, 2006, ev. č. 182
Farní škola Rokycany, 1794–1868, inventář, P. Cironis, M. Švecová, 2006, ev. č. 183
Školní výbor Základní odborné školy Rokycany, 1886–1949 (1950), inventář, P. Cironis, M. Švecová, 2006, ev. č. 184
KSČ – městský výbor Radnice, 1967–1983, inventář, H. Hrachová, 2006, ev. č. 185
KSČ – městský výbor Rokycany, 1950–1987, inventář, H. Hrachová, 2006, ev. č. 186
KSČ – základní a vesnické organizace okresu Rokycany, 1945–1989, skupinový inventář, H. Hrachová, 2006, ev. č. 187
Zemědělské odborné učiliště Rokycany, 1888–1953 (1958), dílčí inventář, P. Cironis, M. Švecová, 2006, ev. č. 188
Veřejná odborná škola pro ženská povolání Rokycany, 1895–1949 (1952), inventář, P. Cironis, M. Švecová, 2006, ev. č. 189
Učňovská škola Holoubkov, (1950) 1953–1961, inventář, P. Cironis, M. Švecová, 2006, ev. č. 190
KSČ – okresní výbor Rokycany, 1945–1989, inventář, P. Souček, 2006, ev. č. 191
Obecné školy (německé) okresu Rokycany, 1877–1897, skupinový inventář, P. Cironis, M. Švecová, 2006, ev. č. 192
Místní národní výbor Veselá, (1902) 1945–1990, inventář, M. Švecová, 2006, ev. č. 193
Československý svaz mládeže – organizace okresu Rokycany, 1945–1960, skupinový inventář, P. Souček, 2006, ev. č. 194
Socialistický svaz mládeže – organizace okresu Rokycany, 1974–1989, skupinový inventář, P. Souček, 2006, ev. č. 195

Státní okresní archiv Sokolov

- Městský národní výbor Rotava, 1945–1990, inventář, S. Dvořák, E. Krejčíková, J. Trčová, V. Vlasák, 2006, ev. č. 83
Místní národní výbor Stříbrná, 1945–1990, inventář, M. Čermáková, E. Krejčíková, J. Trčová, V. Vlasák, 2005, ev. č. 86

Státní okresní archiv Tachov

- KSČ – okresní výbor Tachov, 1945–1988, inventář, M. Vetrák, 2005, ev. č. 48
KSČ – místní organizace Brod nad Tichou, 1948–1955, inventář, M. Vetrák, 2006, ev. č. 49
KSČ – základní organizace Chodský Újezd, 1950–1964, inventář, M. Vetrák, 2006, ev. č. 50

KSČ – závodní organizace Základní devítiletá škola Chodský Újezd, 1956–1971, inventář, M. Vetrák, 2006, ev. č. 51

KSČ – vesnická organizace Sulislav, 1951–1976, inventář, M. Vetrák, 2006, ev. č. 52

KSČ – vesnická organizace Štokov, 1952–1962, inventář, M. Vetrák, 2006, ev. č. 53

Místní národní výbor Bezděkov (u Damnova), 1945–1957, inventář, J. Edl, J. Zimová, 2005, ev. č. 54

Místní národní výbor Bezděkov (u Třemešného), [1907] 1945–1960, inventář, J. Zimová, 2005, event. č. 55

Místní národní výbor Bezemín, 1945–1952, inventář, J. Zimová, 2006, ev. č. 56

Máca Karel, MUDr., 1957–1994, inventář, J. Bernas, 2005, ev. č. 57

Hospodářské družstvo skladištní a výrobní Stříbro, 1925–1954, inventář, M. Vetrák, 2006, ev. č. 58

Hospodářské družstvo skladištní a výrobní Tachov, 1932–1951, inventář, M. Vetrák, 2006, ev. č. 59

Místní národní výbor Blahousty, 1945–1958, inventář, J. Zimová, 2006, ev. č. 60

Místní správní komise Bohuslav, (1929) 1945–1946, inventář, J. Zimová, 2006, ev. č. 61

Místní národní výbor Boječnice, 1946–1950, inventář, J. Zimová, 2006, ev. č. 62

Místní národní výbor Bonětice, 1945–1960, inventář, J. Zimová, 2006, ev. č. 63

Místní národní výbor Borovany, 1945–1963, inventář, J. Zimová, 2006, ev. č. 64

Místní národní výbor Borek, (1936) /1945/–1960, inventář, J. Zimová, 2006, ev. č. 65

Místní národní výbor Branka, (1934) 1945–1950, inventář, J. Zimová, 2006, ev. č. 66

Místní národní výbor Broumov, [1950]–1958, inventář, J. Zimová, 2006, ev. č. 67

Místní národní výbor Břetislav, (1926) 1945–1960, inventář, J. Zimová, 2006, ev. č. 68

Místní národní výbor Březí, 1958–1960, inventář, J. Zimová, 2006, ev. č. 69

Místní národní výbor Čečkovice, (1935) 1946–1960, inventář, J. Zimová, 2006, ev. č. 70

Archiv obce Benešovice, 1685–[1945], inventář, M. Vetrák, 2006, ev. č. 71

Archiv obce Bernartice, 1854–1940, inventář, M. Vetrák, 2006, ev. č. 72

Archiv obce Bezemín, 1920–1939, inventář, M. Vetrák, 2006, ev. č. 73

Archiv obce Bohuslav, 1930–1940, inventář, M. Vetrák, 2006, ev. č. 74

Základní devítiletá škola Brod nad Tichou, 1945–1975, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 75

Základní škola Erpužice, 1945–1982, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 76

Základní devítiletá škola Holubín, (1919) 1945–1962, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 77

Základní devítiletá škola Kostelec, (1926) 1945–1974, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 78

Základní devítiletá škola Kšice, 1945–1977, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 79

Základní devítiletá škola Kundratice, 1947–1962, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 80

Základní devítiletá škola Kurojedy, 1946–1963, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 81

Základní devítiletá škola Labuť, 1953–1973, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 82

Základní devítiletá škola Lhota u Stříbra, 1946–1966, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 83

Základní devítiletá škola Lom u Stříbra, 1946–1962, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 84

Základní devítiletá škola Lomy, 1954–1962, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 85

Základní devítiletá škola Lučina, [1948]–1973, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 86
Základní devítiletá škola Maršovy Chody, 1946–1978, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 87
Základní devítiletá škola Michalovy Hory, 1945–1978, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 88
Národní škola Milevo, 1945–1960, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 89
Základní devítiletá škola Milíkov, 1945–1978, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 90
Základní devítiletá škola Nahý Újezdec, (1937) 1946–1962, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 91
Základní devítiletá škola Neblažov, 1955–1963, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 92
Základní devítiletá škola Nedražice, 1961–1962, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 93
Základní devítiletá škola Nová Ves, 1960–1963, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 94
Základní devítiletá škola Nové Sedliště, 1945–1962 (1963), inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 95
Základní devítiletá škola Okrouhlé Hradiště, 1945–1978, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 96
Základní devítiletá škola Olbramov, 1961–1962, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 97
Základní devítiletá škola Olešná, 1946–1968, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 98
Základní devítiletá škola Ostrov, 1946–1962, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 99
Základní devítiletá škola Ošelín, 1945–1977, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 100
Základní devítiletá škola Otín, 1964–1974, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 101
Základní devítiletá škola Otročin, 1945–1963, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 102
Základní devítiletá škola Pavlovice, 1946–1974, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 103
Základní devítiletá škola Pavlův Studenec, 1945–1950, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 104
Základní devítiletá škola Pernolec, 1946–1970, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 105
Základní devítiletá škola Planá, 1945–1953, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 106
Střední škola Planá, 1945–1953, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 107
Základní devítiletá škola Prostiboř, 1945–1973, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 108
Základní devítiletá škola Racov, 1946–1965, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 109
Základní devítiletá škola Skapce, (1936) 1945–1978, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 110
Základní devítiletá škola Slavice, 1946–1971, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 111
Základní devítiletá škola Staré Sedlo, 1946–1968, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 112
1. devítiletá škola Stříbro, 1945–1953, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 113
2. devítiletá škola Stříbro, 1951–1953, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 114
Základní devítiletá škola Sulislav, 1946–1977, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 115
Základní devítiletá škola Svahy, 1945–1962, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 116
Základní devítiletá škola Svatá Kateřina, 1947–1967, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 117
Základní devítiletá škola Svojsín, 1945–1978, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 118
Základní devítiletá škola Sytno, 1945–1978, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 119
Základní devítiletá škola Štokov, 1946–1962, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 120
Osmiletá střední škola Tachov, 1945–1958, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 121
Základní devítiletá škola Těchlovice, 1945–1978, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 122

Základní devítiletá škola Telice, 1946–1970, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 123

Základní devítiletá škola Tisová, 1946–1983 (1984), inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 124

Základní devítiletá škola Újezd pod Přimdou, 1946–1966, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 125

Základní devítiletá škola Úšava, 1946–1960, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 126

Základní devítiletá škola Velké Dvorce, 1950–1965, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 127

Základní devítiletá škola Vranov, 1945–1967, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 128

Národní škola Vysoké Sedliště, 1946–1959, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 129

Základní devítiletá škola Zadní Chodov, 1946–1974, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 130

Základní devítiletá škola Zhořec-Pačín, 1946–1975, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 131

Základní devítiletá škola Žďár, 1948–1964, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 132

Základní devítiletá škola Žebráky, 1947–1975, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 133

Státní obecná a měšťanská škola Bezručice, 1927–1938, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 134

Obecná škola s československým jazykem vyučovacím Cebiv, 1925–1938, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 135

Obecná škola s československým jazykem vyučovacím Černošín, (1924) 1925–1938, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 136

Obecná škola s československým jazykem vyučovacím Hraničky, 1927–1936, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 137

Česká obecná škola Kladruby, 1925–1938, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 138

Obecná škola s československým jazykem vyučovacím Pavlův Studenec, 1928–1938, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 139

Česká státní škola národní Planá, (1919) 1921–1938, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 140

Obecná škola s československým jazykem vyučovacím Rozvadov, 1933–1938, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 141

Česká obecná škola Sulislav, 1882–1914, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 142

Státní obecná škola s československým jazykem vyučovacím Tachov, 1921–1938, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 143

Česká obecná škola Vranov, 1919–1938, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 144

Jedenáctiletá střední škola Planá, 1953–1961, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 145

Gymnázium Planá I., (1946) 1947–1953, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 146

Gymnázium Planá II., 1961–1974, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 147

Gymnázium Stříbro I., 1946–1953, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 148

Gymnázium Stříbro II., (1947) 1961–1980, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 149

Pedagogická škola pro vzdělání učitelek mateřských škol Stříbro, 1950–1959, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 150

Střední pedagogická škola Stříbro, 1977–1991, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 151

Jedenáctiletá střední škola Stříbro, (1950) 1953–1961, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 152

Jedenáctiletá střední škola Tachov, (1945) 1958–1961, inventář, D. Bízová, 2006, ev. č. 153

Bibliografie pracovníků Státního oblastního archivu v Plzni za rok 2006

Marie Bretlová

Historie a současnost podnikání na Domažlicku. Žehušice, 2006. 167 s. (členka autorského kolektivu).

Petr Cais

Účetní materiály kamerálního účetnictví obecní samosprávy v Čechách v letech 1850 – 1945 (se zřetelem k situaci v českém pohraničí). *Archivní časopis*, 2006, roč. 56, č. 4, s. 249 – 285.

Milada Čermáková

Festival politické písně Sokolov. *Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni 2005*, Plzeň, 2006, s. 142 – 149.

Jan Edl

Přehled změn v územní organizaci politické správy v letech 1928 – 1948. *Paginae historiae: sborník Národního archivu*, Praha, 2006, roč. 14, s. 483 – 546.

Tomáš Fencel

Historie a současnost podnikání na Domažlicku. Žehušice, 2006. 167 s. (člen autorského kolektivu).

Karel Halla

Archiv města Cheb – několik poznámek k jeho pořádání (2. část). *Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni 2005*, Plzeň, 2006, s. 65 – 70.

Die protestantische Enklave Asch. In *Der Augsburger Religionsfrieden: seine Rezeption in den Territorien des Reiches*. Leipzig, 2006. s. 107 – 118.

Geografická definice Chebska. In *Po stopách šlechtického rodu Notthafftů: Notthaffti v Čechách a v Bavorsku = Auf den Spuren eines Adelsgeschlechts: die Notthaffte in Böhmen und Bayern*. Cheb, 2006. s. 79 – 82.

Kolonizace Chebska. In *Po stopách šlechtického rodu Notthafftů: Notthaffti v Čechách a v Bavorsku = Auf den Spuren eines Adelsgeschlechts: die Notthaffte in Böhmen und Bayern*. Cheb, 2006. s. 83 – 90.

Lenní institut. In *Po stopách šlechtického rodu Notthafftů: Notthaffti v Čechách a v Bavorsku = Auf den Spuren eines Adelsgeschlechts: die Notthaffte in Böhmen und Bayern*. Cheb, 2006. s. 339 – 347.

Rod Notthafftů v úřadu chebských lesmistrů. In *Po stopách šlechtického rodu Notthafftů: Notthaffti v Čechách a v Bavorsku = Auf den Spuren eines Adelsgeschlechts: die Notthaffte in Böhmen und Bayern*. Cheb, 2006. s. 128 – 142.

Sokolovská větev Notthafftů. In *Po stopách šlechtického rodu Notthafftů: Notthaffti v Čechách a v Bavorsku = Auf den Spuren eines Adelsgeschlechts: die Notthaffte in Böhmen und Bayern*. Cheb, 2006. s. 143 – 146.

Štaufská kolonizace a příchod Notthafftů na Chebsko. In *Po stopách šlechtického rodu Notthafftů: Notthaffti v Čechách a v Bavorsku = Auf den Spuren eines Adelsgeschlechts: die Notthaffte in Böhmen und Bayern*. Cheb, 2006. s. 90 – 102.

Hana Hrachová

Minulostí Berounska. *Sborník Státního okresního archivu v Berouně*. 5, 2002 - 8, 2005 Beroun,

Státní oblastní archiv Praha – SOkA Beroun 2002 - 2005. 355, 356, 324, 292 s. *Archivní časopis*, 2006, roč. 56, č. 4, s. 313 – 314 (rec.).

Nález písemností na zámku ve Zbiroze. *ČAS v roce 2005: ročenka České archivní společnosti*, Praha, 2006, s. 76 – 77.

Seminář k problematice pořádání fondů KSC. *Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni 2005*, Plzeň, 2006, s. 87 – 93.

Seminář západočeských archivářů v Srní. *ČAS v roce 2005: ročenka České archivní společnosti*, Praha, 2006, s. 62 – 63.

Rokycansko na starých pohlednicích. Hostivice, 2006. 300 s. (spoluautorství F. Batěk, P. Prášil).

Rokycanský špitál sv. Trojice v raném novověku. *Historická dílna I: sborník příspěvků přednesených v roce 2006*, Plzeň, 2006, s. 54 – 75.

Vrch Žďár u Rokycan. Mirošov, 2006. 139 s. (spoluautorství V. Šťastný, M. Uherský, J. Kraft, P. Kraft, M. Žán).

Výstava listin Kláštera premonstrátů v Teplé. *ČAS v roce 2005: ročenka České archivní společnosti*, Praha, 2006, s. 68 – 69.

Zajímavosti z archivu: Antonín Podlaha. *Rokycanské noviny*, 2006, roč. 4, č. 1, s. 5.

Petr Hubka

Kdo bydlel v Plasích před sto lety aneb silvestrovská procházka po Plasích roku 1900. *Plaský zpravodaj*, 2006, roč. 16, č. 3, nestr. (4 strany).

Kronika města 2003 [online]. Plasy, 2006 [cit. 21. srpna 2006]. URL: <http://www.plasy.cz/>.

O životě a díle Matěje Ondřeje Kondela z Bílova. *Dějepis XXII: sborník katedry historie*, Plzeň, 2006, s. 212 – 222.

Stručná historie Plas a okolí. In *Plasy, včely a včelaři*. Plasy, 2006. s. 5 – 15.

Radka Kinkorová

Historie a současnost podnikání na Domažlicku. Žehušice, 2006. 167 s. (členka autorského kolektivu).

Inventarizace fondu AM Staňkov – problémy s pořádáním fondu poznamenaného neodbornými zásahy v minulosti. *Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni 2005*, Plzeň, 2006, s. 61 – 65.

Jubileum PhDr. Věry Steinbachové. *ČAS v roce 2005: ročenka České archivní společnosti*, Praha, 2006, s. 159 – 160.

Most přes Radbuzu. *Staňkovsko*, 2006, č. 63, s. 5.

Plnou parou vpřed. *Staňkovsko*, 2006, č. 65, s. 4.

Přijela pouť. *Staňkovsko*, 2006, č. 64, s. 5.

Půlnoční v kostele sv. Jakuba Většího. *Staňkovsko*, 2006, č. 67, s. 7.

Smím prosit? *Staňkovsko*, 2006, č. 61, s. 7.

Volby do staňkovských obecních zastupitelstev mezi dvěma válkami. *Staňkovsko*, 2006, č. 66, s. 4.

Petr Kolář

50 let knihovny SOA v Plzni a nové trendy v knihovnách SOkA po roce 2002. *Ročenka Státního*

oblastního archivu v Plzni 2005, Plzeň, 2006, s. 77 – 80.

Jana Kopečková

Výstava nejstarších listin Kláštera premonstrátů Teplá. *Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni 2005*, Plzeň, 2006, s. 120 – 122.

Petra Martínková

Za Jindřiškou Bočanovou. *Archivní časopis*, 2006, roč. 56, č. 3, s. 231.

Antonín Mařík

O nejstarší karlovarské kronice. In *XV. historický seminář Karla Nejdla*, Karlovy Vary, 2006, s. 57 – 60.

Martina Matušková

Manětín. Plzeň, 2006. 36 s.

Poslední rozloučení s Janem Karlem Lažanským v roce 1932. *Kronika regionu*, 2005/2006, roč. 4, č. 4, s. 11 – 14.

Preitensteinská tovární škola. *Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni 2005*, Plzeň, 2006, s. 70 – 77.

Preitensteinská skelná huť na nečtinském panství. *Kronika regionu*, 2005/2006, roč. 4, č. 3, s. 11 – 13.

Tovární škola v Preitensteině. *Kronika regionu*, 2006/2007, roč. 5, č. 1, s. 5 – 7.

Kateřina Nová

Historie měšťanské školy v Dolní Bělé. *Kronika regionu*, 2005/2006, roč. 4, č. 4, s. 8 – 10.

Pomníky obětem první světové války v Dolní a Horní Bělé. *Kronika regionu*, 2006/2007, roč. 5, č. 1, s. 13 – 15.

Sedmdesát let turistické stezky Ludvíka Očenáška. *Kronika regionu*, 2006/2007, roč. 5, č. 2, s. 11 – 13.

Ludmila Novotná

Pečeti rodu Gutštejnů. *Minulostí Západočeského kraje*, 2006, roč. 41, s. 495 – 519.

Markéta Novotná

Plánsko na starých pohlednicích. Hostivice, 2006. 180 s. (spoluautorství V. Baxa, P. Prášil).

Zajímavý přírůstek k fondu AM Planá. *Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni 2005*, Plzeň, 2006, s. 122 – 127.

Michael Pešťák

Pořádání materiálů KSČ. *Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni 2005*, Plzeň, 2006, s. 93 – 106.

Karel Rom

Dvojitý jubileum kralovických chovatelů. *Kronika regionu*, 2005/2006, roč. 4, č. 4, s. 14 – 15.

Národopisná výstava v Kralovicích. *Kronika regionu*, 2006/2007, roč. 5, č. 1, s. 8 – 9.

Podoby plaského mostu. *Kronika regionu*, 2006/2007, roč. 5, č. 2, s. 5 – 7.

První samoobsluha v okrese Plasy byla v Kralovicích. *Kronika regionu*, 2005/2006, roč. 4, č. 4, s. 15 – 16.

Židovský hřbitov v Kožlanech. *Kronika regionu*, 2005/2006, roč. 4, č. 4, s. 5 – 7.

Karel Řeháček

Aktivita Alfréda Baumanna ve věci dodatečného záboru části Chodska. In *Historie okupovaného pohraničí 1938 – 1945*, sv. 11, Ústí nad Labem, 2006, s. 193 – 220.

Dějiny Žilova a Stýskal v podání Jaroslava Fencla. *Obecníček Žilova a Stýskal*, Žilov, 2006, s. 3 – 4 (rec.).

Internace představitelů protektorátního režimu v mužské trestnici na Borech po roce 1945. In *Mezi Hradcem Králové a Plzní. Východočech na českých univerzitách. Sborník in memoriam prof. PhDr. Zdeňku Mackovi, CSc.*, Ústí nad Orlicí, 2006, s. 154 – 162.

Mecenášky a mecenáši českého menšinového školství na západě Čech. *Dějepis XXII: sborník katedry historie*, Plzeň, 2006, s. 255 – 264.

Písemnosti Státního zastupitelství v Klatovech, jejich charakteristika a možné badatelské využití. *Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni 2005*, Plzeň, 2006, s. 134 – 142.

Senátor Eduard Šimek – plzeňský spisovatel, učitel a menšinový politik. *Muzejní a vlastivědná práce/Časopis Společnosti přátel starožitností*, 2006, roč. 44/114, č. 1 – 2, s. 32 – 42.

Sociální důsledky války a jejich projevy v Plzni v letech 1914 – 1919. *Minulostí Západočeského kraje*, 2006, roč. 41, s. 199 – 294.

Lenka Sýkorová

K historii Nýrska a okolí v letech 1938 – 1945. In *Historie okupovaného pohraničí 1938 – 1945*, sv. 11, Ústí nad Labem, 2006, s. 221 – 261.

Markéta Švecová

Německé školství na Rokycansku. *Sborník Muzea Dr. B. Horáka v Rokycanech*, 2006, roč. 18, s. 32 – 38.

Michal Tejček

Klatovský špitál a špitálský dvůr u Svatého Rocha. *Sborník prací z historie a dějin umění 4/2006: Klatovy*, Klatovy, 2006, roč. 4, s. 49 – 114 (spoluautorství J. Hůrková).

Pracovní seminář k pořádání archivů škol. *Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni 2005*, Plzeň, 2006, s. 127 – 131.

Umění historické miniatury: Mgr. Marušce Beránkové k šedesátinám. *Minulostí Západočeského kraje*, 2006, roč. 41, s. 585 – 588.

Ladislava Váňová

In memoriam PhDr. Gustava Hofmanna. *ČAS v roce 2005: ročenka České archivní společnosti*, Praha, 2006, s. 167 – 168.

In memoriam PhDr. Gustava Hofmanna. *Sborník prací z historie a dějin umění 4/2006: Klatovy*, Klatovy, 2006, roč. 4, s. 333 – 334.

Paměti hraběnky Micu Coudenhove-Kalergi, která žila na zámku v Poběžovicích = Memoiren von Gräfin Mitsu Coudenhove-Kalergi, die auf dem Schloss in Ronsperg gelebt hat. Domažlice, 2006, 184 s. (spoluautorství A. Vondrušová).

Za panem Smitkou. *Sborník prací z historie a dějin umění 4/2006: Klatovy*, Klatovy, 2006, roč. 4, s. 337 – 339 (spoluautorství J. Hůrka).

Jiřina Vasiová

Ošetření souboru 59 nejstarších pergamenových listin z fondu AM Cheb. *Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni 2005*, Plzeň, 2006, s. 131 – 134.

Miroslav Vetrák

Psalo se před 100 lety. *Tachovská Jiskra*, 2006, roč. 16, č. 1 – 52 (seriál 52 článků).

Psalo se před 100 lety na Tachovsku. *Tachovský deník*, 2006, roč. 15, č. 6 – 292 (seriál 50 článků v sobotních číslech novin).

Vladimír Vlasák

Dějiny pivovaru v Lokti. *Loketské listy*, 2006, roč. 11, č. 7, s. 7.

Eva Vlasáková

Četnictvo mezi dvěma světovými válkami v archiváliích SOkA Sokolov. *Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni 2005*, Plzeň, 2006, s. 81 – 86.

Karel Waska

Jaroslav Douša, Povodně v minulosti Plzně a několik poznámek k záplavám v Praze, In *Město a voda. Praha, město u vody. Sborník příspěvků z 22. vědecké konference Archivu hlavního města Prahy, uspořádané ve spolupráci s Institutem mezinárodních studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy ve dnech 7. a 8. října 2003 v Clam-Gallasově paláci v Praze. Documenta Pragensia 24*, 2005, s. 493 – 204. *Minulostí Západočeského kraje*, 2006, roč. 41, s. 693 (rec.).

Zprávy a informace

Karlovarský symfonický orchestr a inventarizace jeho notového materiálu

Milan Augustin

Lázeňské město Karlovy Vary mělo odjakživa zvláštní a jedinečné postavení, neboť jeho prosperita byla založena pouze na věhlasných horkých pramenech a z nich se odvíjející léčby. První století existence lázní však nebyla nijak idylická, zvláště pro pacienty ne. Léčení, tj. pití vody a koupele, zabralo často i celý den a vzhledem k tomu, že se tehdy lékařská diagnostika nalézala ještě zcela v plenkách, podrobovali lékaři nemocné pacienty nejrůznějším experimentům. Je koneckonců známo, že mnozí pacienti léčbu nevydrželi a v pudu sebezáchovy z lázní předčasně prchali, jsou i zmínky o těch, kteří tento pud tak vyvinutý neměli a v lázních nakonec v důsledku drastických léčebných metod zahynuli.

Teprve s příchodem osvícených lékařů ve 2. polovině 18. století se atmosféra uvolnila a lázně začaly v mnohém připomínat onen fenomén, jak si jej představujeme dnes – jako místo, kde pacient nudnou léčbu vyvažuje příjemnými radovánkami. A zde zaujala postavení nejpřednější hudba.

Až do počátku 19. století byly hudební produkce v Karlových Varech zcela v rukou amatérů přicházejících většinou z okolních vesnic. Nechávali se najímat k příležitostným vystoupením před lázeňskými domy, na promenádách nebo u pramenů, zatímco vybranější společnost si do lázní brala své vlastní hudebníky – za všechny uveďme knížete Leopolda z Anhalt-Köthenu, s nímž do lázní v letech 1718 a 1720 přijel i jeho dvorní kapelník a barokní velikán J. S. Bach.

Průlom v zavedené praxi způsobil Johann Schmit, schopný muzikant z nedaleké Pily, který v roce 1806 sestavil z přespolních hudebníků stálejší těleso. Hrávali jednak u frekventovaného Nového pramene, a to především úryvky z nových oper, a jednak u Vřídla, odkud se jim prý časem podařilo vystřadit harfeníky, kteří tu od pacientů korzujících při pití vřídelské vody vybírali do klobouku drobný peníz.

Rovněž Schmitův soubor žil pouze z dobrovolných příspěvků a darů, které pravděpodobně vybíral přímo během svých produkcí, a to zřejmě dost neomaleně, takže nakonec muselo zakročit zemské gubernium a vybírání dobrovolných příspěvků upravit dekretem z 10. ledna 1821. Zřejmě však Schmitovo těleso prosperovalo – v polovině 20. let 19. století mělo už 16 členů a patrně dosáhlo slušné úrovně, neboť dobové zprávy tvrdí, že „hrálo ty nejkrásnější overturey“.

V roce 1853 Johann Schmit zemřel a jeho místa se ujal Josef Labický (1802 – 1881), jenž se brzy vypracoval na schopného ředitele souboru a dokázal orchestr dovést na slušnou interpretační úroveň. K nejvýznamnějším počínům J. Labického zřejmě patřilo zavedení pravidelných odpoledních koncertů v Poštovním dvoře (1846) a na Staré louce (1852), které byly nadšeně přijaty a jež roznesly věhlas tělesa i do daleké ciziny. Zaměstnanost orchestru byla obdivuhodná: od roku 1859 dával v sezóně pravidelně pět odpoledních tříhodinových koncertů týdně. V následujících letech svou produktivitu ještě zvýšil, což svědčí nejen o velkém zájmu posluchačstva, ale i narůstající konjunktuře hudebního souboru v prostředí mohutně se rozvíjejícího lázeňského města.

Ačkoli se lázeňský orchestr postupem let zdokonaloval a jeho věhlas rozšiřoval, stále se jednalo o ryze soukromé hudební těleso, jehož příjmy byly zcela závislé na dobrovolnosti příspěvků ze strany lázeňského publika. Na počátku 60. let 19. století však došlo k zásadní změně: z podnětu pražského místodržitelství došlo k přezkoumání podmínek pro činnost orchestru a na základě šetření nakonec městská rada uznala, že stav orchestru neodpovídá požadavkům doby a konstatovala, že ke zlepšení situace je třeba jej rozšířit o další hráče. Na takovéto rozhodnutí však chyběly finanční prostředky a městská rada musela usilovně přemýšlet, jak je získat.

Po několika jednáních bylo nakonec rozhodnuto, že na tuto částku vydělají sami lázeňští hosté, kteří až dosud platili jen tzv. hudební taxu (její příjmy sloužily k pokrytí výdajů za koncerty a další hudební aktivity ve městě). Vedle hudební taxy musel lázeňský host zaplatit ještě dalších

50 krejcarů na platy členů orchestru, čímž bylo ročně dosaženo částky 6200 zlatých. Tato suma umožnila stálý plat 23 hudebníkům.

Ačkoli Karlovarský lázeňský orchestr zůstal po těchto úpravách i nadále soukromým hudebním tělesem, byl tímto aktem položen základ k jeho převedení do správy města Karlovy Vary, k němuž nakonec došlo v roce 1862. V rámci tohoto přechodu byl městskému úřadu za 1380 zlatých odprodán notový materiál souboru, především početné skladby Josefa Labického, které se staly základem pozdějšího bohatého archivu KSO.

V roce 1868 rezignoval Josef Labický ze zdravotních důvodů na vedení orchestru a místo popustil svému synovi Augustovi (1832 – 1903), jenž orchestr úspěšně řídil plných 35 let. Prosperitu orchestru ovlivnila příznivá doba 2. poloviny 19. století, v níž se lázním a tudíž i orchestru náramně dařilo, takže mohl před 1. světovou válkou dosáhnout počtu více jak 60 hudebníků.

Po recesi způsobené 1. světovou válkou se orchestr v meziválečném období opět pozvedl na dřívější úroveň a tento vývoj trval, snad s jistým poklesem v letech hospodářské krize, až do počátku 2. světové války, kdy Karlovy Vary sloužily jako idylické místo vysokým pohlavárům nacistického režimu. Avšak po zlomu na východní frontě se Karlovy Vary postupně staly lazaretním městem plným raněných, nemocných a uprchlíků, což znamenalo silné omezení činnosti orchestru.

V prvních týdnech po osvobození ČSR začali nepravidelně koncertovat členové předválečného souboru, avšak už v červenci 1945 byli propuštěni, neboť orchestr měli v budoucnosti obsadit pouze čeští hudebníci. Díky hudebním i řídicím schopnostem prvního poválečného vedoucího KSO Josefa Bartla bylo možné v krátké době vybudovat těleso, které mohlo plnit jak lázeňskou, tak symfonickou funkci – mělo na 50 stálých členů, které v letní sezóně doplňovalo ještě dalších dvacet najatých hudebníků. Po Bartlově odchodu v roce 1947 následovali další významní dirigenti, za všechny např. Václav Neumann, jenž vyspělý orchestr dovedl až na Pražské jaro 1953.

V 50. letech však orchestr trpěl vlnou nejrůznějších organizačních změn, které nepříznivě zasáhly do jeho výkonnosti. Teprve v 60. letech se situace stabilizovala, zvláště pod vedením dvou dirigentů Josefa Hercla a Radomila Elišky, kteří vedli orchestr velmi úspěšně až do počátku 90. let 20. století, jak dokládá spolupráce s celou řadou významných osobností hudebního světa, za všechny např. Václav Hudeček, Aram Chačaturjan, David Oistrach, Josef Suk, Miloš Sádlo a mnoho dalších.

Po roce 1989 nastalo pro Karlovarský symfonický orchestr dosti složité období provázené hledáním nových koncepcí ve změněných společenských podmínkách, nepříznivě ovlivněné změnou několika zřizovatelů. V současné době je Karlovarský symfonický orchestr příspěvkovou organizací Města Karlovy Vary.

* * *

Dlouhodobou činností orchestru postupně docházelo k nahromadění notového materiálu, z něž ne všechny skladby byly nadále použitelné, a to jak z hlediska vhodnosti repertoáru, tak kompletnosti mnohých skladeb. V letech 1973 – 1974 byl do hudebního archivu KSO přizván pracovník Národního muzea v Praze a muzikolog Státního hudebního archivu v Praze dr. Pulkert, jehož hlavním záměrem bylo nalézt tu cenné hudebniny, např. rukopisy významných skladatelů nebo partitury významných skladeb. Během této činnosti zároveň oddělil notovou registraturu KSO na tu část, kterou mohl orchestr i nadále využívat v koncertní praxi a dále na část, která byla vzhledem k zastaralosti skladeb, popř. neúplnosti partitur pro praktické účely nepoužitelná. Tento vyřazený notový materiál byl sepsán, zabalen do balíků a v roce 1974 převezen do Okresního archivu Karlovy Vary; předání vyjednal dr. Pulkert s tehdejším ředitelem archivu R. Stránským.

Fond nebyl nikdy archivně zpracováván, pouze v letech 2001 – 2002 očištěn, částečně přebalen do kartonů a znovu popsán původními signaturami. Již během této očisty se však ukázalo, že jsou v něm zachovány zajímavé až cenné notové dokumenty, o něž začali projevovat zájem badatelé jak z okruhu KSO, tak i jiných hudebních celků působících v Karlových Varech. Vzhledem k narůstající frekventovanosti využití tohoto fondu bylo nakonec rozhodnuto o jeho inventarizaci.

Původní registraturní systém bylo možno identifikovat z dochovaných signatur, spíše než o systém se však jednalo o prostý akviziční princip, kdy každá nově přijatá složka hudebnin dostala novou následující signaturu, pod níž byla zařazena v knize přírůstků a zároveň uložena v registratuře. Přesto jsme se rozhodli pořadí podle původních signatur zachovat a každou hudební skladbu pokládat za inventární jednotku.

Z archivního hlediska se jednalo o materiál zcela netypický a velmi rozmanitý, neboť se tu vedle sebe vyskytovaly jak rukopisy skladeb, které si hudebníci sami opisovali z původních předloh, tak noty tištěné v nejrůznějších nakladatelstvích Evropy. Na druhé straně však jde zároveň o materiál dosti standardizovaný, v jehož popisu inventárních jednotek se opakují v podstatě stejné údaje, především jméno skladatele a název skladby. Proto jsme stanovili formu regestu pro všechny inventární jednotky stejnou, obsahovala: jméno a příjmení skladatele, název a podnázev skladby, vydavatele, místo a rok vydání, popis formy (v drtivé většině sešity, knihy anebo složky jednotlivin), popř. popis příloh. Jak je patrné, blíží se takovýto popis spíše knihovnickému katalogizačnímu záznamu, než rozmanitému popisu archivního regestu. Takovýto přístup však vycházel z charakteru zpracovávaného materiálu.

Aby se badatel dokázal v pomůcce vůbec orientovat, bylo třeba vytvořit dva rejstříky: autorů a skladeb. Zpočátku bylo jejich vytváření jaksi samozřejmé, avšak s postupným nárůstem inventárních jednotek začaly rejstříky nabývat přímo obludných rozměrů, kupř. autorský rejstřík obsahuje na 3500 záznamů, rejstřík skladeb pak 4300 záznamů, celkem tedy téměř 8000 rejstříkových záznamů. Oba rejstříky zabírají v pomůcce plných 126 stran. Bez nich by však inventář pozbyl jakéhokoli smyslu.

Dále jsme se museli vyrovnat se skutečností, kdy jednotlivé skladby byly často tvořeny jak z volných listů, tak zároveň ze sešitů a knih. Hlavním pořadacím kritériem byla inventarizace jednotlivých skladeb jako celku, tj. skladby musely zůstat kompaktní bez ohledu na to, zda jsou tvořeny jak knihami, tak zároveň jednotlivými listy či volnými složkami partitur, čímž muselo být logicky upuštěno od pořádání podle diplomatického hlediska. Vzhledem ke svému charakteru byl notový materiál zařazen do kategorie „Jiné archiválie“.

Nabízí se otázka, nakolik je zpracovatel notového materiálu nucen znát hudební teorii, popř. další příbuzné obory, které by umožnily kvalitní zpracování. V našem případě, kdy byly noty celkem snadno identifikovatelné, jsme až na málo výjimek vystačili s průměrnými znalostmi hudební teorie a dějin hudby; koneckonců naším cílem bylo v podstatě pouhé vytvoření inventáře dochovaných skladeb bez jakýchkoli ambicí na hlubší muzikologický rozbor. Přesto se domnívám, že znalost hudební problematiky by měla být pro zpracovatele takového materiálu samozřejmostí, neboť jen v takovém případě je schopen se správně orientovat, a to nejen v otázkách vlastní inventarizace, ale i vnitřní skartace.

Notový materiál byl hudebníky velmi pilně využíván, jak lze usuzovat z jeho fyzického stavu, hudebniny jsou často různě potřhané, omšelé, osahané a omaštěné. Co se týče řeči dokumentů – odhlédneme-li od skutečnosti, že základní řečí notového materiálu je hudba – pak je zde zajímavé sledovat provenienci, z níž byl hudební materiál pořizován, celkový výčet je opravdu úctyhodný: vedle nejčastější němčiny jsou tu dále zastoupeny francouzština, čeština, angličtina, dánština, švédština, italština, slovenština, ruština a maďarština.

Rovněž žánrová skladba dochovaných hudebnin je velmi pestrá a obsahuje širokou škálu skladeb od lehčích kusů určených k odpoledním promenádním a kolonádním koncertům, jako byly nejrůznější operetní písně, dostaveníčka a tance, až k vážným symfonickým dílům velkých skladatelů, zvláště L. v. Beethovena, W. A. Mozarta a R. Wagnera a také našeho A. Dvořáka. Mimo jiné jsou tu rovněž zastoupeny skladby Josefa Labického, svého času velmi populárního skladatele nazývaného „Král valčíků“. A právě on zažil v posledních letech svou hudební renesanci, neboť z jeho skladeb bylo uspořádáno již několik koncertů a jak se zdá, po mnoha desetiletích se znovu dostal do standardního repertoáru. Z toho mám upřímnou radost, neboť tyto koncerty se mohly uskutečnit jenom proto, že některé Labického skladby byly dochovány už pouze v karlovarském okresním archivu. A to je myslím na archivní práci to nejhezčí – že kolikrát se z původní odpudivé

hromady starého papíru vyloupnou nádherné valouny ryzího zlata.

Zpracovaný notový materiál velmi dobře ilustruje hudební dění ve významných českých lázních, v němž Karlovarský symfonický orchestr hrál roli stěžejní, a to v období téměř jednoho století. Badatelům tak nabízí pestrou, věrnou a důkladnou sondu do kulturní oblasti, která je dodnes v lázeňském městě jednou z nejpřednějších. A koneckonců jsou tyto hudebniny také dokladem, že přinejmenším v 19. a 20. století se v lázních už jenom hrálo, zpívalo, tančilo a juchalo.

Historie továrny Bojko na Přimdě

Jan Edl

Smyslem příspěvku je seznámit čtenáře s velmi krátkou, leč nesmírně zajímavou a poučnou historií továrny Bojko na Přimdě. Dějiny této továrny jsou typickým příkladem kombinace mladického nadšení a entuziasmu na straně jedné a diletanství a naprosté neznalosti věcí na straně druhé. Tato kombinace byla, bohužel, v pohraničí těsně po skončení války častým jevem. Hlavním protagonistou a hybatelem historie celé továrny byl Bojmír Hutta, první předseda Místní správní komise na Přimdě a zároveň člen Okresní správní komise v Tachově. Ostatně jméno továrny bylo odvozeno právě od jeho jména. Vzhledem k tomu, že se jednalo o výraznou osobnost, která ovlivnila poválečné dějiny Přimdy a později po roce 1948 i kulturní dějiny Chebu, bylo by dobré se s ní ve stručnosti seznámit.

Bojmír Hutta se narodil 20. února 1920 v myslivně „Ušpila“ u vesnice Romaniny, okres Slavuta na Ukrajině. Zajímavou postavou byl i jeho otec, který do roku 1914 působil jako lesní ve Slavutských lesích a po vypuknutí války byl jedním z prvních Čechů v československém zahraničním odboji. Po skončení války se jako ruský Čech nezúčastnil sibiřské anabáze a vrátil se na Ukrajinu, kde byl v roce 1924 jmenován lesničím ukrajinských lesů. Zanedlouho poté se vrátil i s rodinou do Československa, kde se stal správcem nemocnice v Domažlicích. Sám Bojmír Hutta po absolvování reálného gymnázia v Domažlicích byl v roce 1942 přijat na zlínskou školu umění. Měl být tamním úřadem totálně nasazen do Říše, ale po operaci v domažlické nemocnici byl ponechán v pracovním nasazení v Bojkovicích na Moravě. Zde se dle vlastních slov zapojil do odbojářské práce a po osvobození rumunskou armádou se vrátil do Domažlic. Tamním vojenským pověřencem byl jmenován členem správní komise pro Přimdu a okolí, kam ihned odjel. Činnost Bojmíra Hutty na Přimdě byla zpočátku hodnocena vesměs příznivě a ve všech zprávách se jeví jako velmi schopný organizátor a vůdčí osobnost. Tento obraz se radikálně proměnil po jeho odchodu z Přimdy a odjezdu z republiky v březnu 1946, kdy se začaly objevovat zprávy o jeho diktátorských sklonech a neznalosti problematiky.

Situace na Přimdě byla po skončení války více než složitá. Po ostřelování hloubkovými letci 14. a 20. dubna městečko ze tří čtvrtin vyhořelo a byla prakticky zničena veškerá stará zástavba Přimdy. Po svém příjezdu na Přimdu se Bojmír Hutta ihned pustil do obnovy města a zároveň byl za Svaz české mládeže jmenován členem Okresní správní komise v Tachově. V ní nezastával žádný post a byl jakýmsi styčným bodem s Přimdou, resp. s obcemi soudního okresu Přimda. Dne 16. srpna 1945 byl jmenován předsedou zprvu pouze tříčlenné Místní správní komise na Přimdě, která spravovala téměř všechny obce ve svém okolí.

Nyní však již k historii továrny Bojko. Na Přimdě a jejím okolí, stejně jako na celém okrese Tachov, existovala velká tradice výroby dřevěných předmětů (hraček, knoflíků aj.). Tato výroba byla soustředěna jednak ve větších továrnách (např. Junghans v Brance, Seitz a Hofherr v Tachově), jednak v malých provozovnách či přímo u domácích výrobců. Po válce však tato výroba zcela ustala, neboť byla všechna v rukou německých obyvatel (ostatně obyvatelstva jiné národnosti bylo v celém politickém okrese Tachov poskrovnu). Navíc výroba roztroušená u jednotlivců probíhala většinou v zimním období, protože nebyla hlavním zdrojem obživy a většinu obyvatel tvořili

zemědělci. V létě v roce 1945 měli obyvatelé Přimdy ještě o starost více, neboť mimo prací na národních žních bylo nutné zajistit alespoň nejnnutnější práce na obnově města.

K založení továrny Bojko, celým jménem Bojko – Export Přimda, tak došlo až na podzim 1945. Mimo nápadu Bojmíra Huty zásobit předvánoční trh dřevěnými hračkami byla impulsem pro založení továrny i nutnost soustředění strojního zařízení na výrobu dřevěného zboží, jež se nacházelo v blízkosti státní hranice a hrozilo jeho převezení či zničení. Jiná věc je, že ke zničení a rozkradení strojů došlo stejně v době po skončení provozu továrny. Dalším argumentem byl předpoklad, že továrna dá finanční podklad pro znovuvybudování města Přimdy (proto se také jednalo o městský podnik). Již na konci října 1945 Bojmír Hutta rozesílal všem obcím ležícím v okolí Přimdy nařízení o zákazu transportu Němců, ať již byl nařízen kýmkoliv. K žádnému takovému transportu nemělo dojít bez jeho vědomí a schválení. Toto nařízení bylo vydáno, jak je v něm uvedeno, v zájmu plné ochrany odborných pracovních sil osob německé národnosti, kterých bylo bezpodmínečně nutno pro budování správního obvodu Přimdy. Těchto sil mělo být použito jednak v továrně a jednak při obnovovacích pracích na Přimdě. To, že Bojmír Hutta žádné takové nařízení vydat nesměl, je jasné a bylo později použito jako příklad jeho jednání v Přimdě. Samotná továrna Bojko začala fungovat 15. listopadu 1945, přičemž bylo použito strojního vybavení svezeneho od podniků Naschauer a Pollak – Annapolier (místní část obce Česká Ves – dnes, stejně jako obec, zaniklá), Bäuchl – Labuť, Kreutzer – Střeble (dnes zaniklá), Schön a synové – Nová Huť (místní část obce Jedlina – dnes, stejně jako obec, zaniklá), Magerl – Hošťka a také svezením dřevěných soustruhů a jiného materiálu od drobných výrobců v okolí. Podle propočtů mělo být vyrobeno až 50 000 kusů hraček týdně. Podnik, který fungoval v režii místní správní komise, byl umístěn v dřevěných barácích, které byly pro tento účel buďto zakoupeny od Kolowratových lesních podniků, nebo byly jimi darovány, nebo byly postaveny říšskými úřady jako provizorní ubytování obyvatel, kteří přišli o přístřeší při bombardování Přimdy. Skutečná výroba byla zahájena až v polovině prosince 1945, ale hned na počátku roku měla být továrna na zákrok OSK pro naprostý nedostatek finančních prostředků a malý odbyt zboží uzavřena. Přesto byla na žádost MSK výroba prodloužena k doděláním rozpracovaného materiálu, takže ke skutečnému uzavření továrny došlo až koncem května 1946.

Čím tedy byla zajímavá továrna Bojko, jejíž existence trvala pouze půl roku? Odpověď je nasnadě – především způsobem činnosti a až zarážející mírou neefektivnosti. O krátké činnosti továrny existuje poměrně obsáhlá revizní zpráva vyhotovená Janem Roušarem pro Zemský národní výbor v Praze, která neskrývá zděšení nad tím, jak takový provoz mohl vůbec fungovat. Namátkou je možné citovat několik pasáží zprávy: „*Podobný desolátní stav revisor za své 15leté účetní praxe dosud nenašel*“ nebo „*Jest jisté, že chybí různé příjmové položky a snad naopak i výdajové, což při takovém řekl bych tureckém hospodářství jest plně opodstatněno*“, či do třetice „*Jest se diviti, že takto mohl postupovati člověk se zdravým rozumem*“.

Sama zpráva přináší mnoho informací o naprosto neefektivním provozu továrny a v jejích přílohách jsou pro informaci přiložena rovněž některá nařízení vydávaná Bojmírem Huttou, která dnes již v originálech neexistují, a další doklady. Vedoucím podniku byl samozřejmě Bojmír Hutta. Ostatní členové původní MSK na Přimdě se od provozu podniku distancovali hned na počátku a nijak do jejího provozu nezasahovali. V továrně bylo průběžně zaměstnáno 80 – 100 Němců a 10 – 15 vedoucích českých sil. Veškeré stravování německých sil probíhalo v táboře zřízeném pro německé obyvatelstvo, zatímco české síly spolu se strážní SNB se stravovaly v české závodní kuchyni, v níž bylo vyvařováno na úkor podniku. Potravinu byly získávány sbírkovými akcemi, černými porážkami a také povinnými odvody drůbeže z jednotlivých obcí a okolí Přimdy. Nepřekvapí, že veškeré tyto transakce probíhaly bezplatně.

Co se týče finančního hospodaření továrny, provoz probíhal, jak již bylo řečeno, v režii místní správní komise. Vzhledem k tomu, že v podniku nebyly důsledně vedeny účetní písemnosti, mohla se revize opírat pouze o předložený a dochovaný materiál, z něhož byla jasně patrná neefektivnost

výroby. Jak je v revizi uvedeno výsledkem hospodaření byly nejen dluhy, ale rovněž ztráta pro stát důležitých hodnot, jež byly buďto zničeny, nebo rozkradeny. Protože, s výjimkou věcí sepsaných a předaných za asistence SNB, většinou nebyly vyhotovovány ani soupisy, kolik materiálu a zařízení bylo svezeno, není jasné, kolik materiálu či strojů bylo takto zničeno. Přestože celý provoz fungoval po celou dobu v dřevěných barácích, nebylo uzavřeno ani jakékoliv požární pojištění.

Kalkulace vyráběných hraček končily oproti ceně stanovené Národním úřadem cenovým vždy ve větší či menší ztrátě, a to přesto, že do ní nebyla započítána amortizace, nemocenské a starobní pojištění, úrazové pojištění, udržovací náklady a jiné. Co však bylo ještě horší než ztrátovost výroby, byla nízká kvalita hraček a jejich špatná prodejnost. O tom svědčí i dopis adresovaný firmě Bojko od Jaroslava Zlatníka, vedoucího obchodního jednateleství a vzorkoven v Praze, který se zabýval distribucí hraček. Ten firmě sdělil, že její zboží neodpovídá požadavkům trhu jak vypracováním, tak cenově. Hračky měly smutné barvy a byly celkem bez vtipu, takže, jak se v dopise uvádí, „nemohly ani děcko zaujmouti“. Naproti tomu je v archivním souboru MNV Přimda dochována celková zpráva o výsledku cesty a jednání v Praze ze dne 23. ledna 1946. V ní je uvedeno, že naopak o hračky zájem byl a že ceny stanovené NÚC odpovídaly návrhům firmy. Ve zprávě se však připouští, že slabinou hraček jsou barvy. Co bylo pravdou, není dnes již možné zjistit vzhledem k absenci relevantních písemných dokladů a v neposlední řadě i dochovaných hraček.

Z výše naznačeného je jasné, že provoz takového podniku nemohl skončit jinak než ve ztrátě. Ke dni revize, tedy k 1. červenci 1946 byl podnik předlužen částkou 114 192, 95 Kčs. V této částce však nebyl zahrnutý další dluh ve výši 170 000 Kč za dodané dřevěné baráky od Kolowratových lesních podniků na Dianě, které však byly ochotny domy odebrat zpět. Uspokojení ostatních věřitelů se mělo dít rozprodejem dřevěných baráků a zbylého materiálu. Jak byly všechny dluhy nakonec vyřešeny, není zřejmé, ale z pozdějších zpráv vyplývá, že část jich musel zaplatit, vzhledem k tomu, že hospodaření probíhalo v režii MSK, Místní národní výbor na Přimdě. Jak a zda vůbec byly zahlazeny i dluhy vůči NPF, o kterých se revizní zpráva rovněž zmiňuje, není jasné.

Po neslavném konci podniku, u něhož již Bojmír Hutta nebyl, protože v březnu 1946 odjel do Paříže, aby zde studoval na malířské akademii, následovala ještě v Čechách tak obvyklá dohra v podobě napadání současných a bývalých funkcionářů MSK, kdo je za celou věc odpovědný. Přestože revizní zpráva hovoří o jednoznačné odpovědnosti Bojmíra Hutty, pravda byla, jako obvykle, trochu jiná. Protože podnik fungoval v režii MSK muselo o jeho stavu být zpraveno více osob. Minimálně další člen MSK, který vykonával veškeré kancelářské práce ve firmě a byl za to firmou placen. Patrně se jednalo o více lidí, kteří se však svého dílu odpovědnosti rádi vzdali ve prospěch Bojmíra Hutty, který byl již mimo republiku. Postupem času celá věc utichla a továrna upadla v zapomnění.

Namísto epilogu ještě dovětek o dalších osudech hlavní postavy celé kauzy Bojmíra Hutty. Po absolvování pařížské malířské akademie Beaux – Arts se po roce 1948 vrátil do Československa a zakotvil v Chebu. Tam byl i nadále činný jako malíř a v roce 1962 založil a vedl v Chebu dodnes fungující Galerii výtvarných umění. Zemřel tamtéž v roce 1985. Za svou kulturní činnost v Chebu získal Cenu MěNV Cheb a uznání rady ZKNV Plzeň za vynikající práci. Celou jeho osobnost výstižně charakterizuje několik vět v jeho komplexním pracovně politickém hodnocení z roku 1972: „*Je člověkem činu a ve snaze zajistit úkoly za nesnadných okolností neohlíží se na předpisy a nařízení... jeho dlouhodobější záměry a koncepce existují v jeho představách a to v obrysové podobě... Má rád lidi, ale jeho chování je svérázné. Dokáže stejně tak vhodně jako nevhodně a netaktně jednat. Je velice složitou osobností a značně rozporuplný*“.

Pořádání knih fondu Archiv města Domažlice

Tomáš Fencel

S pořádáním fondu AM Domažlice bylo započato v roce 2005. Jako první začaly práce na zpřístupňování knih.

Knihy byly při pořádání rozděleny do dvou skupin – do roku 1850 a po roce 1850. Knihy do roku 1850 nebyly dále rozděleny regulací magistrátu, jak je někdy obvyklé. Kvalitativní změna v městském knihovnictví nebyla tak velká, v případě Domažlic v podstatě žádná, aby bylo nutno vytvářet novou skupinu knih. Navíc by byly zbytečně roztrženy některé série knih (zejm. radní protokoly a řady knih nesporného soudnictví).

Pro pořádání knih do roku 1850 bylo použito upravené schéma Čarek-Lůžek (SAP 1968): I) Knihy městského zákonodárství, II) Knihy městské správy v užším slova smyslu, III) Knihy městského soudnictví, IV) Evidenční knihy a V) Účetní knihy. Čtvrtá skupina evidenčních knih byla do schématu přidána. Zatím není definitivně určeno, zda bude V. skupina, účetní knihy, zachována v rámci oddílu Knihy, nebo zda bude, po uspořádání spisového účetního materiálu, vyčleněna spolu s tímto materiálem do zvláštního oddílu Účetní materiál.

Knihy městské správy představují zejména radní protokoly. Ty byly od roku 1817 vedeny odděleně pro agendu *in politicis* a *in iudicialibus*. Při pořádání byla nalezena do té doby neznámá kniha radních protokolů z let 1667 – 1674, která byla dosud interpretována jako kniha sirotčí (sign. E3), jeden fragment radního protokolu ze čtyřicátých let 17. stol. byl též nalezen mezi nejstarším aktovým materiálem. Na konec řady knih radních protokolů byly zařazeny tři knihy konceptů radních protokolů a kniha, která obsahuje seznam v radě projednaných záležitostí. Dále přichází mezi knihy městské správy správní knihy hospodářské správy (*Anwaltschaft*) – knihy zpráv (*Berichtenbücher der Anwaltschaft*), které obsahují dobrozdání hospodářské správy podávané městské radě a hospodářské protokoly (*Wirtschaftsprotocolle*).

Mezi knihy městské správy byly zařazeny též knihy paměti. Kniha sign. A1 (kniha se sama jmenuje kniha pamětní nebo kniha obecních snešení) z let (1487) 1581 – 1631 byla organickou součástí městského knihovnictví, zápisy (radní snešení, opisy důležitých dokumentů a jiné zápisy pro paměť) sem nepřicházely svévolně či náhodně, ale, jak napovídají formule u některých vkladů, po předchozím nařízení městské rady, můžeme ji tedy považovat za knihu správní. Kniha je také zajímavá tím, že má dvojí starou vazbu. Původní kniha byla převázána dvakrát, protože byl k vlastní knize připojen různý aktový materiál (většinou s důležitým historickým obsahem) z let 1533 – 1657, a to tak, že původní desky zůstaly zachovány a nový materiál je vevázán mezi původní zadní a novější zadní desku. Odlišný už je charakter druhé knihy pamětní tzv. *liber Vacianus* (jeden svazek z let (1526) 1660 – 1707 a fragment svazku druhého). Ta zřejmě vznikla pro soukromou potřebu, snad augustiniánského kláštera v Domažlicích, a velká část zápisů je prostě opsána z knihy A1, na kterou odkazuje číslem folia. Nejedná se tedy o správní knihu, a je otázkou, zda vůbec někdy tato kniha patřila mezi městské úřední knihy. I přesto byla tato kniha zařazena sem, protože součástí městského archivu je zřejmě velmi dlouho, je jako městská pamětní kniha často citována a uváděna v literatuře.

Z knih sporného soudnictví se zachovaly po jednom svazku kniha právních záповědí (*liber conditionum*), kniha záznamní (*Vormerkungsbuch*) a kniha rozsudků (*liber sententiarum*), a dále kniha přihlášení a potvrzení k dědictví, právních záповědí a zvodů majetku (*liber novus confirmationum, aditionum, commissionum, aconditionum iudicialium*). Agenda přihlášení k dědictví (*aditio haereditatis*) je sice součástí soudnictví nesporného, vzhledem k převažujícímu počtu zápisů ostatních agend však byla kniha zařazena sem.

Knihy nesporného soudnictví byly rozčleněny podle obsahu do několika řad. V 16. stol. existovaly specializované knihy (i když hranice agend obsažených v knihách nebyla často přesně vymezena) trhové (od C2), přátelských smluv (C1), knihy testamentů (E).

Kontinuálně pokračuje až do roku 1850 pouze řada knih trhových smluv (*libri contractuum*). Sem byly zapisovány smlouvy o trzích nemovitostí. Do roku 1772 pak vedle této řady existovala jen jedna další řada knih smluv (*libri conventionum*). Sem přicházely všechny další vklady týkající se nemovitostí - přátelská narovnání, obligace, dělení dědictví, svatební smlouvy, testamenty, (většinou manželská) vzdání statků, kauce a ojedinele (zřejmě nepatříčně) i trhy. První dochovanou knihou smluv je kniha se sign. Dom. 65, založená 1686. Z jejího názvu *Lib. convent. Lit EE* však vyplývá, že jí předcházely knihy starší, které se nedochovaly. Od roku 1772 byly pak pro některé druhy zápisů, které byly původně vkládány do knih smluv, zakládány nové specializované knihy. V roce 1772 vznikly knihy postoupení statků (*libri cessionum*), knihy přihlášení k dědictví (*libri aditionum*), knihy dlužních úpisů (*libri obligationum*), knihy kvitancí (*libri quitantiarum*) a i knihy testamentů (*libri testamentorum*). Roku 1774 byly založeny knihy svatebních smluv (*libri sponsalium*) a knihy dělení pozůstalostí (*libri divisionum*), r. 1808 kniha předání pozůstalostí zanechaných bez testamentu (*liber traditionum*). Kniha smluv byla vedle těchto knih vedena i nadále, přichází sem však většinou pouze kauce (hypotéky) a narovnání o majetek. Poslední kniha smluv končí rokem 1831. Na ni pak navazuje v r. 1832 založená kniha listin (*libri instrumentorum*), kam pak jsou dále vkládány kauce a zápisy a výmazy zástavního práva. Od roku 1832 byly ale zároveň rušeny, resp. nebyly zakládány nové svazky specializovaných knih, které vznikaly od r. 1772. Postupně byly proto do knihy listin vkládány dlužní úpisy, přihlášení k dědictví, postoupení a vzdání statků, testamenty. Vedle knihy listin pak přetrvaly do roku 1850 pouze kniha svatebních smluv (do r. 1846), kniha dělení pozůstalostí a kniha kvitancí. Z dalších knih nesporného soudnictví jsou pak pouze jednotlivými svazky zastoupeny kniha odhadů (*Schätzungsbuch*), kniha smluv o živnostech a kniha soudních depozit.

Samostatnou skupinu knih nesporného soudnictví tvoří knihy, kam byly vkládány zápisy týkající se dispozice s původně dominikálními, později ale emfyteuticky zakoupenými pozemky (*libri...super fundos dominicales*). První kniha kontraktů s dominikálními pozemky tak začíná smlouvami o zakupování dominikálních pozemků od vrchnosti.

Zvláštní agendu pak evidují knihy pozůstalost. řízení (*Verlassenschaftsabhandlungsbücher*) a sirotčí knihy.

Vedle vlastních městských knih byly vedeny též knihy k pojištění práv poddaných z městských vsí. Sem byly vkládány zápisy o převodech či zatíženích rustikálního nemovitého majetku. Původně byla vedena jen jedna řada kontraktů knihy společné pro všechny vesnice. První (a zároveň i poslední) takovou knihou je C6 z let 1636 - 1733. Podle jejího názvu (*liber paganorum, villanorum sub numero tertio*) jí však již dva svazky předcházely. Od r. 1709, 1710, v případě vsi Milavče již od roku 1696 je původně společná kniha rozdělena na svazky podle jednotlivých vesnic. Sem pak přicházejí trhy, vzdání, postoupení statku, svatební smlouvy, dělení pozůstalostí. V letech 1793, 1799 a 1813 byly zavedeny samostatné knihy dlužních úpisů, testamentů a kvitancí poddaných z městských vsí. Při pořádání byla z "veských" knih vytvořena v rámci knih nesporného soudnictví samostatná podskupina.

Čtvrté oddělení tvoří knihy evidenční. Bylo vytvořeno uměle, protože starší klasifikační schémata (Vojtíšek, Haas, Čarek-Lůžek), vzniklá zřejmě podle knih staršího období, s takovýmto materiálem nepočítala. Sem pak byly zařazeny knihy vesměs magistrátního období – evidence obyvatelstva, nemovitostí, hospodářská evidence (zde např. protokoly tržních cen), policejní evidence a evidence vydaných povolení. Zvláštní ucelenou skupinu zde tvoří knihy vzniklé v souvislosti s novým zaměřováním pozemků, které byly původně dominikální a později přešly do rukou poddaných.

Páté oddělení tvoří knihy účetní. K uspořádání účetních knih je třeba předeslat, že přes veškerou snahu o obnovení systému účetních písemností je schéma uspořádání knih nutně umělé a neúplné. V době svého vzniku totiž nebyly písemnosti rozlišovány na knihy a spisy. V každém hospodářském roce byl sestavován roční účet (rozvaha - *Rechnung*). Účetní písemnosti (ne všechny), které dokladovaly skutečnosti v účtu zaznamenané, byly označovány jako účetní

přílohy (Rechnungsbeilagen), sepsány do inventáře příloh, označeny a očíslovány. Pořadí či systém účetních příloh se rok od roku měnil. Hlavně však byly, jak již naznačeno, jako účetní přílohy bez rozlišení označovány spisy (lépe řečeno volné účetní písemnosti) i knihy (nebo lépe řečeno vázaný účetní materiál). Z potřeby archivního zpracování tedy nutně došlo k roztržení tohoto způsobu registrace písemností.

Účetní knihy jsou rozděleny na několik částí. Základní dělení představuje rozdělení na knihy účtující vlastní majetek města, což jsou knihy důchodního účtu nebo podřízených účtů. Veškeré účetní operace (peněžní či materiální), které probíhají v knihách této skupiny, se v konečné fázi projeví, někdy jen v sumární podobě, v hlavní knize důchodního účtu. Tuto skupinu je nutno chápat jako jediný účetní celek. Druhým oddělením jsou pak knihy účtující majetek, který město pouze spravuje. Knihy této skupiny tvoří několik samostatných účetních jednotek.

Knihy účtující majetek města se pak dále rozdělují do skupin podle účtů na knihy důchodního účtu a knihy jednotlivých podřízených účtů – součástí městského důchodu. V rámci jednotlivých účtů pak byly knihy uspořádány podle typů.

První a nejdůležitější skupinu prvního oddílu tvoří knihy důchodního účtu. Těm ještě předchází několik berních knih z počátku 17. stol. a kniha počtů z r. 1523, jejichž zařazení mezi následující knihy by bylo, vzhledem k časovému odstupu a odlišné typologii, násilné. Knihy důchodního účtu tvoří totiž několik sérií, které se vesměs dochovaly až od počátku 19. století. Tyto knihy se dále dělí na základní a vedlejší.

Základními knihami jsou podle rakouské kamerální účetní soustavy, podle které se v Domažlicích účtovalo, hlavní knihy (Hauptbücher) a pokladní deníky (Journalle). Za tyto knihy byly přiřazeny ještě roční účetní rozvahy (Rechnungen), které mají vesměs podobu knihy. Mezi vedlejší knihy byly zařazeny knihy konferenční (Conferenzregister, Conferenzbücher) a knihy aprobační (Approbazionsbücher) a několik typů pomocných knih. Konferenční knihy vlastně převáděly naturální účiny, které jsou zapsány do jiných knih, na peněžní, a jsou tak spojnicí mezi knihami materiálního účtování a knihami peněžními. Konferenční kniha, členěná do oddílů podle materiálu (např. rubrika A Für verkaufte Pfosten), měla zpočátku jednoduchý formulář, kde se uvádělo pouze množství příslušné komodity (komu prodáno kolik čeho) a vedle vyčíslení v penězích. Později byl formulář složitější - uváděla se navíc jednotková cena, příjem (peněžní) a vydání (materiálu) aproboval svým podpisem úředník zvaný Anwalt (byla tedy konferenční kniha zároveň knihou aprobační) a uvádělo se peněžní vyčíslení daného účinku, a to jak v předpisu (Vorschreibung), tak i v plnění (Abstattung). Vlastní peněžní Aprobační kniha pak sloužila ke schválení příslušného účinku Anwaltem, aby mohl být jako příjem nebo vydání zapsán do hlavní knihy.

Dalšími pomocnými knihami důchodní pokladny jsou různé kontovní knihy (knihy osobních účtů, též saldokonto – Abrechnungsbücher) pro různé opakující se operace (ať příjem či vydání důchodní pokladny), obvykle v rámci jednoho konta (např. knihy pro vydání na mzdách, platech a daních). Kontovní kniha tedy umožňovala vykázat nedoplatek podle osob. Sem patří i ucelenější skupina knih sloužících pro výběr pozemkového úroku a robotní reluce (Abrechnungsbücher für...), které je nutno chápat jako kontovní knihy k důchodnímu účtu, a knihy repartiční (Repartitionsbücher) pro rozvržení činží, reluce a nájemného, které jsem chápal jako knihy předpisné ke knihám kontovním. Zařazeny sem byly rovněž knihy pohledávek důchodní pokladny (Schuldenbücher).

Na samý konec skupiny knih důchodního účtu jsou zařazeny inventáře (Inventare).

Za vlastními důchodními knihami následují knihy jednotlivých součástí důchodního účtu – knihy pivního, rybnického a obilního účtu (peněžní), knihy taxovního a skladištního účtu a obročního a lesního úřadu. Jde v podstatě o formálně samostatné účetní jednotky, vždy s vlastní hlavní knihou a pokladním deníkem, případně s dalšími pomocnými knihami. Tyto účty však byly

podřízeny účtu důchodnímu a účiny, které jsou zde evidovány, přecházejí (většinou v sumární podobě) do hlavní knihy důchodního účtu. Jsou tedy i knihy celé této skupiny považovány za knihy vedlejší k základním knihám důchodního účtu. Ve skupinách těchto knih jsou zastoupeny běžné typy účetních knih, zvláštností mezi knihami taxovního účtu byly jen taxovní kontrolní knihy (Taxcontrolltabellen). Ty sloužily jako pojítka mezi knihami taxovního účtu a radním a podacím protokolem. Kontrolu výběru předepsaných tax pomoci této knihy prováděl jak radní sekretář, tak expeditor a taxátor.

Knihy skladištního, obročního a lesního úřadu účtují vesměs v materiálu či naturáliích a převedení účinnů zde evidovaných na peněžní sumu je nutno hledat v konferenčních knihách (viz výše). U knih lesního úřadu je zvláštností ohromné množství různých pomocných kontovních knih.

Na samotném konci oddělení knih účtujících vlastní městský majetek byla vytvořena malá skupina Ostatní účetní knihy. Jedná se o knihy, které nebyly organicky „vedeny“ a netvoří žádné souvislejší řady. Byly zřejmě sestaveny pro jednorázové použití, patrně na pokyn nadřízených úřadů. Zde jsou zařazeny i knihy, v kterých byla provedena kalkulace a vyúčtování požitků města před provedením raabizace a po něm. Je možné, že u těchto knih dojde ještě k přehodnocení jejich klasifikace, neboť účetní materiál zde mohl sloužit jen jako jejich podklad a jejich primární účel mohl být pouze evidenční.

Druhým oddílem účetních knih jsou knihy, které účtují majetek ve správě města. Sem byla zařazena zádušní registra, kostelní účty, knihy chudinského ústavu, sirotčího úřadu a městského špitálu. Jednotlivé skupiny představují samostatné účetní jednotky s vlastní hlavní knihou, žurnálem, případně pomocnými knihami.

Problém byl někdy i s pojmenováním knih. Ve fondu jsou například dochovány čtyři berní knihy z počátku 17. stol., z nichž dvě se samy nazývají "Registra na sbírku sněmem svolenou", další dvě pak "Berně svatobartolomějská za 1616" a "Registra berně šosovní sv. Mikuláše na rok 1618". První dvě jsou registry pro výběr zemské berně, která byla odváděna do královské komory a jejíž výše a "rozpis" byl určován každoročně zemským sněmem. Z toho vyšel pro inventární záznam název "Registrum zemské berně". Druhé dvě knihy sloužily pro výběr úroku, který platil každý osedlý měšťan do městské pokladnice podle majetkového censu. Pro tento plat (jinak též losunga, lozuňk, šosovné) se v literatuře nejčastěji užívá termín městská sbírka, proto bylo tohoto výrazu použito i v názvu inventární jednotky. Oproti původním názvům knih byly tedy pro inventář použity názvy v podstatě opačně. Zavádějící byly též názvy hlavních knih obročního úřadu (Kastenamtshauptbücher) a deníků důchodní obilnice (Schüttenbodenjournalle). Oba typy knih účtujících naturálie ale patří přes odlišné názvy do jednoho systému, jsou to základní knihy jedné účetní podskupiny. Podobně k sobě patří např. hlavní knihy skladištního úřadu (Gewölbamtshauptbücher) a naturální deníky (Natural- und Material-Journalle).

Zvláštní, přidruženou skupinou knih AM Domažlice jsou knihy úřadu správce komorních vsí nebo komorního (kamerálního) úřadu. Úřad spravoval několik příhraničních vsí poddaných královské komoře. Podle instrukce Josefa I. z roku 1710 byl správcem těchto vsí královský rychtář města Domažlic. Jedná se o knihy nesporného soudnictví nad poddanými a hospodářské knihy vrchnostenské správy (urbář a soupis poddaných). Tato skupina knih byla samostatně zařazena na úplný konec oddělení knih do roku 1850.

Knihy po roce 1850 tvoří tři oddělení: knihy správní, evidenční a účetní. Knihy správní a evidenční nepředstavovaly žádný problém. Knihy účetní byly uspořádány stejným způsobem jako knihy před rokem 1850 – tedy podle účetních jednotek a v rámci nich pak podle typů. Oproti předchozímu období přibýly knihy nadací a fondů a knihy městských podniků a městského špitálu (nemocnice). Ani tyto knihy však nepředstavovaly větší problém. Pracné bylo pouze určení některých typů knih městského pivovaru.

Ne zcela dořešenou otázkou knih po roce 1850 je způsob uspořádání knih lesního úřadu.

Některé lesní knihy se totiž (mimo účetních) svojí typologií natolik liší od běžných knih, že je problematické je jednoznačně zařadit buď mezi knihy správní, nebo evidenční. Knihy zápisů z lesních konferencí budou moci být zařazeny mezi knihy správní, korespondenční knihy snad také. Nejasné jsou však knihy snímků a hospodářské knihy. Prozatím jsou neúčetní knihy lesního úřadu ponechány mezi knihami evidenčními.

Při pořádání bylo z fondu určité množství knih delimitováno. Šlo zejména o knihy nesporného soudnictví (do fondu AM Klenčí a do fondu OS Domažlice), o účetní knihy místní školní rady, účetní knihy místního národního výboru a účetní knihy fondu Veřejná nemocnice Domažlice.

V současnosti pořádání fondu AM Domažlice pokračuje. Ještě v roce 2005 byly zpracovány registraturní pomůcky a započalo pořádání spisů z období 1850 – 1945, které je již dokončeno. V loňském roce byla registrováním způsobem s použitím staršího katalogu zpracována část nejstaršího aktového materiálu (zhruba do poloviny 18. století) a pořádají se spisy magistrátního období.

Příloha 1

AM DOMAŽLICE – KNIHY DO ROKU 1850

Pořádací schéma

I Knihy městského zákonodárství (knihy privilegií, opisy zák. norem, cirkuláře)

II Knihy městské správy v užším slova smyslu

- a) Knihy obecních snešení a pamětí
- b) Radní protokoly
- c) Knihy hospodářské správy (Anwaltschaft)
 - knihy zpráv hospodářské správy (Berichtenbücher der Anwaltschaft)
 - hospodářské protokoly
- d) Kopiaře a registra

III Knihy městského soudnictví

- a) Knihy soudnictví sporného
 - 1) knihy soudních záповědí, záznamní, rozsudků
- b) Knihy soudnictví nesporného
 - 1) kniha smluv přátelských
 - 2) knihy trhových smluv (Libri contractuum)
 - 3) knihy smluv (Libri conventionum)
 - 4) knihy testamentů (Libri testamentorum)
 - 5) knihy svatebních smluv (Libri sponsalium)
 - 6) knihy postoupení statků (Libri cessionum)
 - 7) knihy pozůstalostí - knihy přihlášení k pozůstalosti (Libri aditionum)
 - knihy dělení pozůstalostí (Libri divisionum)
 - knihy předání pozůstalostí bez testamentu (Libri traditionum)
 - 8) knihy dlužních úpisů (Libri obligationum)
 - 9) knihy kvitancí (Libri quitantiarum)
 - 10) knihy listin (Libri instrumentorum)
 - 12) kniha odhadů (Schätzungsbuch)

- 13) kniha smluv o živnostech
- 14) kniha soudních deposit
- 15) knihy smluv s dominikálními pozemky (Libri contractuum super fundos dominicales)
- 16) knihy vedené k pojištění práv poddaných
 - knihy kontraktů (Libri contractuum – 1. společná, další podle vsí)
 - vesnická kniha testamentů (Liber paganus testamentorum.)
 - vesnické knihy obligací (Liber paganus obligationum)
 - vesnická kniha kvitancí (Liber paganus quitantiarum)
- 17) sirotčí knihy
- 18) knihy pozůstalostních řízení (Verlassenschaftsabhandlungsbücher)

IV Ostatní knihy (evidenční)

- a) knihy pozemkové evidence sestavené při Raabových reformách
- b) evidence nemovitostí
- c) evidence obyvatelstva
- d) evidence vydaných povolení
- e) evidence vydaných povolení (cestovní pasy, vandrovní povolení, učitelské licence, povolení k pobytu)
- f) policejní evidence (trestní protokol, přehled přestupků, přehled vězňených)
- g) hospodářská evidence (přehledy tržních cen)

V Účetní knihy

- a) berní knihy
 - registra zemské berně
 - registra městské sbírky
- b) kniha počtů
- c) knihy důchodního účtu a účtů podřízených

základní

- 1) hlavní knihy městského důchodu (Hauptbücher)
- 2) pokladní deníky městského důchodu (Rentgeldjournalle)
- 3) účetní rozvahy (Rentgeldrechnungen)

pomocné

- 1) konferenční knihy
- 2) peněžní aprobační knihy
- 3) pomocné knihy pro různý příjem a vydání
 - pozemková činže a robotní reluce
 - vydání na mzdách a platech
 - výkazy pohledávek důchodní pokladny
 - rozvržení pozemkové činže a robotní reluce
 - předpisné výkazy činží a pachtovného
 - inventáře (Rent Effecten Inventare)

knihy účtů podřízených důchodního účtu - peněžní

- rejstřík pivního účtu
- rejstřík rybničního účtu

- knihy vydání peněz a materiálu tesařům a zedníkům (Baubücher)
- rejstřík obilního účtu

4) knihy taxovního účtu

- hlavní knihy
- pokladní deníky
- účetní rozvahy
- předpisné taxovní knihy
- výkazy pohledávek taxovní pokladny
- taxovní kontrolní knihy

knihy účtů podřízených důchodnímu účtu - materiální

5) knihy skladištního úřadu

- hlavní knihy (Gewölbamtshauptbücher)
- účetní rozvahy (Gewölbamtsrechnungen)
- skladištní deníky (Natural und Material Journalle)
- aprobační knihy pro příjem a vydání v materiálu či naturáliích (Natural und Material Approbationsbücher)

6) knihy obročního úřadu

- hlavní knihy (Kastenamtshauptbücher)
- deníky (Schüttenbodenjournalle)

7) knihy lesního úřadu

- účetní rozvahy (Waldamtsrechnungen)
- deníky (Waldamtsjournalen)
- aprobační knihy pro příjem a vydání lesního úřadu
- zúčtovací rejstříky zpracovatelů dřeva
- zúčtovací knihy pro příjem a vydání dříví – podle revírů

d) ostatní účetní knihy

- výpočty užitků města před a po raabizaci, vyúčtování robotní reluce a poddanské činže před a po provedení raabizace

e) knihy účtující majetek ve správě města

1) zádušní registra

2) kostelní účty

- hlavní knihy
- pokladní deníky
- aprobační knihy
- rejstříky pohledávek kostelní pokladny

3) knihy chudinského ústavu

- hlavní knihy
- pokladní deníky
- aprobační knihy

4) knihy sirotčího úřadu

- hlavní knihy
- pokladní deníky
- knihy pohledávek sirotčí pokladny

- aprobační kniha pro příjem a vydání sirotčího úřadu
- 5) knihy městského špitálu
 - hlavní knihy
 - pokladní deníky
 - aprobační knihy
 - knihy špitální pokladny

Příloha 2

KNIHY ÚŘADU SPRÁVCE KOMORNÍCH VSÍ (KAMERÁLNÍHO ÚŘADU)

Pořádací schéma

- a) knihy kontraktů pro komorní vesnice
- b) kniha dluhů a inventářů pro komorní vesnice
- c) kniha obligací pro komorní vesnice
- d) kniha kvitancí pro komorní vesnice
- e) kniha poručnických účtů
- f) kniha emfyteutických smluv
- g) urbář komorních vsí
- h) seznam poddaných (Manschaftsbuch)

Příloha 3

AM DOMAŽLICE – KNIHY PO ROCE 1850

Pořádací schéma

A Správní

Knihy zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady
 Knihy zápisů z komisí (odborů)
 Matrika měšťanů a kniha udělení měšť. práva

B Evidenční

Evidenční knihy domovského práva (vydané domovské listy, evidence příslušníků)
 Knihy vydaných povolení ke sňatku a vydaných pracovních a čeledních knížek
 Knihy vydaných stavebních povolení
 Evidence obyvatel
 Vojenská evidence (odvodní, doplňovací a branecké seznamy, losovní listy, seznamy voj. taxou povinných, ohlašovací knihy pobytu)
 Hospodářská, zdravotní a policejní evidence (přehledy tržních cen, knihy zdravotních prohlídek, trestní protokoly, evidence postrků, policejní služební knihy)
 Pozemková evidence obecná
 Evidence pozemkového majetku města (seznamy a inventáře)
 Knihy pro vnitřní potřebu úřadu (knihy úředních nařízení, konduitní kniha, knihy doručených výměrů, předávací a poštovní knihy)
 Knihy lesního úřadu

- knihy zápisů z lesních konferencí

- korespondenční knihy lesního úřadu
- knihy snímků
- popis hospodářské soustavy lesů, hospodářské plány, mýtné návrhy a výsledky těžby

C Účetní

I Základní

Hlavní knihy důchodu

Pokladní deníky důchodu

Účetní závěrky důchodu

Rozpočty

II Pomocné

Pokladní strazzy

Nájmy (rejstříky nájemců, zúčtovací knihy nájemného z budov)

Zúčtovací knihy pro příjem dávek a poplatků

Deníky služného a výslužného, výkazy mezd, knihy vydání na tesařské, zednické a nádenické práce

Pomocná kniha pro vydání obce na daních

Inventáře a pomocné hl. knihy dlouhodobých půjček

Protokoly a deníky depozit

Inventáře obecního jmění

Hnanecké rejstříky (vydání obce na hnance)

Separátní měšťanská pokladna

- hlavní knihy
- pokladní deníky
- závěrky

Velkostatek Fuchsova Huť

- hlavní knihy
- pokladní deníky

Lesní úřad

- hlavní knihy
- peněžní deníky
- výroční mýtné plány, účetní knihy lesních výrobků,
- deníky příjmu a vydání dříví podle revírů, rejstříky
- prodeje a vydání dříví, číselné rejstříky příjmu a vydání dříví, výkazy zásob, rejstříky příjmu a vydání zvěře a ryb

Městský pivovar

- hlavní knihy
- pokladní deníky
- sborníky příjmu a vydání piva
- kontokorentní knihy pro příjem za odebrané pivo
- ostatní pomocné

Výdělečné městské podniky (lomy, cihelna, pískovna, jatka, obecní váha, plovárna)

- hlavní knihy
- pokladní deníky
- závěrky
- zásobníky materiálu

Ostatní podniky (elektrárna, vodárna, kanalizace)

- hlavní knihy
- pokladní deníky a pomocné pokladní deníky

III Knihy účtující majetek, který město spravuje – Fondy, nadace, patronát, daně

Záduší

- hlavní knihy
- pokladní deníky

Chudinský ústav

- hlavní knihy
- pokladní deníky
- závěrky
- pomocné knihy

Nadace

- zpočátku samostatné účetní knihy pro jednotlivé nadace, pak společné hlavní knihy a pokladní deníky

Fond pivního krejcaru

- hlavní knihy
- pokladní deníky
- závěrky

Špitální fond

- hlavní knihy
- pokladní deníky

Penzijní fond

- hlavní knihy

Městský chudobinec

- hlavní knihy
- pokladní deníky

Městský chorobinec

- hlavní knihy
- pokladní deníky

Sirotčinec

- hlavní knihy
- pokladní deníky

Školský plat

- předpisné knihy školního platu
- pokladní deníky

Daně

- předpisné knihy daní
- kontokorentní knihy pro příjem na daních

Osobní fond kardinála Josefa Berana v plaském archivu

Martina Matušková

Ve Státním okresním archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích je mezi deseti osobními fondy uložen i vzácný archivní materiál - Osobní fond Josef Beran. Vypovídá o významné české osobnosti 20. století, prvními roky svého života spjaté s naším regionem.

Josef Beran se narodil 29. prosince 1888 v Plzni. Vyrostl v učitelské, národnostně uvědomělé a hluboce věřící katolické rodině jako prvorozený syn Josefa a Marie, roz. Lindauerové. Základní i střední vzdělání získal v Plzni. Po absolvování gymnázia odešel do Říma, kde studoval na papežské Lateránské univerzitě filozofii a teologii (1907 – 1911). Do semináře vstoupil 31. října 1907. Na kněze byl v Římě vysvěcen 10. června 1911 a v roce 1912 dovršil studia doktorátem teologie.

Po návratu do Čech nastoupil na své první kaplanské místo v Chyších na Žluticku. Od ledna 1914 do vypuknutí války působil v Praze na Proseku a pak v Michli. Zde přibyla k jeho kaplanským povinnostem péče o hluchoněmé v Útulku sv. Josefa v Krči. Od roku 1917 působil dvanáct let jako katecheta a pedagog na učitelském ústavu školských sester U sv. Anny v Praze na Novém Městě v Ječné ulici a v r. 1925 se stal ředitelem všech řádových škol.

V r. 1928 začal přednášet jako suplent a od r. 1929 jako asistent pastorální teologii na teologické fakultě Univerzity Karlovy, kde se r. 1932 v tomto oboru stává docentem. V letech 1932 – 1942 byl rektorem pražského arcibiskupského semináře v Dejvicích a v r. 1934 byl jmenován mimořádným profesorem pastorální teologie na TF UK v Praze. V tomto období byl činný i publicisticky a literárně. Vydal několik děl z oboru pastorální teologie. V r. 1927 byl jmenován arcibiskupským notářem a jako rektor arcibiskupského semináře skutečným arcibiskupským konzistorním radou. Za zásluhy o církev mu papež Pius XII. udělil čestný titul monsignore, papežský komoří.

Po atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha byl 6. června 1942 nacisty zatčen, vězněn na Pankráci a v Terezíně a od září 1942 v koncentračním táboře Dachau, kde skoro zázrakem přežil tyfové onemocnění a dočkal se konce války. Jeho morální pevnost a optimismus mu vynesly vysokou autoritu mezi spoluvězni. 29. dubna 1945 Dachau osvobodili Američané a Josef Beran se vrátil do Prahy. Po obnovení činnosti vysokých škol působil opět jako rektor semináře. V roce 1946 se stává řádným profesorem s platností od 1. května 1939.

Papež Pius XII. 4. listopadu 1946 Josefa Berana jmenoval pražským arcibiskupem, byl tak obsazen od roku 1941 osiřelý pražský stolec po zemřelém pražském arcibiskupovi Karlu kardinálu Kašparovi. Biskupské svěcení přijal v neděli 8. prosince v katedrále sv. Víta, světitelem byl pražský nuncius Saverio Ritter, spolusvětiteli královéhradecký biskup Mořic Pícha a pražský světící biskup Antonín Eltschkner. Slavnosti se tehdy zúčastnila i vládní delegace v čele s premiérem Gottwaldem.

První roky Beranova episkopátu jsou spojeny se dvěma významnými událostmi. V srpnu roku 1947 proběhly při příležitosti 950. výročí mučednické smrti sv. Vojtěcha důstojné oslavy, kdy světcovy ostatky putovaly po českých a moravských diecézích. K další historické události došlo 2. února 1948 na Slovanském ostrově v Praze, kde se poprvé v našich dějinách uskutečnilo společné ekumenické shromáždění zástupců kněžstva a věřících všech křesťanských církví, kterému arcibiskup Beran předsedal a v závěru přečetl společný manifest.

Své protikomunistické stanovisko k únorovým událostem 1948 uveřejnil právě v den vyvrcholení vládní krize 25. února v článku v Lidové demokracii a Svobodných novinách. Nadepsal jej dnes již téměř legendárními slovy „Nemlč arcibiskupe, nesmíš mlčet!“.

Po návratu z Dachau (1945)

Záměček v Radvaně, místo internace v l. 1964-1965

V pracovně arcibiskupského paláce (1946-1951)

Od počátku svého episkopátu byl arcibiskup Beran konfrontován s nastupující komunistickou mocí. Nejprve svolil k ústupkům. Dne 14. června 1948 vyhověl, a to za příslib zachování církevního školství, žádosti předsedy komise pro církevní záležitosti a ministra spravedlnosti Alexeje Čepičky, aby při příležitosti volby Klementa Gottwalda prezidentem republiky vykonal za přítomnosti významných komunistických činitelů v chrámu sv. Víta slavnostní Te Deum. Brzy se však přesvědčil, že komunistickému režimu nejde o dohodu a soužití s církví, ale o její kapitulaci před totalitou.

Napětí mezi církví a komunistickým režimem postupně narůstalo, zejména když byla v červnu 1949 ustavena tzv. Katolická akce. Na slavnost Božího těla, 19. června, arcibiskup Beran v katedrále sv. Víta varoval shromážděné před tímto komunisty organizovaným hnutím. Režim měl však připravenou rozsáhlou provokační akci, kdy vybraní funkcionáři přerušovali metropolitu křikem a pískáním, nakonec ho donutili opustit kazatelnu i chrám. Ještě téhož dne obsadila Státní bezpečnost úřad arcibiskupství, rezidenci postavila pod dohled a arcibiskupovi zakázala opustit palác. Tak začala Beranova patnáct a půl roku trvající internace. V arcibiskupském paláci setrval do 7. března 1951, kdy byl tajně převezen mimo diecézi. Nejprve byl střežen (od 7. 3. 1951) v arcibiskupském zámečku v Roželově u Rožmitálu, pak (od 24. 3. 1951) v Růžodolu u Liberce, dále (od 17. 4. 1953) v Myštěvsi u Nového Bydžova a posléze (20. 12. 1957 – 4. 10. 1963) v Paběnicích u Čáslavi. Poté byla internace změněna na nucené vyhnanství (5. 10. 1963 – 17. 2. 1965), které trávil v charitativních domovech nejprve (od 5. 10. 1963) v Mukařově u Říčan a (od 2. 5. 1964) v Radvanově u Mladé Vožice. V této době, kdy mu byl bez soudního rozsudku a bez možnosti obrany či odvolání znemožněn nejen výkon jeho úřadu, ale i svobodný pohyb a styk s veřejností, se věnoval psaní životopisů českých světců, zejména tehdy blahoslavené, dnes již svaté Anežky české a sv. Vojtěcha.

25. ledna 1965 byla uveřejněna zpráva, že byl arcibiskup Beran jmenován kardinálem. Sv. stolec se pokoušel prostřednictvím svého zástupce Agostina Casaroliho s pražskou vládou dojednat, aby bylo Beranovi povoleno odjet do Říma. Praha nakonec svůj souhlas dala, avšak s podmínkou, že se již nevrátí a zůstane v Římě jako kuriální kardinál, na což pražský metropolita s těžkým srdcem přistoupil.

Do Říma odletěl 19. února 1965. Byl zde trvale ubytován na bohoslovecké koleji Nepomucenum, která byla postavena pro studenty teologie z Československa. V exilu navzdory svému vysokému věku a zdravotním potížím zastal mnoho věcí. Zúčastnil se ještě posledního, čtvrtého, zasedání II. vatikánského koncilu v září 1965, na němž pronesl projev na obhajobu náboženské svobody. Navštívil krajany skoro ve všech zemích Evropy, podnikl cestu do USA a Kanady. Neobvyklého ocenění se mu dostalo ze strany indiánů, příslušníci kmene Čipevajů ho jmenovali čestným členem svého kmene. Při té příležitosti byl ozdoben členkou z orlích per a také novým jménem – Jasně nebe Čipevajů (Chippeway Clear Sky). V Římě Josef Beran založil České náboženské středisko Velehrad a z darů, získaných zejména od českých exulantů, zakoupil a dal přestavět dům v současnosti známý jako Poutní dům kardinála Berana Velehrad na via delle Fornaci. Velkými pomocníky mu byli jeho dva sekretáři – od roku 1965 ThDr. Jaroslav Škarvada, dnes emeritní pražský světicí biskup a titulární biskup litomyšlský, od roku 1966 ještě ThDr. Jiří Skalický.

V létě 1968 při návštěvě Německa mu lékaři ve stuttgartské nemocnici zjistili rakovinový nádor. Byť se kardinál 5. srpna podrobil operaci, nikdy se již plně neuzdravil. 17. května 1969 umírá. Beranův pohřeb se konal 22. května ve svatopetrské bazilice v blízkosti oltáře, zasvěceného sv. Václavovi. Po zádušní mši svaté, kterou sloužil pražský administrátor biskup František Tomášek, vykonal pohřební obřady sám papež Pavel VI. Josef Beran je jediným Čechem, jehož ostatky jsou uloženy v kryptě svatopetrského chrámu. Pochován byl v mariánské kapli, nedaleko hrobu sv. Petra.

A nyní již k archivnímu fondu Beranovy pozůstalosti. Osobní fond je uložen na základě smlouvy o úschově a má dva vlastníky. První část je majetkem Plzeňského biskupství a do Plas byla převezena z ledecké fary v červenci a září roku 2000 spolu s písemnostmi Farního úřadu Ledce.

Smlouvu o úschově v roce 2002 podepsal P. Ireneusz Figura, administrátor excurrento ledecké farnosti. Dokumenty před svým odjezdem do Říma v roce 1965 totiž předal Josef Beran své sestře Marii, provdané Kavínové. Ta často navštěvovala ledecký kostel, a tak po její smrti tento materiál na konci 80. let 20. století její manžel daroval Farnímu úřadu Ledce do rukou P. Františka Kliky. Druhou část okresnímu archivu v Plasích svěřila v prosinci roku 2005 opět na základě depozitní smlouvy Danuše Brabcová-Kavínová, vnučka jeho již zmíněné sestry Marie. Celková metráž fondu činí 0,43 bm, z toho část materiálu v majetku Plzeňského biskupství 0,33 bm a archiválie v držení Danuše Brabcové 0,10 bm.

Část ve vlastnictví Biskupství plzeňského.

Ze životopisného materiálu se ve fondu dochovala pojistka, kterou Josef Beran uzavřel u Zemské životní pojišťovny Markrabství moravského v roce 1913, vypovídá o prvním Beranově kaplanském působení v Chyších na Žluticku.

Dále jsou zde zastoupeny tisky jeho vědeckých prací teologických a historických, které vydal především v době, kdy působil na bohoslovecké fakultě Univerzity Karlovy – „Mešní liturgie v pražských liturgických knihách 13. – 16. stol.“ (1931), „Suggesce a zázraky Kristovy“ (1919), „Psychologie a zpovědnice“ (1929), „Karel IV. a blahořečení Anežky Přemyslovny“ (1933).

Ve fondu jsou obsaženy také rukopisy uměleckých literárních prací Josefa Berana, které dosud nebyly publikovány a o kterých se patrně ani mezi odbornou veřejností neví. V roce 1932 sepisuje beletristickou práci o Matce Kristově a jejím působení mezi apoštoly po Ježíšově smrti „Maria – učitelka evangelistů“. Věnuje ji své téměř o 17 let mladší sestře Marii, provdané Kavínové: „Maruško, přijmi k svému svátku tento dárek v upomínku na ony drahé chvílky, kdy jsme spolu čítali Nový zákon...“ O rok později zpracovává román „Tři na jednoho. Kdo z koho?“. V roce 1935 Marii věnuje „Tři vánoční bajky“ (Vnadidlo. Soucít? Hodnota.). V roce 1936, u příležitosti 100. výročí předčasné smrti Karla Hynka Máchy, vzdává úctu velkému českému básníkovi 19. století dílkem „Máchova duše“. Další prozaické práce ve fondu jsou nedatované - drobné rukopisné povídky „Maria a Verdi“, „Maria a Smetana“, „Maria a Chopin“ nebo „Alžběta, Salome a Maria“. Nedatovaný je i román z kněžského prostředí „Bethanie nebo Nazaret“, dochovaný v rukopise i strojopise. Zabývá se úlohou farské hospodyně v kněžské domácnosti.

Josefu Beranovi byl blízký i dramatický žánr. Sepsal několik divadelních her, např. „Byl první máj“, „Napravený Slávek“ s podtitulem „Dobro vítězí“, drama „Prokleta“, příběh mladé dívky Marie, která touží opustit dráhu učitelky a plně se věnovat divadlu. Zálibu původce fondu ve dramatickém díle Johanna Friedricha Schillera dokládá Beranův opis Wilhelma Tella z r. 1804.

Dochovaly se rovněž Beranovy rukopisné poznámky z exercicií (duchovních cvičení), které absolvoval těsně před biskupským svěcením, a to 25. listopadu – 2. prosince 1946. Ve fondu jsou dále obsaženy četné články, promluvy, pastýřské listy tištěné i ve strojopise, z let 1945 – 1948.

Součástí fondu je bohatá sbírka fotografií, celkem 333 kusů, z let 1933 - 1948.

Samostatnou skupinu tvoří osobní portréty z let 1940 – 1948. Můžeme zde vidět Josefa Berana v roce 1940, dva roky před zatčením nacisty, ale také krátce po návratu z Dachau v roce 1945, později ještě coby pražského arcibiskupa.

Jedinečný je soubor 11 fotografií z května 1945. Josef Beran přijíždí do arcibiskupského zámečku v Dolních Břežanech, kam byl během války seminář z Dejvic přestěhován. Paradoxně je oblečen do esesácké uniformy, kterou dostal od Američanů, na hlavě měl „rádiovku“ s trikolórou. Jiný oděv v těch dnech totiž ještě neměl. Je zachycen při veřejném projevu a vítání s bohoslovci.

Těžiště sbírky tvoří především fotografie z let 1946 – 1948, kdy coby pražský arcibiskup objížděl farnosti, zejména pražské arcidiecéze, u příležitosti nejrůznějších událostí – kněžských svěcení, primicí, pohřbů, křtů, svěcení kaplí a břimování. Rovněž se zúčastnil svěcení biskupa

řeckokatolické církve v Prešově v roce 1947. Jednadvacet fotografií dokumentuje návštěvu Kralovic a sousední Mariánské Týnice, bývalého probošství plaského kláštera a významného poutního místa, 31. srpna 1947. Pout' za účasti Josefa Berana byla jedna z nejslavnějších a sešlo se tehdy nevídané množství lidí. Dochovaly se i fotografie ze slavnostního večera pořádaného v pondělí 28. prosince 1948 na počest Beranových 60. narozenin ve Smetanově síni Obecního domu v Praze.

K ilustračnímu materiálu řadíme také články o kardinálu Beranovi, které vyšly v nejrůznějších farních věstnících, ale i v zahraničním tisku.

Část ve vlastnictví Danuše Brabcové

Ve druhé části fondu je zastoupena především korespondence. Tato obvykle badatelsky nejvyužívanější část osobních fondů je neobyčejně cenným pramenem k poznání osobních styků původce fondu, prostředí, v němž žil, odráží jeho názory, pocity, zájmy a aktuální problémy. Korespondence adresovaná Josefu Beranovi pochází z let 1963-1964, kdy byl internován v Radvanově. Jedná se o pozdravy blízkých lidí – rodinných příslušníků, přátel, řádových sester – z nejrůznějších míst Čech. Objevuje se zde i jeden pohled ze Švýcarska od P. A. Bernáčka z roku 1964 se zajímavým textem: „Svobodný svět Vás pokládá stále za skutečné biskupy – pastýře trpící katolické církve v ČSSR. Věříme, že vláda v Praze, která v cizině mluví o toleranci a úctě k náboženství, změní svůj postoj k Vám a přijedete příští rok do Říma na koncil!“

Druhou skupinu tvoří korespondence Josefa Berana adresovaná rodině Kavínových, a to především synovci Karlu Kavínovi, v letech 1948 – 1968. Jedná se celkem o 35 pohlednic – z Radvanova arcibiskup zaslal pouze 4, zbylých 31 z nuceného exilu. Ještě v Radvanově dodává své rodině optimismus: „Jen když v duši je teplo a blaho. To je víc, než kdyby v přírodě slunko zářilo, ale duši by svírala sklíčenost a bol.“

Rodině se ozývá také hned druhý den po přiletu do Říma, 20. února 1965: „Šťastně jsem dojel, zdrav a klidný.“ Na jednom z pohledů popisuje i první vánoční svátky strávené v Římě v roce 1965: „První zas Vánoce římské – vzpomínal jsem mnoho na vlast! O půlnoci jsem měl zde v kapli mši svatou s koncelebrací 6 zdejších velebných pánů. Nakonec se zpívalo Narodil se Kristus Pán. Ráno v osm hodin jsem měl tichou mši svatou, druhou v mé kapli zde, a večer v 6 hodin jsem měl mši svatou zase koncelebrovanou se 6 kněžími v nedaleké farnosti zasvěcené Narození Páně. Kostel moderní, ale rozumně moderní, veliký, lidí bylo, že se ani všichni nevešli. Na Svatého Štěpána odpoledne jsem jel k hrobu sv. Štěpána v bazilice sv. Vavřince, pak k Panně Marii, kde jsou zbytky jesliček – spíš kolébky Ježíškovy – a pak do baziliky sv. Jana v Lateráně...“

Josef Beran v nuceném exilu nezahálel, navštěvoval krajany v různých částech světa a své rodině zaslal pozdravy z většiny podniknutých cest – z Francie, Norska, Malty, Ameriky... Po 15 letech, která strávil v ústraní v modlitbě a kontemplaci, je plně vyčerpán. V červnu 1965 píše: „...Jsem stále na roztrhání...“ O dva roky později: „Jsem díky Bohu zdrav, ale zaměstnán přes hlavu...“ Na některých lístcích se objevuje čistě jen: „Vzpomínám a žehnám. Josef“. Na víc neměl čas.

Kardinál Beran nezapomíná ani na své rodné Plzeňsko a místní lidi. V říjnu roku 1968, již nemocný a po náročné operaci, píše domů: „Pozdrav z Mariánské Týnice velmi potěšil. Pán Bůh zaplať i dobré Růžence Vávrové.“

Jinak své nejbližší často oslovuje: „Moji drazí, zdravím Vás všechny a líbám od nejmenšího k největšímu a nejmladšího k nejstaršímu...“ Nikoho nechce vynechat, nikoho nechce opomenout. Podepisuje se mnoha způsoby, nejčastěji však Pepa, strýc Pepa, Pepa kardinál, ale i Josef kardinál Beran, arcibiskup pražský.

V části fondu, která je majetkem Danuše Brabcové, je uložen i soubor 24 fotografií z let 1947 – 1969. Jedna fotografie, jedná se o kvalitní kopii, je z pohřbu Beranovy matky v lednu roku 1947, kdy poprvé navštěvuje Plzeň jako pražský arcibiskup. Sedm fotografií pochází z roku 1964

z Beranova pobytu v Mukařově u Říčán. Je zde zachycen s brněnským biskupem ThDr. Karlem Skoupým a řádovými sestrami – dominikánkami. Několik fotografií dokumentuje i pohřební obřady v květnu 1969 – vystavené tělo zemřelého na katafalku, pohřeb a výkrop rakve papežem Pavlem VI. a zádušní mši za Josefa Berana v chrámu sv. Víta v Praze.

Z ostatního dochovaného ilustračního materiálu stojí za zmínku čestná vstupenka na biskupské svěcení v roce 1946, úmrtní oznámení nebo poděkování Františka Tomáška, apoštolského administrátora pražského, za projevy soustrasti.

Josef Beran byl výjimečnou osobností. Dokládá to i skutečnost, že v roce 1991 mu udělil prezident Václav Havel nejvyšší státní vyznamenání, Řád TGM I. třídy, in memoriam. Začátkem dubna 1998 byl také slavnostně zahájen proces jeho blahorečení.

Dotace dvou urbářů fondu Velkostatek Defurovy Lažany

Jakub Mírka

Předmětem tohoto příspěvku jsou dva urbáře fondu Velkostatek Defurovy Lažany, pocházející ze 17. stol., a snaha o jejich co nejpřesnější dataci. Podle Soupisu západočeských urbářů z roku 1993 je jeden kladen asi do roku 1654 a druhý pak do roku 1655. Když však jejich obsah srovnáme s údaji o statku Defurovy Lažany (v té době jen „Lažany“) v berní rule, které pocházejí z 2. září 1654, zjistíme, že rozdíly mezi urbáři a berní rulou jsou příliš veliké na to, aby mohly být časově takřka totožné. Proto je třeba zjistit, z jakého období urbáře skutečně pocházejí.

Na začátek bude velice užitečné učinit exkurz po majitelích statku ve sledovaném období, přičemž budou zmíněny i některé zásadní písemnosti, důležité pro srovnání s urbáři.

Roku 1615 prodal Adam Pikhart ze Zeleného Oudolu statek Lažany Fridrichovi Švihovskému z Rýzmburka a Švihova. Po jeho smrti byl roku 1630 dílčí cedulí statek rozdělen mezi jeho dva syny, Petra Voka a Ferdinanda Václava. Dílčí cedule jakožto starší z nich vyhotovil Petr Vok. Zděděné pozemské statky v ní byly rozděleny na dva díly. K prvnímu dílu, který připadl Ferdinandu Václavovi, patřily Nalžovy, Neprachovy a Čejkovy. K druhému dílu pak náležely panství Příchovice s Přešticemi a statek Lažany. Ty získal Petr Vok, který na Příchovicích a Přešticích samostatně hospodařil již od roku 1623. Dílčí cedule pro tento druhý díl se dochovala a nyní je součástí fondu Velkostatek Dolní Lukavice. V deskách zemských jsou pak zaneseny dílčí cedule pro díly oba (DZV 309 T 8, V 23). Byly do nich však zapsány až roku 1655. V dílčích cedulích jsou popsány zámek Nalžovy, tvrze v Čejkovech, Příchovicích a Lažanech a jednotlivé dvory a k nim náležející polnosti, louky, rybníky a lesy. Dále jsou uvedeni jednotliví hospodáři a jejich platy jiřsko-havelské, vánoční, odváděné slepice, vejce, roboty atd.

Roku 1642 zemřel Petr Vok Švihovský, když krátce předtím sepsal závěť, jež byla rovněž zanesena do desek zemských (DZV 147 N 5). Odkazuje v ní Příchovice, Přeštica a Lažany svým dvěma synům, šestnáctiletému Bedřichu Kašparovi Eusebiovi a dvanáctiletému Ferdinandu Karlovi, kterému připadl právě statek Lažany. Poručníkem nad svými nezletilými syny a dcerami Eliškou Johanou (13 let) a Evou (1, 5 roku) ustanovil Petr Vok svého bratra Ferdinanda Václava.

Roku 1657, po smrti bezdětného Karla Ferdinanda, byl dále dělen na tři díly i statek Lažany. Ve fondu se nám dochovala dílčí cedule pro druhý díl z 20. července 1657, kterou jakožto nejstarší dědička (ve jménu svých nezletilých dcer) sestavila paní Marie Monika Švihovská rozená Valdštejnová, vdova po Bedřichu Kašparovi Eusebiovi, která v té době seděla též na Příchovicích a Přešticích. Dalšími dvěma dědičkami byly dcery Petra Voka a tedy sestry Ferdinanda Karla Eliška Johana a Eva. K tomuto druhému dílu patřily dvůr Radice a vsi Žďár, Plichtice a části Nekvasov a Velenov. Tato dílčí cedule je jedinou ze zmiňovaných písemností, která byla psána německy.

Marie Monika zemřela roku 1666. V revizitačním protokolu berní ruly z roku 1676, který je rovněž ve fondu velkostatku uložen, je jako majitelka celého statku uvedena nejmladší ze tří dědiček Eva z Heisensteinu rozená Švihovská.

Nyní přistoupíme k samotné dataci urbářů. Začneme tím, který je datovaný do roku 1655, neboť zde je problém časového rozsahu mnohem jednodušší a průkaznější. Na začátku urbáře je psáno: *“V kvaternu památným druhým měděným léta 1655ho v auterý po neděli Judica, to jest 16. dne Martii. V. 23”* Tento text však značí pouze datum vkladu do zemských desek, nikoli datum vzniku urbáře. Ten fyzicky vznikl až roku 1671 (v Soupisu západočeských urbářů uvedeno jako datum ověření správnosti), jak je uvedeno rukou písaře Jana Jiřího Wolbrama Brandolýnského na předposlední popsané straně. Na poslední popsané straně se pak nachází ověření správnosti opisu, pocházející z 24. ledna roku 1691 (*„Že tento vejpis s originálem z desk zemských vytaženým slovo od slova ve všech punctích a clausulích se srovnává to já podpisem mé vlastní ruky potvrzuji. Actum na cancelári Přích. Den 24 January 1691. Jan Ludvík Neumann (?) fojt (?)”*). Nejde však o opis celého vkladu do desek zemských, o kterém jsme hovořili výše, nýbrž jen o výpis pasáže, která se týká statku Lažany. Z ní pak ještě chybí ves Hnačov, která roku 1658 připadla k panství plánickému, a tak v době vyhotovení urbáře již ke statku nenáležela. Údaje obsažené v tomto urbáři se naprosto shodují s údaji uvedenými, jak v dílčí ceduli z roku 1630, tak s jejím vkladem do zemských desek. Dají se sice nalézt drobné odchylky, ale ty jsou vesměs způsobeny písařskou chybou. Např. v dílčí ceduli z roku 1630 i v deskách zemských je uvedeno jméno hospodáře Čmele, ale v tomto urbáři Cínek či Čínek. Další příklad objevujeme, když u Pavla Kováře z Nekvasov byl vynechán v urbáři úrok 25 vajec, který se rovněž nachází jak v dílčí ceduli, tak v deskách zemských. To znamená, že tento urbář původně datovaný do roku 1655 je vlastně roku 1671 provedený opis části zápisu v deskách zemských pocházejícího z roku 1655. Ovšem samotná dílčí cedule, která je předmětem tohoto zápisu, pochází z roku 1630. Vystává otázka, jak zapsat časový rozsah urbáře. Nejlogičtější se zdá použít datum fyzického vzniku a roky 1630 a 1655, kdy vznikly předlohy pro tento opis, použít jako priora. Zápis časového rozsahu by pak vypadal takto: (1630, 1655) 1671

Nyní je možné přistoupit ke zkoumání druhého urbáře. U něj je uvedeno, že jde o zlomek, pocházející asi z roku 1654. To, že je urbář uváděn jako zlomek, je zřejmě způsobeno tím, že začíná nadpisem ves Lažany a rovnou pokračuje výčtem úroků. Zrovna tak končí sumou platů vsi Hnačov, aniž by za ní bylo uvedeno jakékoli datum či podpis. Ve skutečnosti se s největší pravděpodobností nejedná o zlomek, ale o urbář celistvý, neboť jsou zde uvedeny všechny vsi statku Lažany, jejich obyvatelé i s úroky a za každou vsí též počet osedlých a celková suma jejich úroků. Oproti předešlému urbáři zde chybí popis dominikálu, tedy tvrze Lažany, dvora Radice a k nim náležejících polí, lesů, luk a rybníků. To však není nějaký mezi urbáři nevídaný jev. Z tohoto lze usoudit, že předchozí urbář byl určený přímo pro vrchnost jako jakýsi přehled o majetku a potvrzení vlastnických práv, zatímco tento druhý spíše pro přímé potřeby vrchnostenské kanceláře. Tomu nasvědčuje i fakt, že je v něm mnohdy opravováno. Byly zde zaznamenávány např. změny držitelů gruntů, úroků atp. Někdy dokonce tak radikálně, že oprava nebyla napsána vedle, ale původní zápis byl vyškrabán a přepsán. To nebylo zase tak neobvyklé, o čemž svědčí mnohé případy, kdy byl (např. v některých hospodářských instrukcích vrchnosti) takový postup přísně zakazován a trestán a nařizovalo se, aby změny byly zaznamenávány do zvláštních register. Další zvláštností tohoto urbáře je, že jej psali dva písaři. První zapsal ves Lažany, která se nachází na začátku, a dále vsi Plichtice a Hnačov, které jsou naopak na konci. Druhý pak všechny ostatní, které byly uprostřed urbáře. Vznikly tak vlastně dva sešity (jeden vnější a druhý vnitřní, prostřední), které byly posléze sešity dohromady. Rozdíl mezi těmito dvěma sešity lze pozorovat podle jiné barvy inkoustu a pak především z jistých rozdílů v písmu. Lze krásně pozorovat např. rozdíly v psaní písmen „w“ (první z písařů je psal jedním, zatímco druhý dvěma tahy) či velké „J“ (G). Rovněž u zkratky pro groše je vidět, že druhý písař „g“ důsledně zavíral, zatímco první je zpravidla ponechával otevřený. Nicméně vše nasvědčuje tomu, že obě tyto části vznikly ve stejnou dobu a dva písaři je psali pravděpodobně jen z důvodu rozdělení si práce či úspory času.

Jediným vodítkem pro dataci tohoto urbáře pak zůstává jeho porovnání s jinými písemnostmi statku Lažany, především pak s dílčí cedulí z roku 1630, na jejímž základě vznikl první urbář. Nejdříve se zaměříme na původní text, aniž bychom brali v potaz pozdější doplňky a opravy. Ten se téměř shoduje s dílčí cedulí. Je tomu tak zejména u vsí Kvášňovice, Žďár, Plichtice a Radice, kde se shodují jména sedláků, jejich úroky a suma těchto úroků je také dobře sečtena. Menší odchylku nacházíme u vsi Velenovy, která odváděla pouze jiřsko-havelské platy a slepice. Zde se až na dva případy opět shodují platy jednotlivých držitelů gruntů včetně jejich jmen. Výjimkou je Jakub Vondříčka, který se nachází pouze v tomto druhém urbáři. Vzhledem k tomu, že v urbáři i v dílčí ceduli jsou sumy platů jednotlivých vesnic stejné (až na dvě nepatrné výjimky nepřesahující 20 grošů), vysvitla naděje, že z tohoto lze vypožorovat, který z těchto dokumentů vznikl dříve. Když totiž v jednom z nich vypadl jeden hospodář, musel být součet jiřsko-havelských platů odlišný. U toho, ve kterém by se tento součet platů rovnal výsledné sumě, by se dalo předpokládat, že byl původní. V tom druhém by pak byla jen mechanicky opsána suma platů, aniž by byla vzata v potaz provedená změna u jednotlivých držitelů gruntů. Bohužel, když byly všechny platy pečlivě sečteny, neshodoval se se sumou platů uvedenou za vsí ani jeden. Podobně tomu bylo i u vsí Lažany a Nekvasovy, kde už jsou rozdíly v držitelích gruntů podstatně výraznější. Vždy se součty jiřsko-havelských platů u urbáře i dílčí cedule lišily, ale ani jednou se neshodovaly se sumou uvedenou za vesnicí. I u ostatních úroků se často setkáváme se stejným jevem. Zdá se, že zde musel být ještě nějaký třetí, nám nedochovaný pramen, z něhož se při tvorbě urbáře a dílčí cedule vycházelo. V novém urbáři, resp. dílčí ceduli, pak nejspíše byly zaznamenány faktické změny u jednotlivých gruntů, ale suma platů byla pouze mechanicky opsána z tohoto původního pramene. Nelze totiž předpokládat, že by šlo o početní chyby. Za prvé by jich bylo příliš mnoho a za druhé se čísla mnohdy neshodují ani u počtů slepic, které není nikterak těžké sečíst. Jednou možností je, že nejdříve byl vytvořen na základě staršího pramene jeden z těchto dvou dokumentů a na jeho základě pak ten další. Druhá možnost je, že urbář i dílčí cedule vznikly na základě tohoto staršího pramene, ovšem nezávisle na sobě. Každopádně je jisté, že mezi oběma dokumenty je silná spojitost. Toto tvrzení podporuje i fakt, že pořadí gruntů je vesměs stejné, a především pak skutečnost, že některé formulace vět jsou téměř totožné.

Pokud přijmeme stanovisko, že nelze určit, zda jeden z těchto dokumentů byl přímou předlohou pro ten druhý, zbývá rozhodnout, zda není možné zjistit jejich porovnáním, který z nich je starší. Nacházíme poměrně značný počet rozdílů mezi urbářem a dílčí cedulí, které mohou vzbuzovat různé domněnky, ale zásadní se zdá být jedna věta napsaná u vsi Plichtice. V dílčí ceduli zní: *“Jan na chalupě neplatí žádného auroku až posavad při vůli vrchnosti se zanechává.”* U urbáře pak zní takto: *“Jan na chalupě neplatí žádného auroku, až posavad to při vrchnosti vůli druhého dílu se zanechává.”* Zde je důležitá zmínka o druhém dílu. Vzhledem k tomu, že Fridrich Švihovský koupil Lažany roku 1615 a od té doby se statek nijak nedělil, lze předpokládat, že se jedná o vrchnost druhého dílu právě podle dílčí cedule z roku 1630. A urbář by neměl spadat ani do roku 1615 či o něco málo dříve, protože v té době se statek Lažany podle berní ruly přiznával z 13 osedlých, což naprosto neodpovídá údajům uvedeným v urbáři. Z toho logicky vyplývá, že urbář s největší pravděpodobností pochází nejdříve z roku 1630 nebo z doby mladší, která však nejde odhadnout. Protože však zhruba odpovídá faktickému stavu z roku 1630 a počet shod s dílčí cedulí z roku 1630 (a tím pádem i s deskami zemskými a prvním urbářem) vysoko převyšuje množství rozdílů, je možné stanovit za spodní hranici rok 1630, který je však třeba dát do hranatých závorek, protože tento údaj není zcela jistý.

Jak bylo již dříve uvedeno, v druhém urbáři se nachází mnoho oprav a doplnění. Ty jsou tak velkého rázu a tak systematicky činěné, že je třeba zahrnout je do časového rozsahu. U mnohých z nich lze jen těžko rozpoznat, z jakého roku přesně pocházejí, ovšem zdá se, že není zase tak těžké určit horní hranici časového rozsahu. Ve fondu Velkostatek Defurovy Lažany se nalézá dílčí cedule z roku 1657, o níž už jsme se zmínili výše, ve které je statek Lažany rozdělen na tři díly. Tato dílčí cedule je pak pro druhý díl. V urbáři jsou za jmény držitelů gruntů z roku 1630 uvedena jména držitelů nových. Ta se téměř bezvýhradně shodují se jmény sedláků uvedených v této dílčí ceduli.

V urbáři je pak u vsi Velenovy, která byla rozdělena mezi všechny tři díly, vepsána příslušnost sedláků k jednotlivým dílům. To znamená, že vpisky byly s největší pravděpodobností učiněny právě při příležitosti dělení statku. Nedá se předpokládat, že by byly pozdějšího data, protože roku 1658 byla vesnice Hnačov připojena k Plánici. O tom však není v urbáři ani zmínka. Kdyby se do něj zapisovalo ještě roku 1658 či později, určitě by byl Hnačov buď přeškrtnut, nebo by o tom byla učiněna nějaká poznámka. Vždyť např. v prvním urbáři, který byl fyzicky sepsán roku 1671, už Hnačov vůbec není, i když v deskách zemských i v dílčí ceduli z roku 1630 u statku Lažany zapsán je. Vrchnost prostě nepotřebovala, aby tam byla zapsána ves, která už jí nepatří. Proto se jeví nejlepším stanovit časové rozmezí u druhého urbáře takto: [1630] – 1657.

S probíhající inventarizací dosud nezpracovaných fondů a s tím spojeným podrobnějším zkoumáním písemností se bude možná muset udělat více změn v jejich dataci. To ovšem nikterak nesnižuje dříve vykonanou práci, kdy bylo po předání archiválií státním archivům potřeba uspořádat jejich velké množství v poměrně krátkém časovém úseku.

Sokol Přeštice

Michal Peleška

Ačkoli ke skutečnému založení Sokola v Přešticích došlo až teprve v roce 1887, snahy o uskutečňování sokolských myšlenek se ve městě objevily již dříve. Z tohoto pohledu bylo nejdůležitější působení bývalého cvičitele pražského Sokola a přímého Tyršova odchovance JUDr. Josefa Chlumeckého. JUDr. Chlumecký přišel do Přeštic v roce 1883 na soudní praxi a z jeho iniciativy došlo k dvoutýdenním pravidelným cvičením. Jednalo se však o aktivitu neoficiální, která navíc postupem času zanikla. K opravdovému založení místní jednoty tedy došlo až ve zmíněném roce 1887.

K hlavním iniciátorům založení nové jednoty patřili vedle JUDr. Chlumeckého JUDr. František Liebl a Emanuel Jířík. První ustavující schůze se konala 24. července 1887. Starostou Sokola byl zvolen Karel Naxera, náčelníkem Josef Chlumecký. Na další schůzi 11. srpna 1887 bylo usneseno přistoupení jednoty k Plzeňské župě. Jelikož v tomto období došlo v Přešticích k dokončení nové školní budovy, sokolům bylo umožněno využívat tammích tělocvičných prostor.

Aktivita nového spolku zdárně pokračovala a v lednu následujícího roku byl uspořádán první sokolský ples. V rámci schůze 25. dubna 1888 bylo mj. usneseno pořízení vlastního výletního praporu.

Ve spolcích obecně příznivém prostředí, v dlouhé době, jež předcházela I. světové válce, se sokolská jednota v Přešticích dále úspěšně rozvíjela a kromě cvičení pořádala výlety do blízkého okolí, kateřinské věnečky, šibřinky a večírek Chlumeckého.

Skutečnou pohromu (a jak čas ukázal, zdaleka ne poslední) představovalo pro sokolskou organizaci, stejně jako pro všechny zbylé oblasti života vypuknutí I. světové války. Cvičenci odcházeli hromadně do armády a činnost Sokola byla ze strany rakouských úřadů vážně omezována. Změn, jež nastaly v důsledku války, nebyla ušetřena ani přeštická školní tělocvična, proměněná na vojenský lazaret.

Prvořadým úkolem a hlavní událostí meziválečného období se stalo vybudování vlastní tělocvičny. 27. února 1919 byl sokolům radou města Přeštic věnován zdarma pozemek č. 394/2. V předcházejícím období, a to již v roce 1915, odevzdala jednota přeštické obci svůj stavební fond v aktuální výši 13 975 korun na zakoupení vhodného staveniště. Uvedená částka vzrostla k 30. červnu 1919 na 14 711 korun a plně pokryla náklady na zakoupení parcely č. 395 od obce.

Jednota se tak stala majitelem celého pozemku od školy k nádraží a její nově zvolený stavební odbor začal s plánováním výstavby vlastní sokolovny. Projekt byl z ekonomických důvodů rozvržen do dvou etap. Bylo rozhodnuto nejprve postavit biograf, který měl vydělat peníze na cvičební sál, šatny, kuchyni a restaurační část. Základní kámen ke stavbě byl položen 9. května 1920 a do základů byla vložena měděná krabice s pamětní listinou. Budování biografu pokračovalo neuvěřitelně rychle, takže již 10. října 1920 mohlo dojít ke slavnostnímu otevření. V roce 1922 bylo ve spolupráci s divadelním spolkem „Úhlavan“ pořízeno jeviště. Jako projekt konečného rozšíření sokolovny byl schválen návrh architekta Františka Krásného (mj. autora Tyršova domu v Praze). Stavební práce prováděné firmou František a Josef Siegl probíhaly od začátku června 1927. Ke slavnostnímu předání budovy došlo 9. června 1929. Celkové náklady stavby, a to včetně tělocvičného náradí, činily 817 259 korun.

Míst. osvětová komise v Přešticích

spolu se všemi tělovýchovnými, národními spolky a organizacemi

pořádá na počest velkého
zakladatele sokolstva

a jednotitele československé
národní síly

Dr. MIROSLAVA TYRŠE OSLAVU STÝCH NAROZENIN.

Pořad :

V sobotu 17. září 1932 v 18.30 hod. sraz všech účastníků v Rašínově třídě, odkud za doprovodu hudby O. S. H. Č., kap. Čubra, přivodíme na vrch k Žerovicům, kde začne pamětní Tyršův oheň. Při něm proslov.

V neděli 18. září 1932 o půl 10. hod. dopoledne na náměstí

slavnostní tábor,

na němž o významu Tyršově promluví Jos. Zď. Novotný. — Zpěvácký spolek „Skála“ zapře slavnostní sbory.

Spolky a organizace s prapory shromáždí se ve svých spolkových místnostech o 9. hod. a zařídí svůj odchod tak, aby včas se dostavily k zahájení tábora.

Občanstvo žádáme, aby v sobotu 17. září t. r. večer osvětlilo své pňbytky a 17. i 18. září domy ozdobilo prapory.

Celé období 1. republiky probíhalo ve znamení neobyčejně intenzivní sokolské činnosti. Je třeba uvést rok 1919 – založení sokolských odboček v sousedních obcích Oplotě, Horšicích, Borovech, později rovněž v Řenčích a v Dnešicích. Podstatná organizační změna nastala 20. prosince 1921, kdy byla Sokolská jednota v Přešticích na základě přípisu ČOS přidělena k župě Šumavské a Přeštice se zároveň staly sídlem III. okrsku. Rozsah i zaměření tohoto příspěvku bohužel nedovoluje podrobnější výčet a popis průběhu vlastních tělocvičných aktivit a dosažených sportovních úspěchů. Přesto považuji za nutné zmínit alespoň župní slet žactva v roce 1925 za účasti až 1400 dětí nebo oslavy 50 let založení jednoty v červenci 1937.

V době ohrožení republiky nacistickým Německem drželi sokolové dobrovolné hlídky a stále častěji organizovali akce branného charakteru nebo se na takových objevovali. Po odstoupení československého pohraničí na podzim 1938 sháněly sestry pomoc pro vysídlené v celostátní akci, tzv. „Babiččině komoře“. Německou okupací byla činnost Sokola nejprve postupně stále více omezována a v průběhu roku 1941 pozastavena, spolky rozpuštěny a jmění zabaveno. Sokolové byli jako odpůrci fašismu zatýkáni, odvlékáni do koncentračních táborů a popraveni. Konečně přišel rok 1945 a bývalí členové místní jednoty se aktivně podíleli na květnovém osvobození města.

Po skončení války se krátce navázalo na dřívější prvorepublikovou pilnou spolkovou práci. 5. srpna 1945 proběhlo slavnostní převedení sochy Sokola z domu bratra starosty Fialy, kde byla tato socha během války uložena, do sokolovny na její staré předválečné místo. Z poválečných veřejných vystoupení lze za zřejmě nejvýznamnější pokládat účast na XI. všesokolském sletu v Praze, který se uskutečnil v červenci 1948 a stal se vlastně jakousi protikomunistickou manifestací. Bohužel politický vývoj už byl v té době velmi nepříznivý. Sokolům bylo v září 1948 bráněno v účasti na pohřbu prezidenta Edvarda Beneše. Bylo jim přikázáno, aby se zúčastnili pouze tryzny ve městě, uspořádané městským akčním výborem Národní fronty. Za odepření poslušnosti byly vyvozeny tvrdé důsledky, spočívající v sesazení výboru, starosty a vyloučení 62 členů.

Název Sokol se v Přešticích používal až do roku 1953, kdy se změnil na DSO Slavoj, poté na Slavoj Přeštice a v roce 1969 došlo k přejmenování na TJ Přeštice. K oficiálnímu obnovení Sokola mohlo dojít až v září 1991, čímž se počala nová etapa existence přeštické jednoty.

Archivní fond Sokol – tělocvičná jednota Přeštice 1870 – 1954, uložený v SOKA Plzeň-jih se sídlem v Blovicích, představuje podstatný pramen pro historii místní sokolské jednoty. Jedná se o dosud nezpracovaný fond o celkovém rozsahu 1,10 bm, který tvoří 33 knih, 4 kartóny a 1 listina.

Mezi knihami jsou uloženy zápisy ze schůzí dochované v časovém rozsahu 1887 – 1932 (10 knih) a zápisy ze schůzí stavebního odboru 1919 – 1927 (1 kniha), představující důležitý pramen ke stavbě přeštické sokolovny. Dále jsou ve fondu obsaženy knihy evidenční, registraturní pomůcky a knihy účetní.

Obecně lze říci, že největší množství různorodého archivního materiálu uloženého v kartónech pochází časově z let 1918 – 1941. Vedle stanov a ročních zpráv v nich nalezneme například dokumenty ke stavbě sokolovny, prezenční listinu účastníků smutečního srazu 19. září 1937 k uctění památky zemřelého T. G. Masaryka, písemnosti týkající se pomoci českým uprchlíkům z pohraničí po Mnichovu – tzv. „Babiččiny komory“, dokumenty o pozastavení činnosti Sokola za nacistické okupace nebo seznam bratrů a sester umučených a zemřelých v koncentračních táborech během II. světové války. Zajímavý doklad především z výtvarného hlediska představují různé plakáty, pozvánky na plesy a pohlednice.

Jako jediná listina ve fondu Sokol – tělocvičná jednota Přeštice je v počítačové databázi PEvA vykazován dopis zakladatele Sokola Miroslava Tyrše z 19. října 1870. Vzhledem k tomu, že se jedná o dopis na čtyřech stranách formátu A 4, ve kterém dr. Tyrš jménem redakčního sboru podrobně informuje o přípravě nového sokolského časopisu, nelze tuto písemnost považovat

za skutečnou listinu v pravém slova smyslu. Domnívám se proto, že na základě výše uvedeného lze v rámci budoucího pořádání fondu předpokládat přeřazení Tyršova dopisu mezi korespondenci.

UNRRA na Rokycansku

Markéta Švecová

Druhá světová válka znamenala svým rozsahem a charakterem dosud nevídaný konflikt, na jehož konci vyvstala řada problémů a naléhavá potřeba pomoci. Jednu z forem podpory představovala mezinárodní organizace UNRRA (United Nations Relief and Rehabilitation Administration) vytvořená v roce 1943 koalicí protifašistických států. Její význam tkvěl ve stabilizaci poměrů v evropských státech, které by samy rozsah nápravy válečných škod nezvládly.

Stav pramenů týkajících se činnosti uvedené organizace ve vztahu k Československu není uspokojivý, neboť rozhodně nejsou celistvé a mají torzovitý charakter. Na jejich základě nelze sestavit skutečný a celkový přehled o působení organizace UNRRA, ale spíše jen přiblížit některé směry této pomoci.

K působení organizace UNRRA na Rokycansku nejvíce informací skýtá částečně přístupný fond ONV Rokycany, v němž se nalézají potřebné informace v zápisech z jednání rady ONV z let 1945 – 1952 a v kartonech číslo 12 a 185. Zápisy rady obsahují sdělení nadřízených orgánů o poskytnutí pomoci či rozhodování o udělení příspěvků jednotlivcům a obcím. Nejprínosnější je karton č. 185, jenž obsahuje materiály k vyúčtování pomoci UNRRA z let 1948 - 1949 a k obnově obcí tzv. brdské střelnice. Bohužel se jedná o velice torzovité informace, uložené zpřeházeně spolu se spoustou bezvýznamného materiálu. Nezpracovaný fond MNV Skočice obsahuje v malé míře žádosti obce o proplacení účtů z akce UNRRA či o povolené příspěvky ministerstva zemědělství z let 1949 – 1950, např. na strojní družstvo, ovocný sad, zřízení rybníků, obecní rozhlas, vybudování obecní váhy či opravu národní školy. Pamětní kniha z fondu Dvořák Antonín skýtá osobní pohled na akci UNRRA. Kvůli nezpracovanosti řady fondů MNV existuje možnost nalezení dalších informací.

Mnoho zmínek neposkytují ani obecní kroniky uložené v SOkA Rokycany. Bohužel některé jsou psány zpětně, což snižuje jejich vypovídací hodnotu. Několik je jich uloženo ještě v obcích, v jiných zase chybí sledované období. Ve výjimečných případech se v kronikách obcí objevují krátké zprávy o přidělení masových konzerv, arašídového másla, jižního ovoce a šatstva. O něco významnějším zdrojem jsou školní kroniky popisující stravovací a ošacovací akci na školách.

K zmapování pomoci organizace UNRRA na Rokycansku nelze v tomto případě využít regionální noviny, neboť deník „V Nový život“ vycházel pouze od května do podzimu 1945. Absenci místního deníku až do roku 1950 nemohou vyplnit západočeské deníky Pravda (deník KSČ) a Nový den (deník sociální demokracie), protože nepřináší informace přímo k Rokycanům.

Organizace UNRRA zaměřila svou pozornost na děti. V rámci pomoci jim poskytovala potraviny a šatstvo. V Obecné škole Bušovice bylo navrženo v roce 1945 pro mimořádnou výpomoc potravinami a ošacením ze zásilek UNRRA 14 dětí. Nemajetní žáci Měšťanské a obecné školy chlapecké v Radnicích obdrželi ve školním roce 1945/1946 v rámci ošacovací akce 87 kusů různých částí oděvů a 15 párů obuvi. Pro zdraví dětí mělo velký význam vyvařování na školách. Dne 1. 12. 1946 se začalo s podáváním polévek pro přespolní mládež v Obecné a měšťanské škole Mýto. Vyvařovalo se zde po 87 dní do konce dubna a průměrně bylo denně stravováno polévkou a párky 114 dětí. Stravovací akce probíhala ve školním roce 1946/1947 i v Měšťanské škole dívčí v Rokycanech. Od 24. 3. začaly přespolní žáčky dostávat polévku, přičemž ze 102 přihlášených

žákyň jich dostávalo 86 stravu zdarma. Vaření bylo smlouveno v hotelu Český dvůr. Vyvažování probíhalo také v Obecné a měšťanské škole Mýto a v rokycanských školách Měšťanské škole chlapecké, II. Měšťanské škole chlapecké, Měšťanské škole dívčí a gymnáziu. Celorepublikového sběru plechovek od zboží UNRRA se účastnili také žáci Obecné školy Újezd u Radnic (Sv. Kříže), kteří byli v červnu 1946 poučeni o významu sběru těchto plechovek a následně poděleni odměnami.

Ilustrace 1: Průvod žákyň Masarykovy obecné školy dívčí na Rokycansku u příležitosti Dne radosti mládeže 16. června 1946

Kromě pomoci dětem se UNRRA zaměřovala i na ostatní obyvatelstvo. Dne 4. 3. 1946 došel do Rokycan vagon darů bot a textilií od UNRRA pro okres Rokycany. Po uložení věcí v dřevěné boudě u bývalé válcovny bylo zboží prohlédnuto členy komise ve skladě a následně rozdáno do obcí dle množství obyvatel, žádostí a s přihlédnutím k potřebám obce. Také JSČZ rozděloval z pomoci UNRRA obnošené bývalé vojenské boty s gumovou podrážkou, nové gumové galoše nebo části oděvu, a to přednostně zemědělcům, kteří prováděli přibližování a odvoz dříví z lesa.

Akce UNRRA se snažila zacetit také nedostatek automobilů v rokycanském okrese. Takto dodané vozy pomáhaly ještě dlouho po skončení její oficiální činnosti. Kvůli nedostatečné finanční podpoře ze strany NV si např. hasičské sbory musely opatřovat různé vozy a následně je upravovat. V letech 1945-1950 získaný automobil od UNRRA tak používal sbor v Cekově, z příspěvku UNRRA si auto pro hasičský sbor pořídila i obec Vísky. Z akce UNRRA obdržela nákladní auto zn. GMS také správa okresních silnic v Rokycanech.

Kromě odstraňování škod z období 2. světové války poskytla UNRRA pomoc rokycanskému okresu také při škodách způsobených katastrofálním počasím v roce 1947. Okres Rokycany získal příspěvek z akce UNRRA ve výši 700 000 Kčs na poškození mostu v Sedlci řekou Úslavou při jarní povodni a 135 000 Kčs na poškozené silniční objekty touto povodní. Ovšem ještě v únoru 1948 bylo na zasedání rady ONV upozorňováno na to, že příslušné spisy stále leží u náměstka předsedy vlády Viliama Širokého a zazněl zde apel na jejich okamžité zaslání.

Významnou součástí pomoci UNRRA byla účast na obnově tzv. brdského prostoru. Za okupace zde došlo v důsledku jeho rozšiřování k vysídlení několika obcí. Z okresu Rokycany se jednalo o obce Padrt', Kolvín, Skořice se samotou Kreslovna, Příkosice, Štítov, Trokavec s osadou

Pančava, Visky, část obce Mirošova s osadou Myť, osadu Dražka z obce Kakejcov. Pomoc státu zdejšími obyvatelům nebyla v potřebném rozsahu, proto byl zde přínos organizace UNRRA tak cenný. Dle usnesení vlády ze dne 19. 12. 1947, které dále upravovala směrnice ministerstva zemědělství ze dne 24. 3. 1948, bylo vyčleněno z částky získané prodejem zboží UNRRA 263 mil. Kčs na hospodářskou obnovu bývalých německých cvičišť. Pomoc měla směřovat sociálně slabým přistěhovalcům na opravy, doplnění hospodářských strojů, obnovu ovocného stromoví a na obecně prospěšná veřejná zařízení. Návrh na rozdělení podpory vypracoval ONV za pomoci okresního sdružení JSČZ na základě zpráv a požadavků MNV a místního sdružení JSČZ. ONV pak musel připravit vyúčtování, předložit návrhy ministerstvu zemědělství a poukázat došlou částku konkrétním obcím a jednotlivcům. ONV Rokycany obdržel z této pomoci částku 10 677 800 Kčs.

Z pomoci UNRRA v této oblasti např. obdržely v roce 1948 prostřednictvím ministerstva sociálních věcí po 40 000 Kčs na starobince obce Padrť, Příkosice a Skořice. V říjnu 1949 oznámil ONV Rokycany souhlas ministerstva zemědělství této obci, aby z příspěvku použila na opravu zničené národní školy 60 000 Kčs a vyplatila dle jmenného seznamu 18 osobám 72 000 Kčs. V listopadu 1949 schválila rada ONV usnesení MNV v Příkosicích o úhradě částky 150 000 Kčs na zakoupení domu čp. 87 se stavební parcelou a zahradou na vznik úřadovny MNV, k umístění knihovny a zřízení žňového útulku, a dále částky 130 000 Kčs na zakoupení domu čp. 55 se zahradou na zřízení plemenné stanice z akce UNRRA.

Postižené obce však musely kvůli nedostatku státních financí ze svého příspěvku UNRRA na úpravu cest, návsí a kanalizace odsouhlasit na schůzích konaných v září až listopadu 1949 financování opravy komunikací na svých katastrech, konkrétně proplacení nákladu na rekonstrukci silnice Mirošov – Skořice – Kolvín – Padrť. Předpokládaný investiční náklad činil 2 400 000 Kčs. Dále obce odsouhlasily poskytnutí části svého příspěvku na výstavbu útulku pro rodičky v Rokycanech z domu čp. 642/II., jehož úprava měla stát cca 4 – 5 mil. Kčs. V listopadu 1949 adresoval ONV svému finančnímu referátu žádost o neprodlené vyplacení 2 780 200 Kčs správě silnic při ONV v Rokycanech z příspěvku od evakuovaných obcí z daru akce UNRRA. Tyto peníze měly posloužit na proplacení nákladů vzniklých na úpravu veřejných komunikací na obecních katastrech. Z tohoto příspěvku si správa státních silnic např. zažádala v březnu 1950 o zakoupení míchačky za 52 000 Kčs a 500 000 Kčs na dokončení spojovací silnice Příkosice – Štítov. V roce 1950 si správa pořídila auto Škoda Rapid pro úřední cesty státních cestmistrů, 4 nákladní auta pro lom Třebnuška, či pojízdný kompresor zn. Flottman za odhadní cenu 100 000 Kčs.

Z poukázané částky 10 677 800 Kčs zbyval v půlce února 1950 zůstatek 5 677 676, 10 Kčs, který měl být použit na zaplacení účtů pro veřejně prospěšná zařízení obcí a na vybudování a umožnění pokrokových družstevních forem hospodaření. Jelikož se částku nepodařilo vyčerpat v roce 1950, byla prodloužena čerpací lhůta. Nakonec ministerstvo zemědělství dovolilo použití prostředků z akce UNRRA i na JZD mimo bývalé vojenské prostory a vybavení internátů zemědělských škol a mičurinsko-lysenkovských agrobiologických kroužků při školách II. a III. stupně. Akce UNRRA ke dni 18. 1. 1951 vykazovala zbytek 1 463 387, 60 Kčs, proto bylo rozhodnuto převést 1 350 000 Kčs pro silniční účely a zbytek 113 387, 60 Kčs ponechat k případné úhradě obecních faktur.

Docházelo i k situacím, že částka, přiřčená na určitý účel, byla nakonec obcí využita úplně jinak. Např. obec Mirošov obdržela na úpravu cest a kanalizace celkovou částku 600 000 Kčs, ve finanční tísní z tohoto obnosu použila částku 116 727 Kčs na úhradu účtů a v prosinci 1949 zažádala prostřednictvím ONV Rokycany ministerstvo zemědělství o schválení tohoto využití. Mnohdy nestačily obce své příspěvky ani použít. To se stalo např. MNV Padrť, který nakonec vrátil částku 84 000 Kčs, kterou měl uloženou na elektrizaci obce. V červenci 1952 postoupil ONV zpět přijetí této částky do akce UNRRA, která byla následně poukázána na na účet ministerstva financí. Někdy pak nebyla původně přislíbená částka poskytnuta. Na únorové schůzi pléna ONV roku 1947 přednesl předseda ONV zprávu, ve které oznámil zařazení stavby nové nemocnice do pětiletého

plánu. V rámci akce UNRRA a 2M však ONV žádal o subvenci 3 mil. Kčs na výkup a úpravu pozemku a zhotovení plánů. Začátkem roku 1947 zněl požadavek okresu na pomoc UNRRA na částku 114 512 000 Kčs potřebnou na sociální oblast, zdravotnictví, zemědělskou obnovu, obnovu průmyslu a veřejných služeb. Lednová schůze rady ONV roku 1948 však akceptovala sdělení ZNV v Praze z listopadu 1947, podle něhož neměla být zdejší žádost o příspěvek z kap. 28 UNRRA pravděpodobně kladně vyřízena.

S postupujícím rozkolem členů protifašistické koalice se vliv politiky začal promítat i do pomoci organizace UNRRA, neboť jejími hlavními dárci byly USA a Velká Británie. Články politizující pomoc UNRRA se vyskytovaly již před blížícími se volbami v květnu 1946 v komunistickém deníku Pravda. Čtenáři se tak mohli dočíst např.: „...*Tak občan, který se již rozhodl vhodit do urny kandidátku s číslem 1, se náhle dozví – docela důvěrně – že voliti komunisty znamená ochuditi svůj jídelní lístek o všechno, co nám dodávala UNRRA ... 'Rozmyslete si dobře, co budete volit', říká našeptávač s tajemnou tváří, naplněnou zdánlivou starostlivostí. 'Kdyby u nás měla zvítězit ve volbách komunistická strana, můžeme se rozloučit s dodávkami UNRRY. To víte, přece Amerika nám nebude dodávat něco zadarmo, podporovat komunisty'.*“ V pozdějším období se po zahájení kolektivizace zemědělství promítl do udílení pomoci třídní přístup, tj. udělování příspěvků záviselo na plnění dodávek.

Mezi další nepříjemnosti patřily krádeže zboží UNRRA. Dne 23. 6. 1947 byla Krajským soudem v Plzni odsouzena skupina plzeňských občanů v čele s Bohuslavem Huttarem. Součástí této skupiny byl rovněž 51 letý obchodník Václav Mužik z Litohlav, který byl odsouzen na 18 měsíců těžkého žaláře. Pachatelé zcizili více než 40 q zboží v hodnotě 1 mil. 400 tis. Kčs. Problémy se objevovaly také při rozdělování pomoci. Na toto upozornila skupina obyvatel Padrti, která se v únoru 1949 obrátila na ministerstvo zemědělství se svou stížností na nesprávné rozdělení příspěvku UNRRA. Obec byla odškodněna z akce UNRRA částkou 700 000 Kčs na veřejné obecní účely a příspěvky místním občanům. Pisatelé si stěžovali, že „*předseda MNV a předseda rolnické komise Ladislav Třeška, který není politicky organizován ani není zaměstnán, si ponechali nejvíce a ti, kteří jim byli nepohodlní, nedostali nic anebo nepatrnou částku*“. Nesrovnalost s hospodařením pak poukázala např. také revize hospodaření MNV v Kolvíně, kde docházelo k fingoání dokladů sloužících za podklad pro poskytnutí podpory z UNRRA. Celá záležitost byla postoupena ministerstvu vnitra a na zasedání rady ONV dne 16. 11. 1951 bylo navrženo udělit důtku členům rady.

Přes různé problémy nakonec vyzněla pomoc organizace UNRRA obyvatelstvu kladně a ekonomický přínos pomoci organizace UNRRA byl pro Československo významný. Pomoc byla poskytována bezplatně, částky po odečtení nákladů zůstávaly k dispozici vládě, tyto prostředky pak rozdělovalo ministerstvo financí. Z příspěvků UNRRA byly čerpány zdroje i po skončení oficiální pomoci v roce 1947 ještě na začátku 50. let.

Poezie s klotovými rukávy **Poezie a literatura ve fondech SOKA Klatovy**

Michal Tejček

Oč se pokouší autor tohoto článku, je upozornit na zajímavý, bezděčný pramen ukrytý v úředních písemnostech z fondů SOKA Klatovy, pramen literární, opatrně řečeno, umělecké povahy, pramen vypovídající o úřední každodennosti a dokreslující ostatní oficiální záznamy svým specifickým způsobem, a to od konce středověku až do nedávné minulosti.

Štěpán z Krumlova byl současník Kolumbův. Na konci 15. století jej pověřili vytvořením knihy městských práv města Horažďovic (AM Horažďovice, inv. č. 45). Vzdělaný muž, zaměstnáním veřejný notář Štěpán z Krumlova si pořídil rozměrný kodex a pozděně gotickou

frakturou do něj opsal práva Starého Města pražského, horazďovická privilegia a další právní texty. Neboť šlo jistě o nejvýznamnější knihu, na niž měl usadat prach městské registratury, byla anonymním malířem vyzdobena ilustracemi a krásnými iniciálami. Ale nejen to!

Vztah středověkého člověka ke knize byl ovlivněn vysokými náklady na její pořízení a poměrně namáhavým vytvořením. Tomu odpovídala, zvláště pokud šlo o knihu reprezentativní, jak výzdoba výtvarná, tak i literární, neboť i slovesné umění má pochopitelně funkci estetickou. Navíc vztah mezi krásnou literaturou a vědeckým či úředním dílem nebyl tehdy cítěn tak ostře a nepřekročitelně, jak tomu bylo později.

Štěpán z Krumlova byl humanitně vzdělán v latině, klasických autorech a filozofii, a rozhodl se proto uvést jádro knihy – cizí právní texty – vlastními texty literárními.

Celé dílo začal krátkým zamyšlením ve dvou oddílech, rozvíjejícím myšlenku, že počátek všeho je u Boha a v chování podle jeho vůle a přikázání. Nechme promluvit Štěpána samotného:

Počátek všeho dobrého ve jméno Boží, od něhož ty všechny dobré věci pocházejí a od něhož jest každé dáni výborné a každý dar dokonalý sestupujícího od Otce Světlosti. Již vizme od koho my rady žádati máme, abychom v knihách těchto čtíce, aneb je slyšíc čtúc, mohli dojíti rady takové, skrze níž bychom radostí nebeských hodní došli. Toho máme žádati od Boha Všemohúcího a druhé od sebe samého, třetí od jiných aneb od jiného, v Pánu Bohu nejprv máš býti v Bohu nábožný a múdrý a v sobě probisúčný [prospěšný], v jiných neb v jiném opatrný, při zkušování rady rozšafný, při varování přísný, v přijímání naučený, při zadržení ustavičný, lehký při proměně.

O žádání rady

Najprv že od milého Pána Boha rady žádati máš, jakož dí svatý Jakub v kanonice [epištole] své při počátku: Potřebuje-li kdo z vás múdrosti, žádejtež jí od Boha, jenž jí dává všechněm hojně a nehorlitě(?) a daná bude jemu. Protož radu i všecko, cožkolivěk děláme, ve jméno Boží činiti máme, neb dí svatý Pavel v epištole ke Kolocenským: Všecky věci, kteréžkolivěk děláte, v řeči neb v skutku, všecko ve jméno Pána Jesu Krista činite, děkujíce Bohu Otci. Neb jakož týž svatý Jakub dí: Každé dáni výborné a vsáký dar dokonalý shůry stupuje a od Otce světlosti, v kteréhožto není proměny ani odplaty a tmění. Neb dí Pán: Začkoli budete prositi Otce mého ve jméno mé, dát vám. Prosmež tedy Pána Všemohúcího, at' nám dá slova pravá k rozeznání vši spravedlnosti, neb dí Sirach: Předě všemi skutky tvými slovo pravé předcházej tě a přede vším účinkem tvým rada stálá. Neb nade všecko pravda má předložena býti, kterážto sama Bohu líbí se a lidi blízké Bohu činí. Poněvadž Bůh Pravda jest a sám o sobě svědčí, řka: Já jsem cesta, pravda a život. A proto milovati máme pravdu, zaženúc od sebe lest a křivdu, neb dí Seneca: Řeč jeho, kterýž v pravdě usiluje, ne dvojená ale prostá býti má.

Druhé téma, které chtěl Štěpán z Krumlova umělecky do úvodu zpracovat, je téma smrti. Jak sám svědčí, v roce 1495 řáčil v Čechách mor a všudypřítomné umírání jej inspirovalo ke dvěma spojeným básním (či básni ve dvou oddílech), jež dopsal 16. prosince toho roku. Formálně se jedná o latinské časoměrné verše, konkrétně o hexametry, po obsahové stránce jde o nikterak nápaditou reflexi moci smrti a pomíjivosti života. V první básni s názvem *Morte nichil melius vita nil peius iniqua* (Nad smrt nic lepšího, nad hříšný nic horšího život) básník apostrofuje Smrt, konec všeho soužení, Smrt spravedlivou, která přináší věčný klid a pokoj. V druhé básni *Quam fragilis sit vita hominum quam plena malorum* (Jak křehký je život lidský a pln špatností) nejdříve vybízí čtenáře k zamyšlení nad křehkostí života a nad neporazitelností smrti, poté nechá promluvit Smrtku samotnou a na konci si bere slovo opět básník sám.

Morte nichil melius vita nil peius iniqua

*O prima mors hominum requies eterna laborum,
Tu senile iugum domino volente relaxas
Victorumque graues adimis ceruice kathenas
Exiliumque leuas et carceris hostia frangis*

*Eripis indignis iusti bona parcibus equas
Atque immota manes nulla exorabilis arte
A primo prefixa die tu cuncta quieto
Ferre iubes animo promisso sine laborum
Te sine supplicium vita est carcer perennis.*

*Quam fragilis sit vita hominum quam plena malorum
Quam brevis et misera voluite merite ciues
Cum regna nec comites possint depellere mortem
Nec iuuenum numerus nec numerus senum
Ergo omnes iuuenes pueri cunctique senesque
Conspiciant, .omnis me tueatur homo,
Precipue qui me quondam videre potentem
Quos mors dira suo prosequitur gladio
Quid michi diuicie, quid opes, quid gloria mundi
Profuerunt, nunc sum conscius ipse mihi;
Quid iuuat argenti atque auri tenuisse talenta
Quid tenuisse agros amplaue regna mihi.
Nam cuncta hec regio metuebat nomina nostra
Horrebat famam imperiumque meum
Nunc lapidis seruius, nunc me tenet improbus tellus,
Nunc bellum inducunt angues vermesque meumque
Dilacerant corpus ossaque lecta iacent
Quamuis diuitis, fuerit mihi magna potestas
Ut mea sit priscis equiparanda bonis
Non tamen hiis copiis, potuit vita mea tueri
Quin mors eriperet meaque priuaret eis
Defleat nunc casum civis (?) omnis omnisque priuatus
Dent lacrimas cuncti, dent gemitusque simul
Hanc inopes timeant diuites iuuenesque senesque
Matres atque viri cuncta creata tremant
Ergo omnes quicumque legent hec carmina nostra
Non dubitent iam iam talia facta sequi.
Itaque te exhortor elegas qui legeris istos
Vt mors sit cordi consociata tuo.*

„Nad smrt nic lepšího, nad hříšný nic horšího život

Ó nejváženější Smrti, věčný odpočinku lopotících se lidí,
ty z Boží vůle zbavuješ jha stáří,
odnímáš těžké řetězy z šíje spoutaných,
osvobozuješ z vyhnanství a vyrážíš dveře žaláře,
vytrhuješ z řad hanebníků, vyrovnáváš majetek spravedlivého s majetkem skrbíků.
Jsi neoblomná a neúprosná.
Jsi tu od prvního dne a nařizuješ snášet vše klidně,
neboť duši je zaslíben život bez námah,
bez tebe je však život trestem věčného žaláře.

O tom, jak křehký je život lidský a pln špatností,
jak krátký je a ubohý, s užitkem, měšťané, přemýšlejte,
když králové a hrabata nemohou zahnati smrt,
ani zástup mladíků či starců.
Vždyť mne všechny děti, všichni starci

vidí, každý člověk mne spatřil,
obzvláště ten, kdo mne zahlédl v mé moci,
které zuřivá smrt stíhala svým mečem.
Co je mi po bohatství a majetku, co po světské slávě,
já znám sama sebe,
k čemu je mi vlastnit kilogramy zlata,
pole, rozsáhlá království.
Každá země se bojí mého jména,
děsí se zvěsti o mně a mé moci.
Hned jsem otrokyní kamene, hned mne drží hrozná moře,
hned válku oblékají hadi a červi,
rozsápou tělo, rozházejí ležící kosti,
i když patřily boháčům. Měla jsem dost velkou moc,
aby se můj majetek vyrovnal pradávným pokladům.
Není možné za života spatřit jeho velikost,
dokud poklady neuchvátí smrt a nezahrne je do něho.
Měšťané, oplakávej každý takový pád, žes všeho zbaven,
roň slzy a naříkej,
smrti se boj chudáku, bohatče, mladý i starý,
matko i muži, třes se všechno stvoření.
Všichni tedy, kdo čtete tyto naše básně,
vězte, že už už je vám to vše v patách.
A tak tě vybízím, čtenáři, přijmi,
že smrt je družka srdce tvého.“

V kodexu následuje nádherná ilustrace Smrtky-Sekáče prolezlé červy a opásané plátnem při své sklizni a za ní ještě Štěpánova próza na stejné téma. Z ní alespoň krátkou ukázkou:

Já [Smrt] jsem, jenž zavírám cestu všechněm živým a konec činím životu jich, Božím dopuštěním a jeho svolením, a není toho, kdo by se mohl skrýti mého panování. Kde jsou císařové jakožto Metuzalém dlouhověký, Absolon překrásný, Samson velmi silný, Šalomún najmúdrejší a k tomu velmi múdří, když se jim zdá, že dlouho živi budou, tehdy já velmi brzce přijdu a zachvátím je do školy mé. ... Já, Smrt, pravím každému, kdož činí zlost a nepravost: Zajisté dám jemu málo delší čas živu býti. A když se člověk najméně naděje, tehdy jej zachvátím. Než já se nelekám vjíti do komory papežovy, do pokoje kardinála, na hrad císařů a králů i pánů, do měst k měšťanům, ani se bojím vníti do klášterů k mnichom, k biskupom, k jeptiškám i spolu ke všem lidem.

Připomeňme, že první část naší ukázky, připomíná známou středověkou duchovní báseň *Cur mundus militat: Dic ubi Salomon olim tam nobilis?/ Vel ubi Samson est, dux invincibilis?/ Vel ducis Ionathas, multum amabilis?/ Vel pulcher Absolon, vultu mirabilis?* (Pohleď, kam se poděl Šalamoun vznešený?/ Aneb kde jest Samson, rek nepřemožený?/ Neb milý Jonatan, velmi milovaný?/ Neb krásný Absolon, krásou ozdobený?, překlad Anežka Vidmanová)

Nakonec připojuje ještě dlouhé pojednání o soudcích a moralitu o zchytralosti.

Štěpán inspiroval i mladšího úředníka, který do jeho knihy v 17. století dopisoval. Na předešlé knihy jej oslavil krátkým elegickým distichem, jež končí:

*Cecropide quantum sese debere fatentur
Auctori iuris et Lacedemoniis
Tantum vos Stephano vestro debere quirites
Censeo qui vobis tam bona iura dedit.*

„Jako se Athéňané a Spartané cítí zavázáni

každý svému tvůrci práva,
tak i vy, občané [horažďovičtí], máte být vděční vašemu Štěpánovi [z Krumlova],
který vám dal tak dobrý zákoník.“

Druhým a co do literárního nadání mnohem významnějším básnickým úředníkem je **M. Adam Rozacius (Rozacín) z Karlšperka**. Narodil se neznámo kdy v Sušici, na pražské univerzitě získal r. 1584 hodnost magistra a od r. 1589 zde učil co profesor filosofie. R. 1594 se oženil s bohatou sušickou měšťkou a usadil se v rodném městě. Byl členem městské rady a mj. i vrchnostenským úředníkem. Zemřel 23. ledna 1624.

Ke konci života se snažil pomoci svému rodnému městu, které se 27. 9. 1620 vzdalo donu Baltazaru Marradasovi (jako císařský důstojník v Marradasově vojsku se této události zúčastnil další tehdejší spisovatel Jindřich Hýzrl z Chodů), tím, že usiloval získat přízeň kancléře Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic, k němuž Sušičtí vyslali poselstvo. Složil proto oslavný spisek, do něhož vložil veršovanou prosbu, aby poslové mohli přinést domů šťastnou zprávu:

*Proni a Caesarea quod Maiestate rogamus,
redde, per hoc, clemens, obtineamus iter.
Quod stipulante manu, proprio Don Baltasar ore
Caesareo nobis nomine pollicitus,
obsequio cui sponte humili mandata colentes
dedidimus cunctas Martis et urbis opes.
Quod nisi constantem fidei retineret honorem
cuncta exinde sua sunt caritura fide.*

„To, o co v hluboké úctě od císařského majestátu prosíme,
dej, ať touto cestou, Milosti, obdržíme,
To, co nám ústně a rukoudáním sám don Baltazar
jménem císaře slíbil,
jehož nařízení jsme dobrovolně, poslušně a s pokorou dbali
a vydali jsme mu bohatství zbraní i města.
To, za což kdybychom ho nectili stálou věrností,
pak by v nás nebyla věrnost.“

Formální dokonalostí i mnohem bohatším slovníkem se výrazně liší od Štěpána z Krumlova.

Svému básnickému nadání popustil Adam Rozacín uzdu i v úředních knihách a tato dílka se našťestí dochovala.

Na konec knihy trhových smluv Sušici poddaných vsí (AM Sušice, sign. T 20/47, s. 382) připsal tuto krátkou báseň, již rozvedl úvodní latinské přísloví: *In tenui labor, at tenuis non gloria* (I za drobnou práci je nemalá sláva):

*V chatrné věci jest práce
hodna též svého koláče.
Zvláštní chvály zasluhuješ,
když v ní upřímně pracuješ.
Jan Vodička v této věci,
pravdivě to mohu říci,
pracoval sám prv skutečně,
chvalitebně, užitečně:
Neb základ učinil toho,
spravil knihy, zřídil mnoho.
Adam Rozacín oblíbiv*

*jeho práci a rozšířiv,
od potomků bude vděčně
připomínán, chválen věčně.*

V knize příjmů a vydání z poddanských gruntů (AM Sušice, sign. T 20/49, s. 159–161), na níž pracoval od r. 1618, napsal obšírný výklad o vzniku této knihy, které opět zakončil verši:

*Bůh rač tomu všemu žehnat,
svau pomoc v tom i jinejm dát.
Na mdlobu svau pravdu znám:
v lůno se Bohu svému dám.
Jím neb pím, vstávám neb líhám,
k Bohu srdce vzhůru zdvímám,
jehožto požehnání zas
najdu při sobě každý čas.
Dá se mi má mzda do lůna,
milost a věčná koruna.
Amen.*

Na konec knihy (s. 283) připojil ještě tuto báseň:

*Bud' Bohu čest a děkování
těch register na skonání,
že v největším bédování,
vojákův kvartýrování
a jich na stravě chování
dal tomu své požehnání.
Počet příjmu a vydání,
že přišel k poznamenání,
že i jiná jsau sepsání
pro snadnější spravování
kněh potřebné zkotování,
pro snadnější vyhledání,
též dvau indexů sebrání,
mustr dalšího jednání,
pohodlného spořádání,
trhův, smluv registrování,
ne trefunkem ani máni (?),
než podle dobrého zdání.
Byť pak bylo porauchání,
dobré práce strhání,
Bůh ji a mne s ní ochrání,
v něhoť mám silné daufání.
Když konám své povolání,
strhač přijde k strestání.*

*Také-li to, pověz, světe,
dětinsky se plete, měte (?)?*

Život posledního z trojice starých literátů s klotovými rukávy **Václava Vojtěcha Františka Voříška** nebyl ještě, pokud vím, soustavněji zpracován. Pocházel z významné klatovské rodiny a po svých předcích zdědil literární nadání. Už jeho děd Jan Voříšek († 1641) si zapisoval události z klatovské historie i současnosti a vedl jakousi domácí kroniku, jejíž část nám zachoval jeho vnuk.

Syn Janův a otec Václava Vojtěcha, magistr Daniel František Voříšek (1641–1703), proslul svou rozsáhlou epickou básní *Ohnivá lamentace královského města Klatov*, uloženou dnes v knihovně Národního muzea, v níž českými verši popsal město Klatovy a jeho zkázu při požáru 8. 7. 1689. Pracoval rovněž na dalším rozsáhlejším básnickém díle, později nazvaném *Heroica descripta metro fundatio Klattae* (Herojským metrem popsané založení Klatov), v němž se pokusil zpracovat legendární látku Jana Klatovského o dřevních počátcích města. Práci však nechal zhruba v polovině a pokračování se chopil právě jeho syn Václav Vojtěch. Zda-li dílo dokončil a jeho mladší bratr, kterého známe jako klatovského dominikána pod řádovým jménem P. Inocenc, je pouze přepsal, anebo se učený dominikán ujal dokončení díla, nevíme. Rukopis s půvabnými ilustracemi je dnes uložen v Národní knihovně v Praze.

Václav Vojtěch Voříšek byl členem městské rady, od r. 1721 adjunkt podkomořského písaře. I on pokračoval v tradici dědově, neboť se nám od něj dochovaly dvě knihy memorabilií, jakýsi nesouvislý konglomerát zápisů z historie a současnosti jeho rodného města.

Ve druhé knize memorabilií (AM Klatovy, inv. č. 46, s. 130) komentoval vydání apelatorní misivy z r. 1698 o zákazu soudit podle sentencí mj. i verši v elegickém distichu:

*Qualiter officium tribuendum postulat actor;
taliter accipiet. Clarus id, ergo petat.
Ni petat expressam juxta legem, illud habebit
non poena expressa, quod relevabit eum.*

„Jaký právní úkon si žalobce žádá,
takového se mu dostane. To je jasné, vždyť to požaduje.
Pokud nepožaduje výslovně zákon, podle kterého se má jednat,
bude se jednat dle toho, který je relevantní, bez výslovné trestní sazby.“

Jak vidno, obsah veršů je velmi prozaický. Tuto svou tradici, tj. zpracovat suchý úřední text do podoby veršů, si ve větším zopakoval v kopiáři instrukcí městského a cechovního práva z r. 1711 (AM Klatovy, inv. č. 43). Některé instrukce a artikule pouze opsal, většinu však zveršoval. Jako ukázkou uvedme např.

*Instrukci Jeho Milosti královského rychtáře v královském městě Klatovech z r. 1630
Všichni rychtáři královští
na budaucí čas klatovští
jak od komory zřízení
tak mají být i chráněni.
Muži v sobě bohabojní,
v poctivosti, bez auhony.
U víře ve cti vážnější,
v právích nad jiné zběhlejší.
Atd.*

Na závěr této instrukce připojil vlastní až existenciální *Exclamatio* (Zvolání), datované 1693:

*Proh quot subjicitur miserandis casibus hujus
orbis homo, proh quot legibus actus abit.
Lege Dei post nostrae, post principis, urbis
et morum et studiis, Martis et artis humi.
Ut quamvis liber nascatur, non tamen exstat,
imo sibi strictum, pelleque corpus habet.
Ne tot constringar diversis legibus, unam
da, Deus, ut vivam lege Maria tua.*

*Tu Mare diffusum nulla constringere lege
vivam, sub qua Tu vivis amore Dei.*

„Běda, jak hrozným případům podléhá na tomto světě člověk,
běda, jakými zákony obžalován, hyne.

Zákonem Božím, který je nad naše zákony, nad zákony vládců i města, nad mravy a vzdělání,
ve válce i míru,

i když se narodil svobodný, svobodným nezůstane,
naopak, sám sobě odírá kůži z těla.

Dej, Bože, abych nebyl odírán tolika zákony,
ale abych žil podle tvého zákona, Maria:

Ty, Moře rozlité, neodíráš žádným zákonem,
ať žiji podle téhož zákona jako Ty, podle Boží lásky.“

I některé další zveršované dokumenty doprovází svými verši. Uvedme ještě jeden příklad:
Instrukce vězňům:

Regula secunda

Jak do vězení sem vkročí,

ať mlčí, nekřičí, bručí,

nevejská, nezpívá, mluví

tiše pozdravení slovy.

Všem vězňům: Nad tím ustrne

neštěstí nevěda trhne

bud' ním vzhůru aneb dolů,

stojí na vrtkavém kolu.

Připomeňme ještě jednu kuriozitu. V první knize memorabilií (AM Klatovy, inv. č. 45) popisuje Václav Vojtěch Voříšek defraudační aféru prezidenta dvorské komory hraběte Sinzendorfa z r. 1680, který dostal od císaře Leopolda sto třicet jeden tisíc zlatých na císařskou cestu do Prahy a peníze si nechal. Brzy se však na to přišlo a Sinzendorf byl potrestán konfiskací majetku. Následuje *Presidenta dvorského De Sinzendorf otčenáš*, uvedený pro jistotu, aby se nedopustil rouhání, i skutečným otčenášem. Autorem pamfletu z roku 1681 je snad Václav Vojtěch Voříšek sám, je ovšem možné, že pamflet pouze odkudsi opsal.

Ó, můj prezidente dvorský,

poněvadž neumíš česky,

věřím, že v světě jinšího

není zloděje většího.

Kradls, dychtils po bohatství,

zbavils se blahoslavenství.

O tobě to říci mohu,

žes neříkal Pánu Bohu.

Proto, jak tomu chtí Němci,

dá se přibít na šibenci,

skrže krádež zaveds hrubě,

d'ábli volají na tebe.

Ó zloději, partikáři,

tvé jméno se v pekle smaží,

fiskus pro tvé nedostatky

pobral jest tvé všechny statky.

Atd. (autor mu nadává stále více a přeje mu to nejhorší)

Pokud bychom shrnuli, co jsme slyšeli o uvedených třech autorech, dá se říci, že od středověku po baroko existovali vzdělaní úředníci, kteří měli zapotřebí tvořit v pracovní době a svou běžnou práci rozvést a zkrášlit svým někdy větším (Adam Rozacín) někdy průměrným talentem.

Najít podobné úředníky z období mladších, osvícenstvím počínaje, se mi nepodařilo a patrně to není jen náhoda. Příslušníci tereziánské, josefínské i následující generace úředníků již nebyli vzděláni v humanitních oborech, ale spíše v právu a byrokracii, vychovaní v schématech a šablonkách, kam už Múzy nesměly.

Proto těch několik básní, jež se dají v našem archivu posbírat z mladších období, mají už docela jiný charakter. Jedná se spíše o příležitostné básně uchované v pamětních knihách a spisech, složené k počtě nějaké události, častěji však nějaké osobnosti.

Tak u příležitosti dostavění nové věže kostela sv. Petra a Pavla na horažd'ovickém náměstí složil neznámý veršovec r. 1837 *Slovo k potomstvu* (AM Horažd'ovice, sign. A XII Ab 11).

*Vše, co ruka lidská tvoří,
necht' jest sebe pevnější,
času zloba zase boří,
živá díla dřívější.
Tak i věže pevný stroj,
vešel s časem v smrtný boj.
Atd.*

Přesně o sto let později, kdy se slavily devadesátiny plánického rodáka Františka Křížika, vznikla báseň *Českému Edisonovi* od plzeňského básníka Karla V. Kuttana, dochovaná v kronice plánického Sokola:

*Let devadesát, je to dlouhá řada,
když prožívána byla při práci,
kde úspěch jeden k druhému se skládá
a význam všech se nikdy neztrácí.
Atd.*

Zatímco předchozí báseň je docela povedená, co se týče díla *Die ersten Triumphfahrten unseres geliebten Führers ins befreite Sudetenland, vom 3. – 28. Oktober 1938* (AM Hartmanice, nezprac.) od Hamburčana Arthura Loheho, zůstává v něm čistá již pouze rasa a ideologie, navíc refrén básně

*Ein Volk! Ein Reich! Ein Führer!
Wir danken unserm Führer!*

byl zřejmě inspirován Cimrmanovým absolutním rýmem *Naše staré hodiny/ bijí čtyři hodiny*.

Na závěr dovoluje jednu kuriozitu. Nejen úředníci, popřípadě archiváři tvoří, ale tajemné prostředí archivu inspiruje dokonce i badatele. Jeden z nich, pan V. Havlík, adresoval r. 2000 našemu archivu báseň, z níž uveďme dvě sloky:

V archivu

*Ve světlém sále městského archivu
na stole širokém
obracím listy odřené kroniky,*

*pročítám pomalu prastaré zápisy,
osudy městeček, obcí i lidí.
Atd.*

*Přátelé v archivu s úsměvem ve tváři
pomohou najít zápis i pečeť,
přečetli listinu napsanou švabachem,
jež temnou dobu tu
v jasný svit pokroku
světlem prozáří.*

Nové přírůstky rokycanského archivu

Hana Hrachová

Po dlouhé době se našemu archivu v loňském roce podařilo realizovat hned dva nákupy zajímavých písemností. Prvním z nich byl soubor rodinných fotografií PhMr. Jana Šetiny, který provozoval lékárnu U Zlatého lva na náměstí v Radnicích. Jedná se o 97 fotografií z Radnic a jejich blízkého okolí z let 1902 – 1912, mezi nimi najdeme pohledy na městečko Radnice, jeho náměstí, kostel, ale také na průvod o Božím těle či z bruslení na zdejším rybníčku. Dále jsou tu snímky z výletu na zbirožský zámek (vstupní brána a nádvoří zámku) a četné snímky dokumentující život středostavovské rodiny na maloměstě na počátku minulého století. Lékárník byl zřejmě vášnivým fotografem, větší část snímků zhotovil sám a pak fotografie jako pohlednice zasílal své sestře Lidmile Hanušové do Litomyšle. Fotografie jsou o to cennější, že přinášejí pravidelné zprávy o životě rodiny, někde i popis vyfotografovaného s patřičným komentářem. Pozůstalost byla zařazena do Sbírký fotografií.

PhDr. Jiří Figura na snímku ČTK z r. 1965

Dalším souborem je pozůstalost po PhDr. Jiřím Figurovi (1926 – 2004). Tento původem Slovák prošel východní frontou a po válce se usadil v Plzni. Vystudoval historii na pražské filozofické

fakultě a Vojenskou politickou školu při ÚV KSČ v Praze. Jeho celoživotním zájmem se stala dokumentace činnosti odboje za druhé světové války. Tu prováděl zčásti soukromou iniciativou, později i v rámci svého zaměstnání. V letech 1962 – 1969 vykonával funkci ředitele Západočeského muzea v Plzni, které se v tomto období zabývalo výzkumem dělnického hnutí, okupace apod. Dále byl členem Svazu národního osvobození v Plzni a Svazu českých fotografů rovněž v Plzni, i z členství v těchto organizacích se zde dochovalo několik písemností. Pozůstalost se skládá především z různých výpovědí pamětníků odboje (většinou ze západních Čech), řady poznámek k připravovaným dílům, dále samotných rukopisů autorových i cizích prací týkající se především odboje. V pozůstalosti je uložen také jeden výtisk autorovy publikace Vyvrcholení protifašistického odboje na konci 2. světové války v západních Čechách včetně podpisu. Nalézají se zde rovněž dobové materiály – z nejzajímavějších lze uvést evidence vlaků vypravovaných z plzeňského nádraží z let 1939 – 1940, telegrafní záznamníky zpráv ředitelství drah Plzeň z roku 1945, písemnosti Amerického ústavu československého v Plzni z poválečného období aj. Dále jsou zastoupeny četné fotografie, např. snímky Plzně po bombardování v roce 1945 či z odhalení základního kamene pomníku americké armády v Plzni v roce 1947. Najdeme tu i knihu zápisů ze schůzí krajského výboru Svazu českých fotografů v Plzni z let 1988 – 1991. Zprávy o vlastním původci fondu se vyskytují především v jeho soukromé korespondenci, která je však torzovitá. Pro pozůstalost byl vytvořen samostatný archivní fond o rozsahu 1 bm z let 1938 - 1991.

Vznik a vývoj landrátů na území Sudet, dochovanost a stav zpracování v rámci SOA Plzeň se zaměřením na landrát Aš

Marie Bortelová

1. Vznik a vývoj landrátů

Po odtržení československého pohraničí v důsledku mnichovského diktátu trvala na území Sudet v době od 1. do 20. října 1938 tzv. vojenská správa. Po 20. říjnu 1938 přebírala správu na obsazeném území tvořícím Říšskou župu Sudety (Reichsgau Sudetenland) správa civilní.

Výnosem říšského kancléře Adolfa Hitlera z 1. října 1938 byl v počátečním období pověřen správou pro sudetoněmecké oblasti říšský komisař Konrad Henlein. Později, na základě zákona o sudetské župě (Sudetengaugesetz) ze dne 14. dubna 1939 byla funkce říšského komisaře s platností od 1. května 1939 přeměněna na říšského místodržitele (Reichstatthalter). Tato nejvyšší župní instituce říšské správy sídlila v Liberci a byla osobou Konrada Henleina sjednocena jako správní obvod (Bezirk) a současně jako samosprávné těleso se stranickou župou NSDAP (Nationalsozialistische Deutsche Arbeitspartei). Říšský místodržitel byl stálým zástupcem říšské vlády v obvodu své působnosti.

Střední instancí státní správy v Říšské župě Sudety byly vládní obvody, v jejichž čele stál vládní prezident (Regierungspräsident). Územní rozsah vládních obvodů byl vymezen v Prvním prováděcím nařízení říšského ministra vnitra z 15. dubna 1939 k zákonu o členění sudetoněmeckých území z 25. března 1939.

Úřady vládních prezidentů byly všeobecně správními úřady, které působily jako meziinstance mezi nejnižšími úřady politické správy – úřady landrátů a říšským místodržitelstvím. Hlavní úkoly běžné politické správy v župě a její výkon byl svěřen právě úřadům vládních prezidentů.

Byly vytvořeny tři vládní obvody (Regierungsbezirke): Cheb se sídlem v Karlových Varech v čele s Wilhelmem Sebekovským, Ústí nad Labem spravované Hansem Krebsem a Opava v čele s Friedrichem Zippeliusem.

Vládní obvod Cheb se sídlem v Karlových Varech zahrnoval 18 landrátů – Aš, Horšovský Týn, Cheb, Jáchymov, Kadaň, Karlovy Vary, Kraslice, Loket, Mariánské Lázně, Nejdek, Podbořany, Přísečnice, Sokolov, Stříbro, Tachov, Teplá, Žatec, Žlutice.

Podle Nařízení říšského komisaře pro sudetoněmecká území Konrada Henleina o rozdělení Říšské župy Sudety na městské a venkovské okresy z 29. dubna 1939 byly župa rozdělena na městské (Stadtkreis) a venkovské (Landkreis) okresy. Zatímco venkovské okresy byly zároveň obvody státní správy i samosprávnými korporacemi, městské okresy byly pouze samosprávnými korporacemi. V čele městského okresu stál vrchní starosta, venkovské okresy spravovali landráti.

Upevnění a rozšíření úřední pravomoci na spravovaném území pro jednotlivé nižší úřady veřejné správy určoval zákon o sjednocení výstavby úřadů z 5. července 1939. Vymezení vzájemné kompetence okresního vedoucího NSDAP (okresy NSDAP nebyly vždy územně totožné s okresy venkovskými) a landráta, jakožto představitele samosprávy a státní správy venkovského okresu stanovilo Nařízení o vedení správy ve venkovských okresech z 28. prosince 1939.

2. Dochovanost a stav zpracování landrátů v rámci SOA Plzeň

Ústřední evidence Národního archivního dědictví eviduje celkem 59 archivních souborů landrátů pod různými názvy - 46 pod názvem landrát, 9 - landrat, 4 - úřad landráta.

Ve Státním oblastním archivu v Plzni je evidováno 15 archivních souborů landrátů: 1 v SOkA Domažlice, 1 v SOkA Klatovy, 2 v SOkA Tachov, 3 v SOkA Cheb, 3 v SOkA Sokolov, 5 v SOkA Karlovy Vary. Většinou jde o malá torza dochovaných dokumentů. Zinventarizováno je z nich celkem 6 - landráty Aš, Cheb, Jáchymov, Mariánské Lázně, Sokolov, Železná Ruda; ostatní jsou zpracovány pouze zčásti nebo vůbec. Mezi větší archivní soubory patří landráty Aš – 66,28 bm, Cheb – 24,93 bm, Kraslice – 33,33 bm, Železná Ruda – 6,72 bm a Žlutice – 6,98 bm. Nejvýznamnějším fondem z hlediska rozsahu je landrát Aš, kterému se dále budu věnovat podrobněji.

3. Landrát Aš

Venkovský okres Aš se rozprostíral na rozloze 14 090 ha. Podle Úředního soupisu obcí pro německou Říši patřilo do působnosti Landráta Aš, kromě města Aš, ještě 21 obcí – Dolní Paseky, Doubrava, Hazlov, Horní Paseky, Hranice – město, Kopaniny, Krásná, Lipná, Mokřiny, Nebesa, Nový Žďár, Pastviny, Podhradí, Polná, Skalka, Studánka, Štítary, Trojmezí, dnes již zaniklá obec Újezd, Verněřov a Výhledy. Podle sčítání lidu k 17. květnu 1939 měl okres Aš 44 416 obyvatel.

Landrát Aš sídlil ve dvou úředních budovách, a to v ulici Bachgasse 1480/19 a v ulici Adolfa Hitlera 253/26. Žádná z budov již v současné době neexistuje.

Landrát Aš započal svou činnost v říjnu 1938. K převzetí správy byli z Říše delegováni: ke dni 2. října 1938 okresní vrchní úředník dr. Kurt Monglowsky z Landráta Schweinfurt i./Bay do funkce landráta a k témuž datu i okresní tajemník Heinz Kloss z Landráta Unna i./Westf. do funkce okresního tajemníka, ke dni 4. listopadu 1938 pak byl delegován správní čekatel Kniep z Landráta Olpe i./Westf. do funkce správního čekatele. Tito byli doplněni spolehlivými lidmi z řad sudetských Němců – například vrchními komisaři Dr. Reiterem a Luxem, revidentem Wunderlichem, asistentem Wölflem a úředním aspirantem Dr. Löwlem. Představeným Landráta Aš byl od 2. října 1938 Dr. Kurt Monglowsky, který tuto činnost vykonával až do července 1939. V srpnu 1939 převzal tuto funkci Dr. Richard Manner a ten v ní setrval až do ukončení činnosti landráta v dubnu 1945.

Do úřadu Landráta Aš byly začleněny tyto úřady: Okresní školský úřad (Kreisschulamnt), Veterinární úřad (Veterinäramt), Zdravotní úřad (Gesundheitsamt), Státní pojišťovací úřad (Versicherungsamt), Vyživovací úřad (Ernährungsamt), Hospodářský úřad (Wirtschaftsamt), Sociální péče a péče o mládež (Fürsorgeamt a Jugendamt), Účetně kontrolní úřad (Rechnungsprüfungsamt), Silniční stavební úřad (Strassenbauamt).

Agenda Landráta Aš byla rozdělena na dvě skupiny – státní správu, která se dále dělila

na oddělení L I – L III, L III a, L IV, L V, L V a, L VI – L IX a okresní samosprávu, která se dále dělila na 4 oddělení K. A. I – K. A. IV.

Všechny spisy státní správy byly označeny kromě spisové značky ještě označením „L“ – správa landrátu (ländrätliche Verwaltung) a spisy okresní samosprávy označením „K. A.“ – okresní správní výbor (Kreis Ausschussverwaltung) a příslušným oddělením.

Na chod oddělení L I – L VIII dohlížel vládní rada Ballmaier (pouze pro oddělení L I byl k němu jmenován i okresní vrchní tajemník Kloss) a dále pro každé oddělení byli jmenováni odborní pracovníci a zaměstnanci. Oddělení L IX mělo v čele předsedu, kterým byl landrát, a 2 zastupující předsedy – vládního radu Ballmaiera a tajemníka krajského výboru Zeschkeho.

Rozdělení agendy landrátu:

Státní správa:

Odd. L I

Dozor na všechny kanceláře a chod státní správy a svazu obcí, všeobecné vedení agendy, služební předpisy včetně úředních hodin, registraturní plán, rozdělení agendy a pošty, vnitřní záležitosti, péče o archivy, pozvánky, schůze, porady, vyhlášky sign. A I

Osobní záležitosti úředníků a zřízců státní správy a okresní komunální správy, ustanovení, povýšení, dovolená, disciplinární řízení sign. A II

Osobní náklady na úředníky a zaměstnance státní správy, věcné náklady landrátu, pokladna a účetnictví - včetně: četnictvo, knihovna a časopisy, služební vozidla sign. A III

Politická policie - státu nepřátelské živly a spolky, reakce a komunismus, svobodní zednáři, Židé, špionáž, velezrada, cizinecké legie, zprávy o politické situaci, tisk, rozhlas, propaganda sign. Pol. X

Všeobecné výsostné záležitosti, věci ústavní a státní, volby, rozdělení správy, zřizování úřadů, NSDAP a její složky, státní slavnosti, hranice obcí, vlajky, znaky, pečete, cesty význačných osobností sign. Ho. I

Odd. L II

Dozor nad obcemi, zavádění německého obecního zřízení, správní záležitosti obcí, místní dávky, změny hranic obcí, personál obecních správ, starostové, poradci a obecní radové, spolupráce s pověřencem NSDAP na obcích, hospodaření obcí, pokladna a účetnictví, zřízení a správa, majetek, půjčky, zadlužení, stížnosti, seznam obcí sign. Ho. V

Odd. L III

Živnostenská policie - hospodářské záležitosti, živnostenský řád, průmyslové záležitosti, živnostenské závody v klidu, provozovny podléhající povolení, povolení pro provozovatele živností, zábavy s výjimkou tanečních zábav, zákon o hostincích, uzavírací hodina a veřejné taneční zábavy, živnostenské legitimace, kočovné živnosti, legitimace k provozování podomního obchodu a kočovných živností, obchod v malém, zákaz obchodování a uzavírání obchodů, obchod s drahými kovy, obchod s dobytčím masem, hrací automaty a automaty na zboží, spolupráce s Průmyslovou a obchodní komorou, řemesla, řemeslnická společenstva, řemeslníci, řemeslnická komora, míry a váhy, cejchování, taxy, nekalá soutěž, říšská hospodářská pomoc, ochrana sudetoněmeckého hospodářství, pracovní nasazení sign. Pol. V

Odd. L III a

Čtyřletý plán a jeho provádění, tvoření cen a cenový dohled, zákon o tvorbě cen, cenová statistika, pořádkové pokuty, zákaz zvyšování cen, předpisy pro vyživování a lesní hospodářství,

seznamy cen sign. Ho. VI

Pojišťovací úřad - náklady a poplatky, mzdy, statistika, nemocenské pojištění, nemocenské pokladny, účetnictví nemocenských pokladen, revizní zprávy, praxe lékařů a dentistů, pojištění nezaměstnaných, úrazové pojištění, pojištění invalidů sign. VA

Odd. L IV

Soudnictví, pozemkové knihy, zeměměřičské záležitosti, bytové hospodářství, nájemné, ochrana nájemníků sign. Ho. VII

Stavební policie - osidlování, sídliště, stavba bytů, malé sídliště, stavby bytů pro zemědělské dělníky, zahrádky, schvalování smluv o prodeji pozemků sign. Pol. VII

Požární a vodní policie - okresní vedoucí hasičů, hasiči, kominíci, vodní zákon, vodní toky, odvodňování, seznam vodních toků sign. Pol. VIII

Stav obyvatelstva, Standesamt, ustanovování matričních úředníků, kontrola matričních registrů, uzavírání sňatků a ohlášky, změny jmen, zákony na ochranu rasy, opatření na podporu sňatků sign. Ho. III

Církev, církevní osoby, vystoupení z církve, změny vyznání sign. Kult. II

Péče o kulturu a domovinu, ochrana přírody, ochrana rostlin, odchyt ptáků, udržování stavebních památek, péče o pomníky a válečné hroby, divadla, kina, hudební představení, knihovny, muzea sign. Kult. III

Odd. L V

Dopravní policie - dopravní živnosti, dopravní linky, nákladní a dálková doprava, poštovníctví, železniční doprava a letectvo, dopravní silniční řád, veřejné silnice a cesty, uzávěrky silnic, motorová vozidla, dopravní přestupky, vystavování řidičských průkazů, silniční policie sign. Pol. IV

Odd. L V a

Válečné hospodářství - konfiskace místností a školních budov, statistika o pobytu cizích státních příslušníků sign. Ho. VIII

Odd. L.VI

Stavební policie a plánování - přezkušování a schvalování stavebních žádostí, kina, divadelní sály, střelnice, skladiště traskavin, garáže, tankovací stanice, zákaz přístaveb u dopravních cest, stavební stížnosti, regulace staveb, říšské přídavky na obnovu a přestavbu, plánování, hospodářské plány, zastavovací plány sign. Pol. VIII

Odd. L VII

Cizinecká policie, cizinecký úřad, hlášení o pobytu cizinců, žebráci, tuláci, cikáni, lidé bez přístřeší, kartotéka občanů sign. Pol. III

Příslušnost k říši, udělování státního občanství, osvědčení o státní příslušnosti a domovské listy, sčítání lidu a závodů, statistika sign. Ho. II

Branné záležitosti - doplňování vojska, branné zákony, odvody, odvody zvířat a motorových vozidel, váleční zajatci a utečenci sign. WL. I

Ostatní branné záležitosti - soupisy členů SS, náборы do armády, vojenské knížky, součty obyvatel sign. WL. III

Říšská pracovní služba, pracovní tábory sign. WL. IV

Letecká doprava a protiletecká ochrana, styk se služebnami letectva, protiletecká poplachová služba, ochrana úřadů, bezpečnostní pomocná služba, svépomoc, protiletecké kryty, technická nouzová pomoc sign. WL. II

Odd. L VIII

Všeobecné policejní záležitosti - policejní náklady, směrnice, policejní nařízení, zbraně, munice, plynové masky sign. Pol. I

Policejní úředníci, pomocné policejní úřady, noční hlídači, polní a lesní hlídači sign. Pol. II

Pasy, průkazy, propustky sign. Pol. III

Kriminální policie - stíhání trestných činů, zabavené zbraně, pátrání po pohřešovaných osobách, vazby a transporty zatčených, řidičské průkazy a výpisy z trestního rejstříku, neidentifikovaní mrtví sign. Pol. IX

Zvláštní policejní záležitosti - spolky a jejich aktivity, prostituce, kuplířství, opilství, duševně choří sign. Pol. XI

Řády a vyznamenání, tituly, jubilea, medaile za zachránění života sign. Ho. IV

Zjišťování věcných a osobních škod z doby Československé republiky sign. Ho. VII

Zemědělství - okresní a místní zemědělstí vedoucí, zákon o dědičných statcích, statky a panství, oddlužení zemědělství, nucené dražby, obhospodařování půdy, meliorace, boj proti škůdcům, chov dobytka, zásobování mlékem, statistika produkce mléka, sčítání dobytka, živelné škody, sčítání ovocných stromů sign. LF. I - III

Lesní hospodářství - lesní dozor, ochrana lesa, povolení kácení stromů sign. LF. IV

Lov a rybolov, lovecké zákony, lovecké lístky, škody způsobené divokou zvěří, rybolov, rybí násady, rybářské lístky sign. LF. V

Zdravotní a veterinární policie - veterinární péče, záležitosti veterinářů, prohlížitelé masa, veterinární policie, léky pro zvířata, prohlídky jatečního dobytka a masa, dobytčí mor, ochrana zvířat, volné pobíhání psů, jatky, kafilerie, dozor na dobytčí trhy, odškodnění za dobytčí mor sign. Pol. VI

Odd. L IX

Záležitosti četnictva - služební předpisy, osobní záležitosti, výzbroj, ošacení, zbraně, munice, vozidla, služební koně a služební psi, krmivo pro zvířata, telefonní připojení četnictva, četnické služební obvody, služební byty sign. Gd.

Okresní školní úřad - správa škol a školní dozor, školní svazy, školská sdružení, obecné a měšťánské školy, vyšší školy, soukromé školy, udržování škol, hospodaření, pokladna, účetnictví, stavba škol, školní kázeň, vyučování a učební pomůcky, zdravotnická péče, vyučování náboženství, školní žakovské slavnosti, rozmisťování učitelů, služební požitky učitelů, osobní záležitosti učitelů sign. Kult. I

Okresní samospráva:

K. A. I

Hlavní úřad - všeobecné záležitosti komunální správy, stavba úřadu a všeobecná zřizovací problematika, státní úředníci, obecní radní, struktura správy, správa majetku, personální správa, pojištění, Standesamt, pojišťovací úřad, právní úřad, statistický úřad, kontrola vedení hospodaření a kontrola pokladen - účetní kontrolní úřad, správa obecních úřadů a obcí, daně, válečné hospodářství sign. 0

Policejní správa - technická nouzová pomoc, dopravní policie, bezpečnostní policie, živnostenská policie sign. 1

Kulturní a společenská péče - péče o vědu a umění, lidová osvěta, péče o domovinu, péče o občany sign. 3

Podpora hospodářství a podpora hospodářských zařízení sign. 7

Hospodářská činnost - okresní spořitelna sign. 8

K. A. II

Úřad sociální péče a péče o mládež - podpory, výživa rodiny, zlevnění tuků, osvobození od rozhlasového poplatku, vyúčtování s obcemi, hospodaření ústavů, statistika sociální péče, péče o válečné poškozence, úřední poručnictví, všechny záležitosti péče o mládež - výchova, ochranný dozor, právní pomoc mladistvým, dozor nad ohroženou mládeží, záležitosti, domovy důchodců sign. 4

K. A. III

Finanční a daňová správa - finanční statistika, majetek a správa dluhů, rozpočty, pokladní a účetní záležitosti, mzdové účetnictví, správa daní sign. 9

Zdravotní péče - okresní nemocnice sign. 5

Školství - všeobecná školská správa, obecné školy, učňovské školy sign. 2

K. A. IV

Silniční stavební úřad - výstavba a údržba silnic, odklizení sněhu sign. 6

Spisovna landrátu má dvě rozdílné manipulace, jež odpovídají dvěma základním druhům agendy - státní správa a okresní samospráva.

Písemnosti sektoru státní správy byly při inventarizaci uspořádány podle spisového plánu (Aktenverzeichnis der landrätliches Verwaltung). Tento spisový plán byl v praxi značně rošířen o podskupiny - např. hlavní skupina Výsostné záležitosti (Ho.) by měla mít 7 podskupin - Ho. I - Ho. VII; v praxi je ovšem přiřazena ještě podskupina Ho. VIII - válečné hospodářství.

Spisový plán se člení na hlavní skupiny, ty jsou označeny zkratkou utvořenou zkrácením názvu hlavní skupiny (např. A - Allgemeine Verwaltungsangelegenheiten). Hlavní skupiny se dále dělí na podskupiny označené římskými číslicemi (A II). Podskupiny s římským číslem se dále dělí na podskupiny označené malými písmeny (A II a). Ty se dále člení na podskupiny opatřené arabskými číslicemi, z nichž některé se ještě dělí na podskupiny označené malými písmeny (Pol. V b 2 a).

Rozdělení manipulace státní správy:

- A. - Všeobecné správní záležitosti (Allgemeine Verwaltungsangelegenheiten)
- Pol. - Policie (Polizei)
- Ho. - Výsostné záležitosti (Hoheitsangelegenheiten)
- Kult. - Školství a kultura, církevní záležitosti, péče o domovinu (Schul- und Kirchenwesen Kultur- und Heimatspflege)
- LF. - Zemědělství a lesnictví, chov dobytka, lov, rybolov (Land- und Forstwirtschaft)
- Gd. - Četnictvo (Gendarmerie)
- WL. - Branná moc a obrana země (Wehrmacht und Landesverteidigung)
- VA. - Státní pojišťovací úřad (Versicherungsamt)

Pro okresní samosprávu je manipulace číselná. Je zřejmé, že původní spisový plán, který se ovšem nedochoval, byl vytvořen podle vzoru jednotného spisového plánu pro obecní samosprávu v Sudetské župě (dr. Theodor Portele: Akten - Plan für die Gemeindeverwaltung des Sudetengaus, Stuttgart, 1939). V podrobnostech však vykazuje četné zvláštnosti. Spisový plán se dělí na 10 hlavních skupin označených číslicemi 0 - 9. Připojením dalších desetinných řad se pak agenda podrobněji rozčleňuje podle věcných hledisek, dvojčíslí označuje podskupinu (např. 01) a ta je dále členěna přidáním dvojčíslí (např. 030-10), případně dalším číslem za lomítkem (např. 030-10/1). Úřad sociální péče členil podskupiny přidáním dalšího čísla za lomítkem a malým písmenem (např. 434/3 a) nebo velkým písmenem (450/B). Pro uspořádání agendy okresní samosprávy byl vytvořen umělý pořádací systém.

Rozdělení manipulace okresní samosprávy:

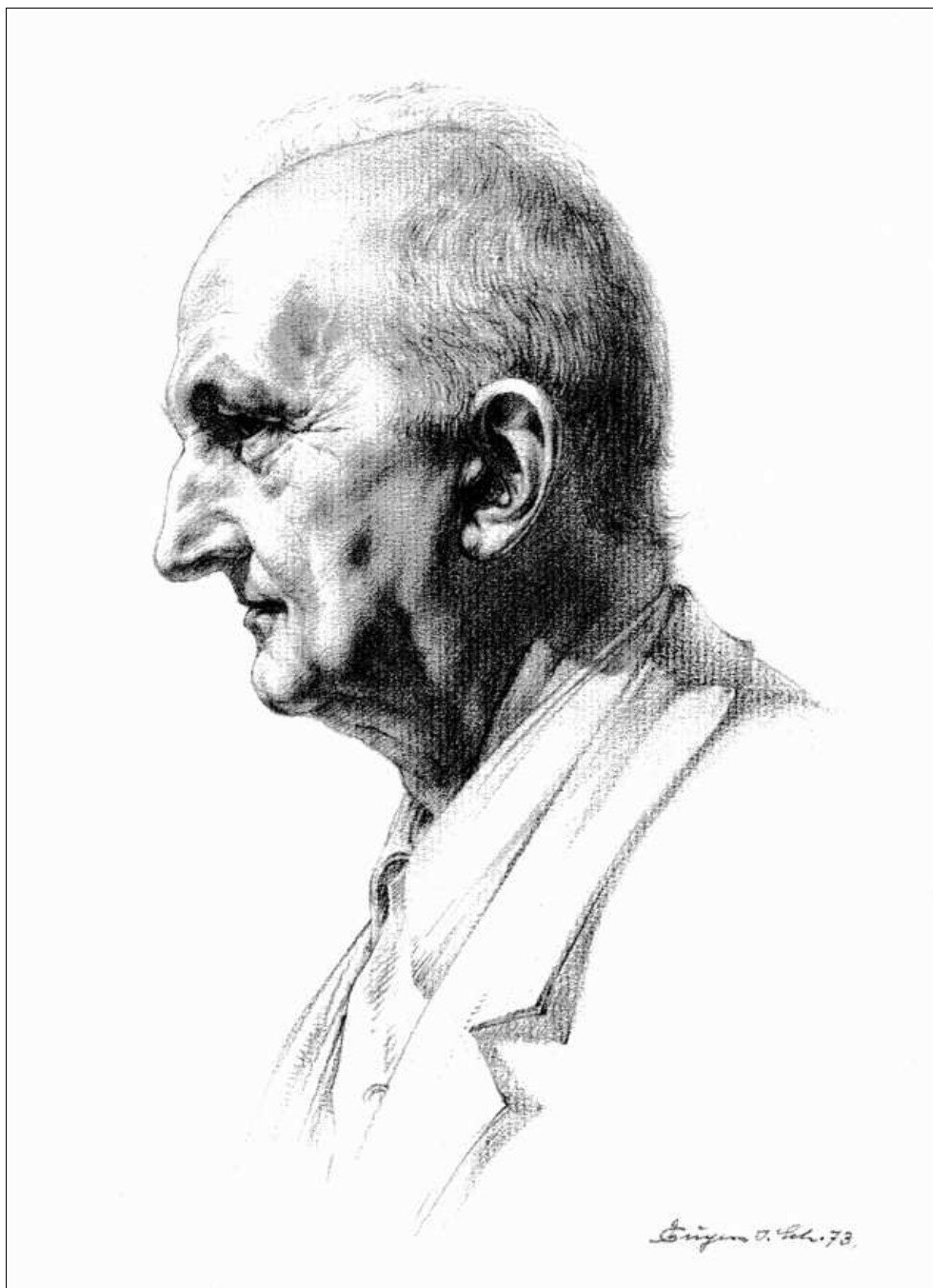
- 0 - všeobecná správa (Allgemeine Verwaltung)
- 1 - policejní správa (Polizeiverwaltung)
- 2 - školství (Schulwesen)
- 3 - kulturní péče a péče o pospolitost (Kultur- und Gemeinschaftspflege)
- 4 - sociální péče a péče o mládež (Fürsorgenwesen- und Jugendhilfe)
- 5 - zdravotní péče (Gesundheitswesen)
- 6 - stavební a osidlovací záležitosti (Bau- und Siedlungswesen)
- 7 - podpora hospodářství a podpora hospodářských zařízení (Wirtschaftsförderung und wirtschaftsförderne Einrichtungen)
- 8 - hospodářské činnosti (Wirtschaftliche Betätigung)
- 9 - finanční a daňové záležitosti (Finanz- und Steuerverwaltung)

Uvedená spisová schémata byla použita při pořádání fondu Landrát Aš, který díky svému dobrému dochování (nejrozsáhlejší fond landrátu v oblasti západních Čech) může sloužit jako příklad uplatnění těchto spisových manipulací. Zpracování fondu bylo v roce 2006 dokončeno a badatelům se tak otevřela možnost k podrobnějšímu poznání dalších kapitol historie západočeského pohraničí v letech 1938-1945.

Archivář Heinrich Zimmermann

Eva Vlasáková

Na letošní rok připadá výročí šedesáti let od doby, kdy Místní národní výbor v Lokti přijal do stálého pracovního poměru na plný úvazek pro práci v městském archivu Heinricha Zimmermanna. Konečnému rozhodnutí předcházela dlouhý a náročný boj uvedeného správního orgánu se státními úřady o vynětí tohoto člověka a jeho rodiny z odsunu Němců, do něhož byli původně zařazeni. Důvod, proč to správa města podstoupila, tkvěl v přesvědčení jejích představitelů, že právě Heinrich Zimmermann, byť německé narodnosti, je ten pravý, kdo archiv řádně povede a má pro to všechny předpoklady. Žádost o ponechání H. Zimmermanna v Lokti podpořili i dva archivní radové z Archivu země české.

Heinrich Zimmermann se narodil 27. února 1903 ve Schwarze v Durynsku, kam odešel jeho otec pocházející z Kfel u Horního Slavkova jako odborník na výrobu porcelánu za prací. V roce 1905 se rodina Zimmermannova vrátila do Čech a usadila se v Lokti, kde potom syn Heinrich

na různých adresách žil až do konce svého života. Malebná poloha města Lokte a jeho bohatá historie si ho natrvalo získaly a přivedly k zájmům o historii, muzejnictví a archivnictví. Soustavný zájem o historii projevoval již jako student loketské reálky, kde už si ho patrně povšiml jeho učitel, historik a památkář Anton Gnirs. Přesto však Heinrich Zimmermann vystudoval na německé univerzitě a technice v Praze matematiku a deskriptivní geometrii, které později vyučoval jako středoškolský profesor na reálce v Lokti a na středních školách v Chebu a Karlových Varech. Jak sám ale později říkával, měl v životě dvě velká přání, učit matematiku a pracovat v archivu. Obojí se mu nakonec také jeho přičiněním podařilo.

V letech 1930 až 1932 pracoval jako dobrovolný pracovník a od roku 1934 do roku 1940 jako neplacený vedoucí v loketském městském muzeu a archivu, kam jej jeho silný zájem o historickou problematiku přivedl. Zde se nejen seznamoval s muzejní a archivní praxí institucí, jejichž správa tehdy nebyla oddělena, ale především měl možnost se při tom setkat i s význačnými odborníky. Z nich je třeba především jmenovat Antona Gnirse, který převzal roku 1923 vedení loketského městského muzea a archivu, o rok později vypracoval samostatné pokyny pro správu městského archivu a vedl správu obou těchto městských zařízení až do své smrti v prosinci 1933.

Po druhé světové válce se Heinrich Zimmermann opět stal v městském muzeu a archivu v Lokti, jež měly nadále společnou správu, pomocným pracovníkem. Teprve po definitivním rozhodnutí o možnosti přijmout Heinricha Zimmermanna do pracovního poměru na místo archiváře ke konci roku 1946, rozhodl Místní národní výbor v Lokti o rozdělení společné správy muzea a archivu. Poté se Heinrich Zimmermann stal vedoucím a také jediným pracovníkem loketského městského archivu. Ve své nové funkci vyvinul především mimořádné úsilí o záchranu archivního materiálu, jehož prioritu podmiňovaly složité podmínky českého pohraničí v době, kdy zde docházelo k zásadním společenským změnám. Většina úřadů a institucí v této části republiky fungující do konce druhé světové války v rámci německé Říše ukončila činnost a zanikla a jejich písemnosti zůstaly nejednou bez faktické ochrany a správy. Nové české správní orgány neprojevovaly o jejich dokumentaci v naprosté převaze zájem, což silně ohrožovalo její další uchování. Městský archiv v Lokti byl v té době díky Zimmermannovi v široké oblasti jedinou odborně vedenou archivní institucí, jež mohla zajistit základní péči o ni. Heinrich Zimmermann dokázal v poválečných letech soustředit do loketského městského archivu, pro který získal postupně větší část loketské radnice, velké množství významnějších archivů měst a obcí a dalších archivních fondů nejen z Loketska, Kraslicka a Sokolovska, ale také z Bečovska a Karlovarska. Díky jeho zájmu byly převozem do Lokte zachráněny archivní fondy také z obcí na území Slavkovského lesa, které po odsunu německého obyvatelstva zůstaly bez jakékoliv péče. Svoz archiválií z tohoto území byl uzavřen v roce 1952 převzetím rozsáhlého a vzácného archivu města Horního Slavkova.

V krátké době tak byla vybudována z původního městského archivu instituce, jež přesáhla svojí působností původní kompetenční určení a jen nové organizační uspořádání mohlo správně vymezit skutečně vykonávaný rozsah archivní péče této instituce. Městský archiv byl převzat do správy Okresním národním výborem v Sokolově a od 1. ledna 1953 nově konstituován jako Okresní archiv Sokolov se sídlem v Lokti, jehož prvním vedoucím byl jmenován Heinrich Zimmermann. V březnu 1953 nastoupila do okresního archivu také jeho žena Hermine, někdejší úřednice loketského notářství, a tak manželé Zimmermannovi vytvořili na tomto regionálním archivním pracovišti první stabilní kolektiv.

Ve funkci vedoucího Okresního archivu Sokolov Heinrich Zimmermann, který v českém prostředí užíval český tvar svého křestního jména Jindřich a byl zde také tak osloven, ještě systematictěji mohl shromažďovat archiválie nejen z okresu Sokolov, ale i z okresu Kraslice, kde byl okresní archiv zřízen až v roce 1959. Již v letech 1955 až 1956 převzal z obou těchto okresů a části okresu Karlovy Vary vcelku dobře dochovaný materiál fondů římskokatolických far a vikariátů, který poté zpracoval v inventárních seznámech.

Do archivu získal řadu písemných pozůstalostí významných osob Kraslicka a Sokolovska a vytvořil rozsáhlou a pozoruhodnou sbírku soudobé dokumentace. Vedle archiválií převzal

do archivu řadu institucionálních knihoven a systematickým doplňováním tohoto základu knihovního fondu nákupy nových i antikvárních publikací vytvořil jednu z nejrozsáhlejších a nejhodnotnějších archivních knihoven v západních Čechách, jež obsahuje také významné soubory novin a odborných periodik.

Po reorganizaci státní správy v roce 1960, kdy byl do Okresního archivu Sokolov začleněn jako jeho pobočka zrušený, jen krátce existující Okresní archiv v Kraslicích, byl jeho vedením pověřen z politicky motivovaných důvodů František Mach, bývalý vedoucí kraslického archivu. Sokolovský okresní archiv pak řídil nový vedoucí z Kraslic a na loketském pracovišti zůstali manželé Zimmermannovi jako zaměstnanci. Dokončili zde v podstatě převzetí archiválií vzniklých do roku 1945 z celého Sokolovska a skoro všechny tyto archiválie uspořádali a zpracovali v základní evidenci. Zřejmě z nedostatku času v době, kdy nejdůležitější archivní činností byla záchrana cenného archivního materiálu a z přesvědčení, že převzaté archiválie musí být především v co největší míře uspořádány, nebyly Heinrichem Zimmermannem v podstatě vytvořeny archivní pomůcky, jak je známe dnes. Vlastně jedinou a navíc nedokončenou pomůckou, kterou po sobě zanechal, je rukopisný koncept inventáře Archivu města Horní Slavkov, patřícího k významnějším archivním fondům našich královských horních měst. Rozsáhlý archivní fond, jehož velkou část tvoří listiny, knihy a spisy od konce 15. století do roku 1850, zpracovával až v závěru své činnosti v archivu. Stačil celý fond podobně jako další historické fondy svého archivního pracoviště řádně uspořádat, přičemž hodnota této práce jistě vynikne, když si uvědomíme rozsah a jazykovou a paleografickou náročnost starších fondových oddělení, ale vlastní inventarizaci dovedl jen do stadia nedokončeného konceptu inventáře.

V letech 1967 až 1968 před svým odchodem do důchodu Heinrich a Hermine Zimmermannovi pečlivě připravili veškerý materiál archivních fondů a archivní knihovny k přestěhování z Lokte do nového sídla sokolovského okresního archivu na zámku v Jindřichovicích a sami se i na stěhování podíleli. Zrušením loketského archivního pracoviště a odchodem manželů Zimmermannových do důchodu se symbolicky uzavřela nejen jedna etapa života a společné práce dvou archivářů patřících ke generaci zakladatelů našich regionálních archivů, ale také doba, kdy historické město Loket stále ještě zůstávalo centrem historické práce. Heinrich Zimmermann však ani po odchodu do důchodu svůj archiv a své zájmy zcela neopustil. Obdivuhodná psychická a fyzická svěžest mu umožnily vyplnit poslední léta jeho života dalším získáváním vědomostí nejen o jeho milovaném Loketsku. Stal se badatelem, který po celé roční období pravidelně vážil cestu z Lokte do badatelný archivu v Jindřichovicích, aby zde pokračoval ve studiu především hospodářského a kulturního vývoje sokolovského regionu. Byl velkým znalcem dějin výroby porcelánu, a to nejen v západočeské oblasti, studoval vývoj hornictví a horního práva zejména na území Slavkovského lesa a dějiny řemesel na Sokolovsku. Rád se věnoval při historickém bádání osvětlování jednotlivých sporných otázek a drobným kritickým analýzám. Řešení často nalézal v řadě podkladů shromážděných také v jeho vlastním soukromém archivu, který zaujímal většinu prostoru jeho bytu.

Rozhodl se také utřídit své bohaté sbírky nejrůznějšího archivního materiálu a předat je ještě za svého života nezištně jako svoji pozůstalost tehdejšímu okresnímu archivu. Její úctyhodný rozsah, který představuje 9 knih (0,40 bm), 154 kartenů o rozsahu 17,92 bm a 15 fascikulů (0,68 bm), již sám naznačuje, že tento fond bude po zpracování představovat nepominutelný dokumentační soubor pro řadu oborů staršího regionálního historického zkoumání. Byl ochotným odborným rádčem jiným význačnějším badatelům. Vypovídají o tom například práce Jiřího Majera k dějinám těžby cínu ve Slavkovském lese z roku 1970 a o deset let mladší studie Věry Naňkové o barokní architektuře v západních Čechách. Jemu samotnému však bohužel nebylo umožněno uveřejnit většinu jeho odborných děl.

Díky svému vynikajícímu přehledu po archiváliích většiny fondů, které shromáždil a v různém stupni zpracoval, byl odbornými i praktickými radami skoro až do konce života svým archivním nástupcům významným pomocníkem. Pro rozsáhlé znalosti a houževnatou pracovitost

umocněné dobrým lidským charakterem se stal uznávanou a ctěnou osobností, jež dlouhá léta neodmyslitelně patřila ke koloritu historického Lokte. Svoji práci položil Heinrich Zimmermann pevný základ pro další práci a rozvoj činnosti jednoho z článků regionálního archivnictví v západních Čechách a výrazně přispěl k rozvoji historického a vlastivědného bádání. Zemřel v loketské nemocnici 19. září 1987.

Použitá literatura:

BĚLOHLÁVEK Miloslav: 65 let Jindřicha Zimmermanna, Minulostí Západočeského kraje VI, 1968, s. 356.

BRTEK Josef: In memoriam Heinricha Zimmermanna, Zpravodaj Klubu přátel Okresního muzea v Sokolově 1 (16), 1993, s. 18 – 26.

BURACHOVIČ Stanislav: Za Heinrichem Zimmermannem, Arnika, č. 20 (40), 1988, s. 338 – 339.

BURACHOVIČ Stanislav: Heinrich Zimmermann (27. 2. 1903 – 19. 9. 1987), Zprávy Chebského muzea a Okresního archivu 5, 1988, s. 93 – 95.

VLASÁK Vladimír: Za Jindřichem a Hermínou Zimmermannovými, Minulostí Západočeského kraje XVI, 1980, s. 281 – 282.

VLASÁK Vladimír: Za Jindřichem Zimmermannem, Archivní časopis 38, 1988, s. 113 – 115.

Stalinův pomník v Plzni

Michael Pešťák

V rámci pořádání fondu Krajský výbor Svazu československo-sovětského přátelství (KV SČSP) Plzeň byl nalezen karton dokumentace k výstavbě Stalinova pomníku v Plzni. Nález se zdál překvapivým, výskyt tohoto druhu písemností předpokládali mnozí lidé spíše v materiálech KV KSČ či KNV. Podle nalezených materiálů pocházela idea zbudování pomníku od SČSP a tato organizace (se souhlasem ostatních výše zmíněných orgánů) organizačně zajistila výstavbu pomníku.

Dochované materiály obsahují stavební výkresy, rozhodnutí a různá povolení, zjevně nekompletní účetní dokumentaci, písemnosti spojené s výběrem místa, soutěží jednotlivých architektonických a sochařských návrhů a korespondenci. Část písemností se týká dodávek a provádění stavebních prací, zbytek zahrnuje sledování a řízení prací zadavatelem a další dokumentaci.

Myšlenka na vybudování pomníku J. V. Stalina v Plzni se pravděpodobně objevila někdy v první polovině roku 1949, stěžejní rozhodnutí padlo na ustavující schůzi krajského předsednictva SČSP dne 4. 6. 1949. Navrhovatelem byl Zdeněk Todl, který tehdy vykonával funkci krajského tajemníka SČSP. V průběhu léta 1949 se podařilo získat potřebné souhlasy a povolení (mimo jiné i souhlas sovětského velvyslanectví) a zároveň do akce zapojit další organizace, orgány a instituce (klíčová byla spolupráce KV KSČ a KNV) a vyhlásit celokrajskou sbírku za účelem financování stavby pomníku. Vznikl pracovní výbor pro postavení pomníku, ve kterém figurovali zástupci zainteresovaných orgánů a organizací a čestný výbor, v němž byly zastoupeny různé významné osobnosti.

Pracovní výbor se s vervou pustil do práce. Dne 21. 12. 1949 došlo k položení základního kamene. Akci předcházelo (a dlužno říci, že i následovalo) jednání o budoucím architektonickém řešení nábřeží, kde měly být základní kámen a později socha umístěny. Jednání vyústilo začátkem roku 1950 ve vyhlášení „omezené neanonymní soutěže na návrh pomníku generalissimu J. V. Stalinovi v Plzni“. Vzhledem k požadavku na komplexní řešení pomníku jak po sochařské (umělecké), tak po architektonické stránce (zahrnovalo i úpravy okolí) se soutěže účastnily

pořadatelé oslovené dvojice složené ze sochaře a architekta.

K účasti v soutěži byli vyzváni: akad. sochař Alois Sopr, Ing. Karel Stráník; akad. sochař Josef Malejovský, arch. R. F. Podzemný; prof. Jaroslav Votlučka, Ing. Jarolím Gregor; akad. sochař Alois Holub, Ing. Bohumil Fridrich; akad. sochař Jan Jiříkovský, Ing. Jan Gillar.

O výsledku soutěže rozhodovala porota ve složení: prof. Jan Lauda; akad. sochař Karel Lidický; akad. sochař Václav Jícha; arch. Jan Zázvorka; arch. Josef Grus; Ing. arch. Svatopluk Janke; Karel Poláček, poslanec, předseda KV KSČ; Barbora Volopichová, škol. ref. KNV; dr. Ivo Skála, poslanec.

První cena nebyla udělena, porota nakonec vybrala návrh akademického sochaře Josefa Malejovského a architekta R. F. Podzemného, návrh ale musel být upraven. Porota neuznala Stalinovu charakteristickou dýmku jako vhodnou součást návrhu a vymínila si její nahrazení jakýmsi „lejstry“.

Soutěž samozřejmě doprovázely v Čechách obvyklé průvodní jevy – pomluvy a drby, podle kterých plzeňští rodáci neměli šanci. Je ovšem nesporným faktem, že „lidové hlasování“, probíhající na výstavě modelů jednotlivých soutěžních návrhů, rozhodlo zcela odlišně, než odborná komise.

Výstavba byla rozplánována do roku 1953, předpokládány byly rozsáhlé úpravy nábřeží, parková úprava i změny na objektech v pozadí pomníku. Jak už to tak bývá, v průběhu výstavby došlo k řadě problémů a změn, sešlo jak z plánovaných rozsáhlých úprav nábřeží, tak z přizpůsobení objektů v pozadí. Na budování se podepsala i výstavba Stalinova pomníku v Praze – všichni schopní řemeslníci byli staženi na Letnou a v Plzni neměl prakticky kdo stavět. Došlo i ke změně materiálu – socha Stalina nebyla bronzová, jak bylo původně plánováno, ale pískovcová. Ze dvou kusů božanovského pískovce ji podle předlohy a za občasné asistence Josefa Malejovského vytesali pracovníci podniku Umělecká řemesla.

Problémy se ale podařilo vyřešit a 7. 11. 1953 byl pomník slavnostně odhalen za přítomnosti prezidenta republiky Antonína Zápotockého. Nová dominanta nábřeží si díky svému umístění a vzhledu rychle získala mezi lidem přezdívku „Porybný“. Pomník na svém místě vydržel necelých devět let. Po odhalení kultu osobnosti přestal být Stalin v módě a jeho socha začala být na obtíž.

K likvidaci pomníku došlo z rozhodnutí MěNV někdy v červenci 1962, bližší datum se nepodařilo zjistit. Jedné noci byla socha prostě odstraněna a posléze byl rozebrán i její podstavec.

Stalinova socha v soukromém muzeu vojenské techniky ve Zruči.

Foto Karel Rom

O dalším osudu sochy nebylo dlouho nic známo, dle lidové tvořivosti byla zlikvidována. Ve skutečnosti nějakou dobu ležela na dvoře Františkánského kláštera, pak byla přemístěna do muzejního skladu v Křimicích, na jehož dvoře ležela řadu let v kopřivách a budila nežádoucí pozornost turistů. Posléze se octla na střelnici Lidových milicí na Žďáru u Rokycan, odkud ji pro svůj „Air park“ ve Zruči u Plzně po revoluci získal pan Tarantík. Dnes tam pískovcový Stalin symbolicky vévodí sbírce vojenské techniky.

K materiálům se pojí několik zajímavostí. Velmi pozoruhodné jsou plány (1948/1949?) centra Plzně, z nichž se vycházelo při výběru místa pro pomník. Dopravní řešení situace v centru města předpokládalo několik rozměrných kruhových objezdů. Jeden (s mimoúrovňovým křížováním) byl plánován u pivovaru a jasně předpokládal osy průtahu městem v podobě, jak je známe dnes. Druhý měl nahradit klasickou křižovátku ulic Americká – Sirková. Mezi materiály fondu se dále nacházejí nerealizované plány na terénní úpravy nábřeží a za pozornost stojí i výše zmíněná změna materiálu sochy, kterou žádný z dosud nalezených materiálů neobjasňuje, ale které zřejmě můžeme vděčit za její dochování do našich dnů.

Adresář Státního oblastního archivu v Plzni

Státní oblastní archiv v Plzni

Sedláčkova 44, 306 12 Plzeň
tel. 377 236 263, 377 325 732
fax 377 327 269
podatelna@soaplzen.cz

Státní oblastní archiv v Plzni hospodářsko-provozní oddělení

Kardinála Berana 20, 301 00 Plzeň
tel. 377 222 480, 974 324 342
fax 377 222 486

Státní oblastní archiv v Plzni pobočka Klatovy

Masarykova 413/III, 339 01 Klatovy
tel./fax 376 312 475
pobočka-klatovy@soaplzen.cz

Státní oblastní archiv v Plzni pracoviště Klášter

Klášter 101, 335 01 Nepomuk
tel./fax 371 591 531
soa-ne@soaplzen.cz

SOkA Domažlice, se sídlem v Horšovském Týně

Nám. Republiky 10, 346 01 Horšovský Týn
tel./fax 379 422 607
soka-do@soaplzen.cz

SOkA Cheb

Františkánské nám. 14, 350 02 Cheb
tel. 354 422 556, 354 422 557, fax 354 416 000
soka-ch@soaplzen.cz

SOkA Karlovy Vary

Nám. 17. listopadu 2, 360 05 Karlovy Vary
tel. 353 565 155, fax 353 560 923
soka-kv@soaplzen.cz

SOkA Klatovy

Mayerova 128, 339 01 Klatovy
tel. 376 360 711, fax 376 360 722
soka-kt@soaplzen.cz

SOkA Plzeň-jih, se sídlem v Blovicích

Branka 669, 336 01 Blovice
tel. 371 522 798, fax 371 523 923
soka-pj@soaplzen.cz

SOkA Plzeň-sever, se sídlem v Plasích

Stará cesta 558, 331 01 Plasy
tel. 373 340 611, fax 373 340 601
soka-ps@soaplzen.cz

SOkA Rokycany

Jeřabinová 96, 337 01 Rokycany
tel. 371 722 739, fax 371 722 872
soka-ro@soaplzen.cz

SOkA Sokolov, se sídlem v Jindřichovicích

Jindřichovice 1 – zámek, 358 01 Kraslice
tel/fax 352 695 254
soka-so@soaplzen.cz

SOkA Tachov

Plánská 2037, 347 01 Tachov
tel. 374 723 214, 374 722 119, fax 374 723 214
soka-tc@soaplzen.cz

Uvedené adresy jsou základní, kromě nich většina archivářů využívá osobní adresu v podobě příjmení@soaplzen.cz (např. novakova@soaplzen.cz). V případě konkrétních dotazů je tak možné se obracet přímo na jednotlivé pracovníky.

ROČENKA STÁTNÍHO OBLASTNÍHO ARCHIVU V PLZNI 2006

Redakční rada: Miroslav Eisenhammer (výkonný redaktor), Hana Hrachová,
Martina Matušková, Petr Mužík, Michal Tejček.

Vydal Státní oblastní archiv v Plzni v r. 2007.

Tisk textu: Státní okresní archiv v Rokycanech.